Tereza Bojanovská

ČESKÝ JAZYK PRO ZDRAVOTNICKÉ PRACOVNÍKY

STOMATOLOGIE – 1. DÍL

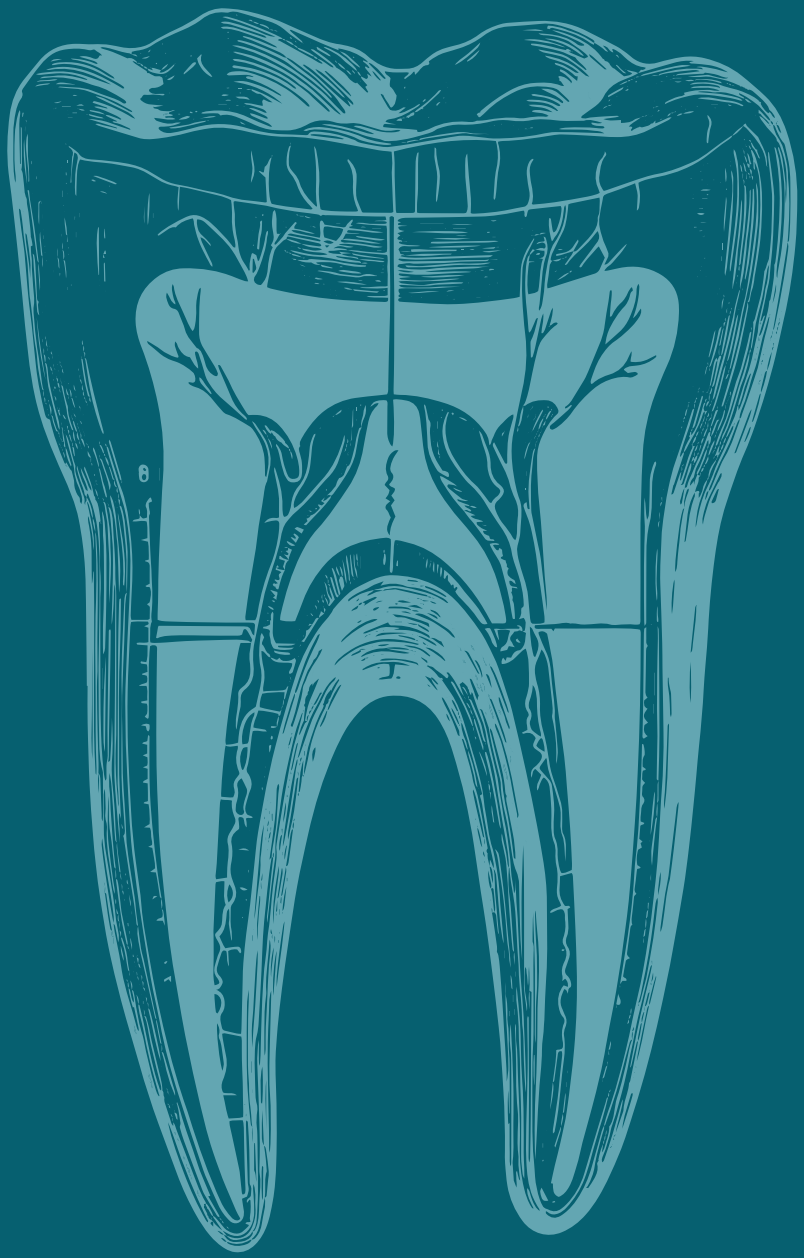

World Health Organization
European Region

IPVZ kariérové centrum

IPVZ

Český jazyk pro zdravotnické pracovníky: Stomatologie – 1. díl
Autoři: Mgr. Tereza Bojanovská
Obálka, grafický návrh a zpracování: Anna-Marie Neduhová
Zdroj fotografií: Obrázky vytvořeny pomocí umělé inteligence (ChatGPT, 2025)

Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví
Ruská 2412/85
100 00 Praha 10
www.ipvz.cz
Počet stran: 124
Vydání první
V Praze roku 2026

Učebnice byla vydána v elektronické podobě, pro studijní účely vytištěna v omezeném nákladu 40 ks.

Všechna práva vyhrazena. Bez předchozího písemného souhlasu vydavatele je zakázáno jakékoliv další rozmnožování, přetištění či další šíření obsahu této publikace nebo jakékoliv její části, a to včetně kopírování, skenování či převádění do elektronické podoby a uchovávání v jakýchkoliv firemních či soukromých sítích a databázích.

© Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, 2026
ISBN: 978-80-87023-81-5 (online)
ISBN: 978-80-87023-80-8 (print)

ÚVOD

Učebnici českého jazyka pro stomatology, kterou jste právě otevřeli, jsme připravili pro všechny zájemce o osvojení znalostí češtiny potřebných ke komunikaci a práci v oblasti zubního lékařství. Tento studijní materiál vznikl pod záštitou IPVZ a odpovídá úrovni B1 podle SERR. Při jeho tvorbě byl kladen důraz na to, aby se středně pokročilí studenti ujistili o dosažené úrovni B1 a zároveň vykročili směrem k úrovni vyšší.

V první části učebního materiálu na vás čeká šest obsáhlých lekcí, v nichž budete procvičovat gramatiku, pracovat s texty a slovní zásobou zaměřenou na stomatologii a v neposlední řadě také rozvíjet své komunikační dovednosti v ústní i písemné podobě. Učebnice neobsahuje poslechová cvičení. Při rychlém prolistování si na první pohled všimnete, že se materiál silně soustředí na gramatiku českého jazyka. Teoretické poznámky jsou přehledně uspořádány do tabulek, aby byla orientace co nejsnazší. Protože vám má učebnice pomoci postupně otevřít dveře k úrovni B2, naleznete v jednotlivých kapitolách také kratší části a úkoly věnující se otázkám syntaxe. Po dokončení prvních pěti kapitol vás čeká rozsáhlé opakování v šesté lekci. Ta představuje důležitý milník, kdy můžete zhodnotit a shrnout své dosavadní znalosti, než budete pokračovat v práci s druhou částí učebnice, která obsahuje nové gramatické celky a složitější témata.

Předkládaná učebnice je určena především pro kurzy češtiny pro pracovníky v oblasti zubního lékařství, může však sloužit i jako vhodný doplňující materiál v kurzech pro jiné zdravotnické obory.

Mnoho úspěchů při studiu češtiny!

Tereza Bojanovská

PŘEHLED LEKCÍ

Lekce 1: Stomatologie jako lékařský obor 7

Úvodní text 8
Úkoly k textu 9
Gramatika: Nominativ plurálu 15
Gramatické úkoly 15
Slovní zásoba 17
Gramatika: Slovesa v přítomnosti 18
Spojky – úvod do tématu 21

Lekce 2: Anatomie – dutina ústní, chrup, zub 22

Text 1 – Anna a chladné počasí 23
Text 2 – Dědeček učí vnuka Honzíka názvy zubů 24
Text 3 – Učitel přednáší studentům 25
Text 4 – Lékař hovoří s pacientem 26
Gramatika – připomeňte si genitiv singuláru 28
Gramatika – genitiv plurálu 29
Gramatické úkoly 32
Gramatika – posesivní vyjádření 34
Konverzační cvičení 37
Slučovací spojky 38

Lekce 3: Dětské zubní lékařství 39

Úvodní text 40
Gramatika – opakujeme dativ singuláru 42
Gramatika – dativ plurálu 42
Minulý čas v češtině 45
Pravopis – slovesa v minulém čase 46
Slovní zásoba – deminutiva 47
Komunikace s dětským pacientem a s rodiči 49
Písemné cvičení 50
Konverzační cvičení 51

Lekce 4: Dentální hygiena 52

Gramatika – Vyjadřování budoucnosti 55
Komunikace 58
Gramatika – Kondicionál (podmiňovací způsob) 59
Gramatika – připomeňte si akuzativ singuláru 62
Gramatika – akuzativ plurálu 63

Lekce 5: Dentální prohlídka z pohledu pacienta **66**
Úvodní text 67
Gramatika – imperativ 69
Gramatika – vokativ, formální a neformální oslovování 72
Spojky 76
Komunikace 78
Písemné cvičení 79

Lekce 6: Opakování **80**

Klíč **90**

LEKCE 1 STOMATOLOGIE JAKO LÉKAŘSKÝ OBOR

STOMATOLOGIE JAKO LÉKAŘSKÝ OBOR

Úvodní text

Stomatologie je lékařským oborem, který se zabývá prevencí, diagnostikou, léčením, výzkumem, onemocněním a vývojovými poruchami zubů, chrupu a všech tkání dutiny ústní, stejně tak i orgánů a tkání topograficky s ní souvisejících. Hlavním cílem stomatologie je zabezpečení adekvátní úrovně orálního zdraví všech věkových skupin obyvatelstva, při tom se koncepčně vychází ze současných vědeckých poznatků a z mezinárodně uznávaných programů zvyšování kvality zdraví – zejména z dokumentů Světové zdravotnické organizace (WHO).

Mezi stomatologické obory náleží **stomatochirurgie**, **stomatologická protetika**, **parodontologie**, **pedostomatologie**, **ortodoncie** (čelistní ortopedie) a **záchovná stomatologie**, jejímž úkolem je prevence zubního kazu a kariologie, tedy léčba a zachování postiženého zubu.

Praktické zubní lékařství zahrnuje působení lékaře nejen v záchovné stomatologii, stomatologické chirurgii, protetické stomatologii, dětské stomatologii a paradontologii, ale i onemocněních ústní sliznice. V rámci záchovné stomatologie je pozornost soustředěna na léčbu postižení tvrdých zubních tkání a onemocnění zubní dřeně. Léčbou chirurgických onemocnění dutiny ústní, která zpravidla nevyžadují hospitalizaci pacienta se zabývá stomatologická chirurgie. K tomuto oboru patří také rozvoj dentální implantologie. Úkolem **protetické stomatologie** je řešení náhrady ztrát jednotlivých zubů, skupin zubů, defektů vzniklých po úrazech a operacích.

Dětskou stomatologii lze charakterizovat jako působení praktického zubního lékaře pro určitou věkovou kategorii pacientů – od narození do 18 let. Zvláštností tohoto oboru oproti stomatologii pro dospělé je vyvíjející se orofaciální soustava a s tím spojené odlišné nazírání na přístup léčení dětského pacienta a též odlišnosti v terapeutických postupech.

Paradontologie, jak sám název napovídá, se zaměřuje na prevenci a léčbu onemocnění parodontu. K takovým onemocněním patří např. zánět dásní, zánět ostatních částí parodontu – závěsného aparátu zubů.

Samostatným oborem lékařského směru stomatologie je **ortodoncie**. Zabývá se vrozenými a vývojovými vadami chrupu a orofaciální soustavy. Cílem ortodontické léčby je dosažení funkčního a estetického optima v oblasti chrupu a orofaciální soustavy jako takové. Dalším samostatným oborem lékařského směru stomatologie je obor **maxi-faciální chirurgie**. Jeho úkolem je diagnostika, léčba, rehabilitace a posudková služba u vrozených a získaných onemocnění a úrazů oromaxilo-faciální soustavy a orgánů s ní funkčně souvisejících – slinné žlázy, regionální uzlinový systém, čelistní kloub. Tento obor je však převážně vázán na nemocniční péči.

ÚKOLY K TEXTU

Úkol 1: Odpovídejte na otázky na základě úvodního textu.

1. Čím se zabývá stomatologie jako obor?
2. Popište cíle stomatologie.
3. Z čeho/ Z jakých dokumentů koncepčně stomatologie vychází?
4. Jmenujte obory stomatologie.
5. Na co se koncentruje záchovná stomatologie?
6. Čím je specifická dětská stomatologie oproti léčení dospělých?
7. Jmenujte možná onemocnění parodontu.
8. Který z oborů stomatologie je vázán na nemocniční péči?

Úkol 2: Přiřaďte k sobě dvojice – správný název oboru a jeho popis.

Ortodoncie	Řeší náhrady ztrát jednotlivých zubů nebo skupin zubů.
Parodontologie	Tento obor se mimo jiné podílí na rozvoji dentální implantologie.
Protetická stomatologie	Zaměřuje se na léčení zánětů dásní a závěsného aparátu zubů.
Stomatologická chirurgie	Soustředí se na léčbu postižení tvrdých zubních tkání a onemocnění zubní dřeně.
Záchovná stomatologie	Zabývá se vrozenými a vývojovými vadami chrupu a orofaciální soustavy.

GRAMATIKA: NOMINATIV PLURÁLU

V této části gramatiky se naučíte tvořit

- nominativ množného čísla substantiv (podstatných jmen)
- nominativ množného čísla adjektiv (přídavných jmen)
- nominativ množného čísla demonstrativ (ukazovacích zájmen)

MUŽSKÝ ROD NEŽIVOTNÝ

a) Tvrdá koncovka

Hrad, stůl, sešit, den, strom, zub, svět

Množné číslo tvoříme připojením koncovky-y.

→ Hrady, **stoly**, sešity, **dny**, stromy, zuby, světy

b) Měkká koncovka

Počítač, pomeranč, stroj, koberec

Množné číslo tvoříme připojením koncovky-e.

→ Počítače, pomeranče, stroje, koberce

Přídavná jména tvrdá (nový, mladý, hezký apod.) mají v nominativu plurálu ve spojení s neživotnými podstatnými jmény rodu mužského koncovku -é.

→ Nové stoly
→ Hezké domy
→ Mě**kk**é koberce
→ Pěkné počítače
→ Bílé zuby

Přídavná jména měkká (moderní, solidní, stolní apod.) zůstávají v nezměněné podobě.

→ Moderní domy
→ Stolní počítače

Ukazovací zájmeno ten má v nominativu plurálu ve spojení s neživotnými maskuliny formu ty.

→ Ty nové stoly
→ Ty bolavé zuby
→ Ty velké problémy
→ Ty sladké pomeranče
→ Ty nové koberce

MUŽSKÝ ROD ŽIVOTNÝ

a) Tvrdá koncovka

Pán, student, medik, doktor, profesor, autor
Množné číslo tvoříme změkčením, připojením koncovky -i.
V některých případech, zejména u jednoslabičných pojmenování používáme koncovku -ové, stejně jako u slov přejatých z cizích jazyků – ekonom, agronom, kardiolog, radiolog, psycholog.
V případě potřeby za účelem změkčení měníme koncovou souhlásku: K-C, CH-Š, H-Z, R-Ř.
→ Páni, pánové
→ Studenti
→ Medici (K-C)
→ Doktoři (R-Ř)
→ Profesoři (R-Ř)
→ Autoři (R-Ř)
→ Češi (CH-Š)
→ Ekonomové, agronomové, kardiologové, radiologové, psychologové
(pamatuj: profese cizího původu, přijímají koncovku – ové)

b) Měkká koncovka

Muž, zloděj, synovec
Množné číslo tvoříme připojením koncovky -i.
→ Muži, zloději, synovci

c) Koncovka -a v nominativu singuláru

Kolega → kolegové
Turi**sta**, speciali**sta** → turisti, turisté; specialisti, specialisté

Stejně jako měkčíme koncovku nominativu plurálu životných podstatných jmen rodu mužského, musíme měkčit i koncovku tvrdého adjektiva (přídavného jména), které je s nimi spojeno.
Mladý muž → mladí muži
Nový kolega → noví kolegové (Zde není změna výslovnosti! Pouze pravopisná změna!)

Adjektiva na -ský, -cký

Optimistický kluk → optimisti**čtí** kluci
Sympatický doktor → sympati**čtí** doktoři
Český student → če**ští** studenti
Přídavná jména měkká zůstávají beze změn.
Inteligentní muž → inteligentní muži
Moderní lékař → moderní lékaři

Pamatuj:
Slova mužského rodu životného zakončená na -el (učitel, přítel, podnikatel) tvoří množné číslo připojením koncovky -é (učitelé, přátelé, podnikatelé).

Ukazovací zájmeno ten má v nominativu plurálu ve spojení s životnými maskuliny měkkou formu ti.
→ Ti mladí lékaři
→ Ti čeští medici
→ Ti noví učitelé
→ Ti sympatičtí muži

ŽENSKÝ ROD

Množné číslo od podstatných jmen rodu ženského zakončených v nominativu singuláru na -a tvoříme připojením koncovky -y.
Žena, manželka, studentka, medička → ženy, manželky, studentky, medičky

Nominativ plurálu podstatných jmen rodu ženského zakončených na -e v nominativu singuláru zůstává beze změn.
1 ordinace – 2 ordinace
1 růže – 2 růže
1 hospitalizace – 2 hospitalizace
1 kolegyně – 2 kolegyně (háček nad e není problém)

Slova rodu ženského zakončená na -t, -c v nominativu singuláru tvoří množné číslo připojením koncovky -i.
Kost – kosti, čelist – čelisti, věc – věci, noc – noci.

Slova rodu ženského zakončená na -ň, -v v nominativu singuláru tvoří množné číslo připojením koncovky -e, popř. -ě.
Skříň → skříně
Píseň → písně
Báseň → básně
Láhev → láhve
Tykev → tykve
Koroptev → koroptve
Všimněte si pohyblivého **-e-**, které v nominativu plurálu vypadává.

Tvrdá adjektiva ve spojení s podstatným jménem rodu ženského v plurálu přijímají koncovku -é.
Mladá žena → mladé ženy
Nová kolegyně → nové kolegyně
Pěkná dívka → pěkné dívky
Sympatická kamarádka → sympatické kamarádky

Měkká adjektiva ve spojení s podstatným jménem rodu ženského v plurálu zůstávají beze změn.
Moderní doktorka → moderní doktorky
Inteligentní specialistka → inteligentní specialistky

Ukazovací zájmeno ta v nominativu plurálu přechází do tvrdé formy ty.
→ Ty mladé inteligentní lékařky
→ Ty bolavé stoličky
→ Ty pěkné růže
Ty mladé talentované medičky

V ženském rodě se vyskytují i slova cizího původu přejatá do češtiny.
Častá je koncovka -e nebo -ea v nominativu singuláru. Feminina zakončená na -e v nominativu singuláru se chovají stejně jako feminina typu *růže*.

STŘEDNÍ ROD

Podstatná jména rodu středního zakončená na -o v nominativu singuláru tvoří množné číslo připojením koncovky -a.
Město, slovo, těsto, heslo, auto, okno → města, slova, těsta, slova, auta, okna

Podstatná jména rodu středního zakončená na -e v nominativu singuláru zůstávají beze změny.
1 moře – 2 moře
1 pole – 2 pole

Podstatná jména rodu středního zakončená na -e v nominativu singuláru a zároveň označující mláďata živočichů tvoří množné číslo připojením koncovky -ata.
Kuře, štěně, tele, kotě → kuřata, štěňata, telata, koťata
Do této skupiny patří i: rajče – rajčata, poupě – poupata, varle – varlata

Pamatujte: dítě – 2 děti

Podstatná jména rodu středního zakončená na -í v nominativu singuláru zůstávají beze změny.
1 náměstí – 2 náměstí
1 nádraží – 2 nádraží

Tvrdá adjektiva ve spojení s podstatným jménem rodu středního v plurálu přijímají koncovku -á.
Malá koťata, pěkná města, nová slova, velká moře
ALE: malé děti

Měkká adjektiva ve spojení s podstatným jménem rodu středního v plurálu zůstávají beze změn.
Moderní města, inteligentní slova

Ukazovací zájmeno to přechází do plurálové formy ta.
→ Ta nová moderní města
→ Ta krásná malá koťata
→ Ta drahá auta
→ Ta čistá moře
ALE: ty malé děti

SLOVA CIZÍHO PŮVODU VE STŘEDNÍM RODĚ

Mezi slova středního rodu patří i slova přejatá do češtiny z cizích jazyků. Hojně jsou zastoupeny latinizmy a grécizmy, které se objevují v lékařské terminologii (názvy léků, diagnóz i nástrojů).

Koncovka -um
(např.: vízum, datum, sérum, spektrum, antibiotikum, analgetikum)
Centrum → dvě centra
Antibiotikum → dvě antibiotika

Podobně se chovají přejatá slova středního rodu s koncovkou -um, před kterou stojí samohláska.
(Např.: muzeum, studium, stipendium, morfium, opium, stadium, sanatorium)
Muzeum → dvě muzea
Studium → dvě studia

Koncovka -a
(např.: schéma, téma, trauma, revma, astma, drama)
Schéma → dvě schémata
Trauma → dvě traumata

Ukazovací zájmeno a přídavná jména se chovají podle pravidel uvedených v tabulce výše. Vznikají tak slovní spojení:
Ta účinná analgetika
Ta přehledná schémata
Ta krásná muzea
Ta studentská stipendia
Ta náročná studia

GRAMATIKA: NOMINATIV PLURÁLU

Úkol 1: Zamyslete se nad příklady podstatných a přídavných jmen v množném čísle ve vašem mateřském jazyce.

Zapište si alespoň 10 příkladů a na základě informací z tabulky zkuste doplnit překlad v češtině.
Příklady a jejich překlady zapište.

Příklad v mateřském jazyce	Příklad v češtině

Úkol 2: Od uvedených příkladů v jednotném čísle utvořte formy množného čísla.

Zkušený stomatolog, ten nový pacient, mladý medik, ta příjemná studentka, ta odborná kniha, pěkná kancelář, bílá košile, ta pracovní smlouva, pracovní den, ten papírový kalendář, nový diář, uspokojivý výsledek, veselá píseň, nalomená kost, postižený kloub, těžká infekce, rozsáhlý zánět, to širokospektré antibiotikum, to účinné analgetikum, těžká diagnóza, laboratorní analýza, preventivní prohlídka, ten zubní kaz, měkké patro, vysoká skříň, nemocniční budova, ta vyděšená dívka, plnící pero, zdravé jídlo, ten neznámý dárce, nový vedoucí, ten talentovaný student, špatná zpráva, dobrý konec, to čerstvé máslo, aktuální rentgenový snímek, horká káva, studený nápoj, zmrzlinový pohár, zubní kartáček, zubní nit, vysoká cena, bílá korunka, důležité jednání, operační sál, zdravotní sestřička, ten odborný asistent, to telefonní číslo, to čerstvé rajče, malé dítě, vstupní vyšetření

Úkol 3: Určete gramatický rod uvedených slov v tabulce. Zapište od uvedených slov nominativ plurálu.

Příklad	Gramatický rod	Nominativ plurálu
Anamnéza		
Krize		
Spektrum		
Problém		
Téma		
Analgetikum		
Anestezie		
Kolega		

Úkol č. 4: K uvedeným substantivům zapište vhodná adjektiva. Dbejte na správné koncovky nominativu plurálu.

Nápověda: úspěšný, inteligentní, talentovaný, zajímavý, nový, komplikovaný, registrovaný, moderní, zdravotní

	medici
	kolegové
	témata
	nástroje
	případy
	pacienti
	studenti
	ordinace
	sestřičky

Úkol 5: Přečtěte si následující e-mail. Do vět doplňte správné tvary nominativu plurálu.

Milá Marto!

Delší dobu jsme si nepsaly, tak jsem se rozhodla poslat ti e-mail, ať víš, jak se mi daří. Možná si pamatuješ, že jsem musela jít ke stomatologovi. Moje (problém) _____ se nevyřešily. Naopak se stupňují. Už mě nebolí jen jeden zub, ale hned tři (stolička) _____. Můj zubař si už se mnou nevěděl rady. (Kamarád) _____ mi poradili dobrou stomatologickou kliniku v Olomouci. Hned jsem se tam objednala. Představ si, že dva (stomatolog) _____ se přišli podívat, s jakými obtížemi přicházím. (Snímek) _____ a (otisk) _____ nedopadly nejlépe. Čekají mě nyní dva (zákrok) _____. Vůbec z toho nemám radost. Také to bude stát dost peněz. Nemůžu už ale bolesti vydržet a jsem ochotná podstoupit cokoliv, aby se mi konečně ulevilo.

Tak na mě mysli, prosím. Zase napíšu.

Jarmila

SLOVNÍ ZÁSOBA

Úkol 1: Doplňte slovní spojení na základě textu v úkolu č. 5.

- Jít k _____
- Vyřešit (nevyřešit) _____
- Bolí _____ zub
- Nevěděl si se _____ rady
- Poradili _____ dobrou kliniku
- Objednat ___ k _____
- Objednat se (kam?) _____
- Čekají mě _____
- Nemám z toho _____
- Bude to stát dost _____
- Nemůžu už _____ vydržet
- Podstoupím _____

Úkol 2: Vysvětlete a popište vlastními slovy.
Např.: Stolička – velký zub, které se nachází v zadní části ústní dutiny (na konci zubní řady)

a) Stomatologická klinika
b) Stomatolog
c) Snímek
d) Otisk
e) Zákrok

GRAMATIKA: SLOVESA V PŘÍTOMNOSTI

V této gramatické části si připomeneme a zopakujeme pravidelná i nepravidelná slovesa v prézentních (přítomných) tvarech.
Podle zakončení infinitivu (základního tvaru slovesa) dělíme slovesa na tři základní skupiny.

DĚLAT	MLUVIT	STUDOVAT
• AT • 1. skupina sloves	• IT, ET, ĚT • 2. skupina sloves	• OVAT • 3. skupina sloves
Já dělám Ty děláš On, ona dělá My děláme Vy děláte Oni dělají	Já mluvím Ty mluvíš On, ona mluví My mluvíme Vy mluvíte Oni mluví	Já studuji / studuju Ty studuješ On, ona studuje My studujeme Vy studujete Oni studují / studujou

Pokud pracujeme s nepravidelnými slovesy, řadíme je do třetí skupiny podle vzoru „studovat“ a aplikujeme koncovky -u, -eš, -e, -eme, -ete, -ou. Prostudujte si následující ukázky nepravidelných sloves.

Číst	Psát	Brát
Čtu Čteš Čte Čteme Čtete Čtou	Píšu Píšeš Píše Píšeme Píšete Píšou	Beru Bereš Bere Bereme Berete Berou

Pamatujte:
- Slovesa **MÍT** a **ZNÁT** přijímají koncovky 1. skupiny sloves (podle vzoru „dělat“).
- Sloveso **STÁT** přijímá koncovky **2**. skupiny sloves (podle vzoru „mluvit“).
- K nepravidelným slovesům, která přijímají koncovky 3. skupiny (podle vzoru „studovat“) patří: **psát, číst, jít, jet, spát, jíst, pít, žít, brát, nést, mýt**.
- U zvratných slovech je nutné dodržovat 2. pozici zvratného **se**, **si** ve větě.

Úkol 1: Doplňte do vět slovesa v přítomném čase.

a) Obvykle (já – vstávat) _____ v 6 hodin, ale zítra (já – vstát) _____ už v 5:15.
b) Kdy (začínat) _____ naše druhá lekce češtiny?
c) Nerad (on – poslouchat) _____ hlasitou hudbu.
d) Honzo, kam (ty – chodit) _____ do fitness centra?
e) Jano, (já – omlouvat se) _____, že jsem ti lhal.
f) Kam (vy – nést) ten velký balík?
g) Proč (my – jít) touhle ulicí?
h) Jirko, (otevřít – ty) okno?
i) Každé ráno (já – čistit si) _____ zuby, (já – mýt si) _____ obličej a (já – česat si) _____ vlasy.

Úkol 2: Napište věty z uvedených slov. Dbejte správného pořádku slov.

a) Martin – stomatologa – se – bojí – moc.
b) Na – kontrolu – pravidelnou – jdeš – k – zubaři – kdy?
c) Já – zuby – čistím – denně – si – dvakrát.
d) Telefonovat – tady – vy – nesmíte.
e) Děti – čistit – zuby – si – se – učí.
f) Hledáš – tady – důležitého – něco?
g) Pracuji – nyní – já – projektu – na – zajímavém.

Úkol 3: K uvedeným tvarům sloves v přítomném čase zapište infinitivy (základní tvary).

Posílám, čtou, vede, maže, pláčete, ležíme, přicházíš, umím, hledají, žádáme, zapomíná, usínám, odpočívají, máte, říkáš, začínáme, žiji, hrají, rozumíte, víš, píšeš, směji se, spíme, vezou, žije, lžete, jí, kontrolujeme, vyplňujete, čekáš, bojí se, hlídají, platíš, vyšetřuje, popisujeme, pracuji, učíte se, používají, potřebujeme, chci, prosí, omlouváš se, dokončují

Úkol 4: Zapište vidové dvojice.

Dokonavé (perfektivní) sloveso	Nedokonavé (imperfektivní) sloveso
Otočit Se	
	Nést
	Vracet se
Vzít	
Ukázat	
	Otevírat
	Zavírat
Umýt Se	
	Připravovat
	Kontrolovat
	Doporučovat

Úkol 5: Napište krátký text o vašem denním režimu a zájmových aktivitách. (cca 150 slov)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Úkol 6: Zapište, které činnosti vykonává lékař a které pacient.

Objednat se na kontrolu, vyšetřit (N: vyšetřovat), otevřít ústa, vrtat zub, stanovit diagnózu, bát se zákroku, udělat otisky, zaplombovat, popisovat obtíže, stěžovat si na bolest, cementovat zub, vypláchnout si ústa vodou, používat sondu, doporučit (N: doporučovat) zubní pastu, ukazovat místo bolesti, kontrolovat RTG snímek, ptát se na další postup léčby, uklidňovat, čistit kanálek

Lékař – stomatolog	Pacient

SPOJKY: ÚVOD DO TÉMATU

Spojky v češtině představují neohebný slovní druh. To znamená, že spojky nemění svůj tvar. Jejich funkcí je spojování vět a větných členů. Jsou také neplnovýznamové. Vyjadřují vztah, který existuje mezi větami nebo větnými členy – souřadný (koordinace) nebo naopak podřadný (subordinace).

Na základě toho dělíme spojky na dvě základní skupiny – souřadicí a podřadicí. Spojka sama o sobě není větným členem! Spolu se vztažnými zájmeny a některými příslovci fungují jako lexikální spojovací prostředky.

Spojky jsou nejčastěji jednočlenné (tvořené jedním slovem) – a, i, když, aby, nebo, že, ale, protože, však, jestli, jakmile apod.

Existují ale také spojkové výrazy, tzn. vícečlenné spojky – a proto, i když, kromě toho, navzdory tomu, místo toho, ale i, kvůli tomu, a i když, a že kdyby, ale i když, a aby, a jestli apod.

Vícečlenné spojky se v jazyce vyvíjejí v důsledku snahy vyjadřovat se stále přesněji. Některé vztahy mezi větami nebo větnými členy není možné popsat s pomocí jednočlenné spojky.

Úkol 1: Rozhodněte, zda jsou tvrzení pravdivá nebo nepravdivá.

1. Spojky v češtině jsou ohebný slovní druh.
2. Spojky spojují pouze věty.
3. Spojky jsou neplnovýznamové.
4. Hlavní dvě skupiny spojek jsou: podřadicí a souřadicí.
5. Spojka je vždy větným členem.
6. Spojky jsou nejčastěji tvořeny více slovy.
7. Vícečlenné spojky slouží k co nejpřesnějšímu vyjadřování.

LEKCE 2 **ANATOMIE – DUTINA ÚSTNÍ, CHRUP, ZUB**

TEXT 1: ANNA A CHLADNÉ POČASÍ

Přečtěte si úvodní texty lekce a splňte úkoly.

Text 1: Anna a chladné počasí

To by člověk nevěřil, co všechno ho může trápit, když venku klesne teplota pod nulu. Najednou mám úplně suché **rty**, až mi praskají. Když se zhluboka nadechnu chladného vzduchu, cítím, jak mi začnou drkotat **zuby**. Včera mi byla venku taková zima, že jsem měla obavy, aby mi nepopraskala **sklovina**! Myslela jsem si, že mi pomůže horký nápoj. Zastavila jsem se po cestě do práce v kavárně a objednala si bylinkový čaj. Co ale čert nechtěl! Spálila jsem si **jazyk**. Cítila jsem, jak celý najednou zhrubnul. Necítila jsem vůbec chuť čaje, jen bolest. Už dlouhá léta mám problémy s odhalenými **krčky** a zánětem **dásní**. Horký čaj mi vůbec nepomohl. Ba právě naopak! Do práce jsem dorazila s bolestí v **ústech** a po celý den jsem na **jazyku** necítila chuť.

Úkol 1: Části dutiny ústní zmíněné v textu 1 doplňte správně do obrázku.

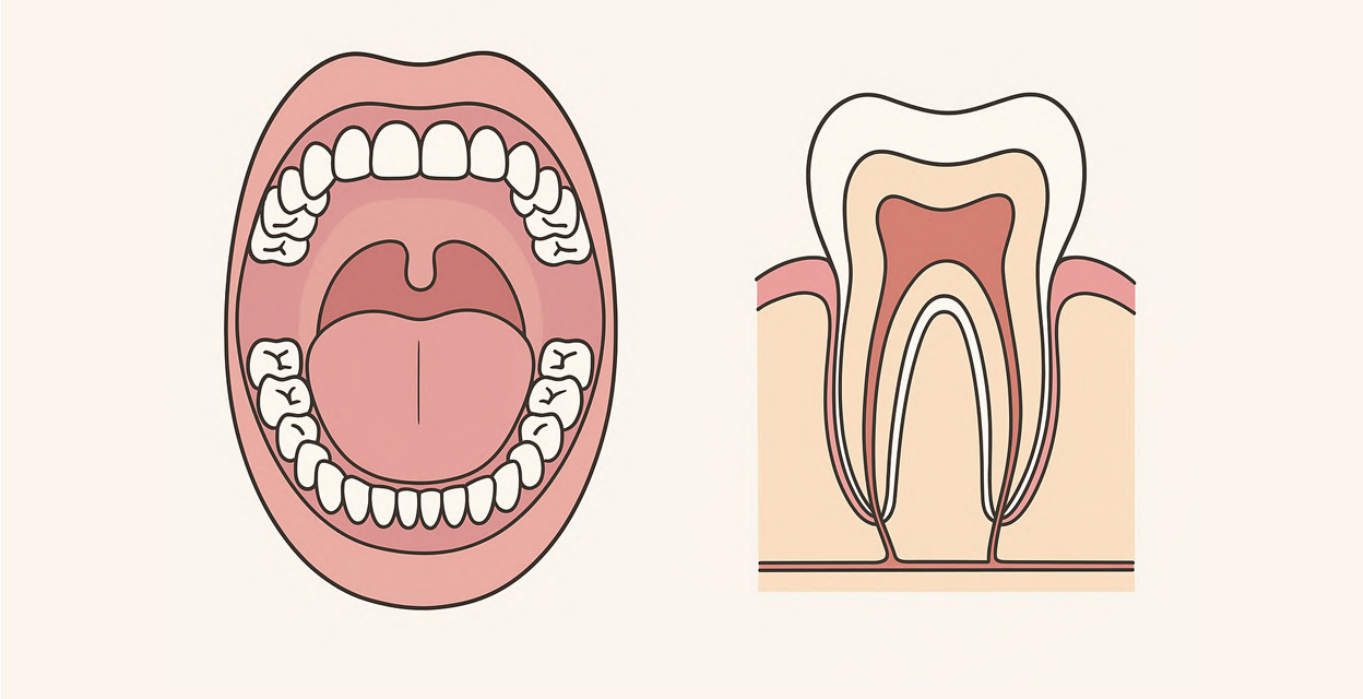

Úkol 2: K anatomickým částem ústní dutiny uvedeným v češtině doplňte jejich latinské ekvivalenty. Pokud si nemůžete vzpomenout, pracujte s odbornou literaturou.

Ret, rty (PL)	
Zub, zuby (PL)	
Sklovina	
Jazyk	
Dáseň	
Krček	
Ústa (ústní dutina)	

TEXT 2: DĚDEČEK UČÍ VNUKA HONZÍKA NÁZVY ZUBŮ

Dědeček učí vnuka Honzíka názvy zubů

Honzíku, podívej se na tenhle obrázek. To jsou všechny zoubky neboli lidský **chrup**. Přesně takové máš v ústech. Víš, jak se jmenují? Pomůžu ti naučit se správně názvy všech zubů. Tady hned vepředu máme dva **řezáky**. Těmi si vždycky „odřízneš“ třeba sousto chleba a pak ho jednoduše rozkoušeš a sníš. Hned vedle řezáků má každý z nás **špičák**. Jmenuje se tak, protože je špičatý – ostrý. Také nám pomáhá ukousnout kousek jídla. Se špičákem sousedí **třenové zuby**, které se odborně jmenují **premoláry**. Ty už jsou trochu plošší, ale ještě ne úplně. Nejplošší jsou až **stoličky (moláry)**, které máš v ústech umístěny úplně vzadu. Mají velkou plochu, aby se ti dobře kousalo jídlo před tím, než ho spolkneš. A to je všechno. Víc názvů nemáme. Určitě si říkáš, že je to nějaké divné. Vždyť dospělý člověk má 32 zubů. Naprosto s tebou souhlasím. Funguje to tak, že stejnou řadu zubů máme zrcadlově umístěnou na druhé straně dolní čelisti. Stejně to pak vypadá na horní čelisti. To znamená, že když budeš pojmenovávat zoubky od středu, začneš **dvěma řezáky**, **pak špičák**, d**va premoláry (třenové zuby) a tři stoličky**, ať už popisuješ dolní nebo horní čelist, ať už popisuješ směrem doprava nebo doleva. Je to jednoduché, viď?

Úkol 1: Na základě dědečkova popisu doplňte názvy jednotlivých zubů do obrázku níže.

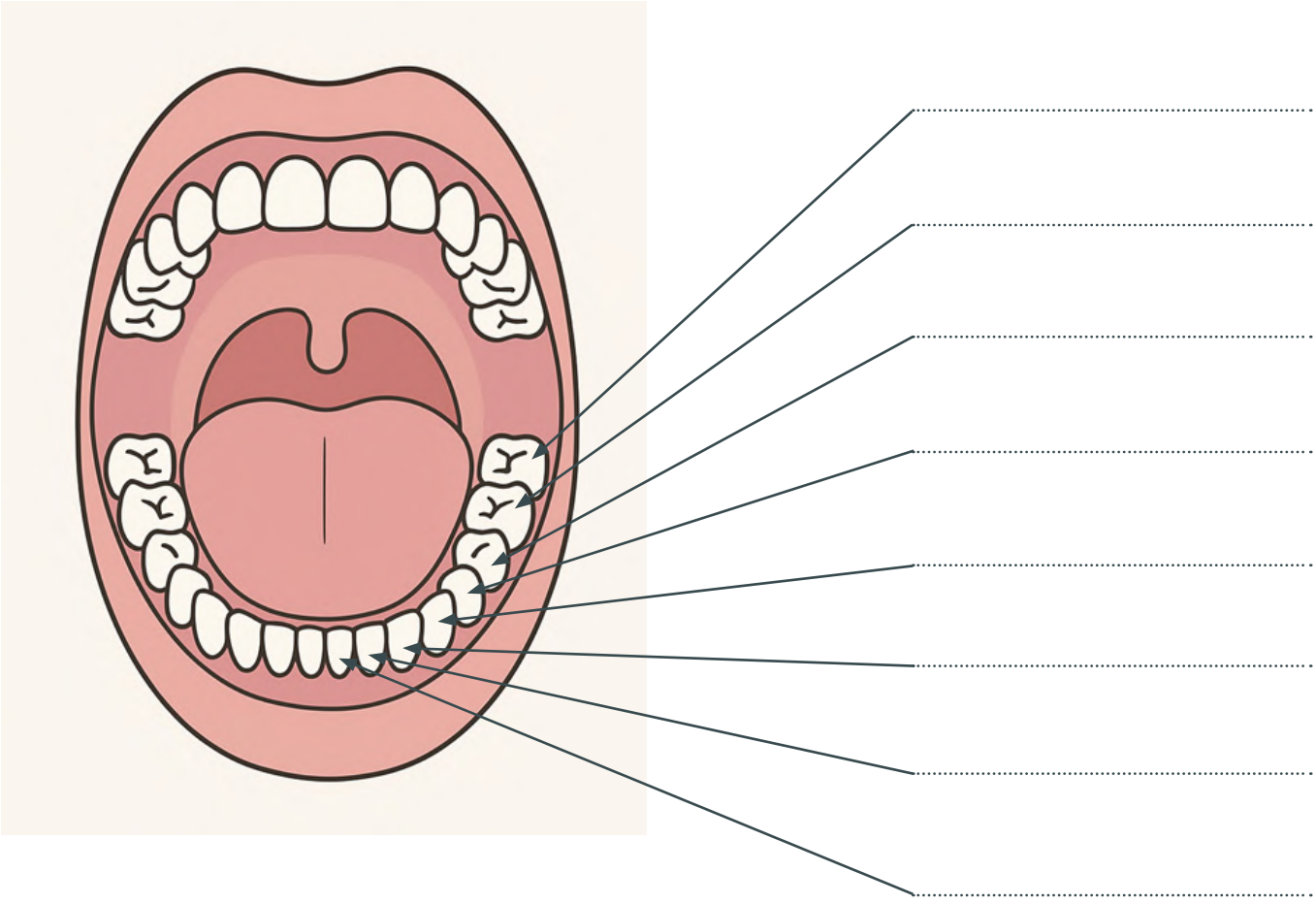

TEXT 3: UČITEL PŘEDNÁŠÍ STUDENTŮM

Učitel přednáší studentům

Milé studentky, milí studenti! Dnes se budeme věnovat anatomii **lebky**. Kostra lebky se latinsky nazývá cranium. Skládá se ze dvou částí – **obličejové a mozkové**. My se nyní zaměříme na obličejovou část. Rozdělíme si ji na dva oddíly. **Horní oddíl** je tvořen pevným spojením kostí. **Dolní oddíl** je pohyblivý, připojený kloubem ke spánkové kosti.

Pohyblivé spojení lebečních kostí představuje **čelistní kloub**. Jemu vděčíme za to, že můžeme hýbat horní a dolní čelistí. Horní čelist se latinsky nazývá *maxilla*, dolní pak *mandibula*. Pohyb čelistmi nám umožňuje mluvení nebo žvýkání potravy. Jen pro zajímavost, studenti, *maxilla* je největší párovou kostí. Nachází se pod očnicí na boku od dutiny nosní.

Úkol 1: Na základě úryvku z lekce anatomie doplňte do obrázku anatomické části kostry lebky – obličejové části.

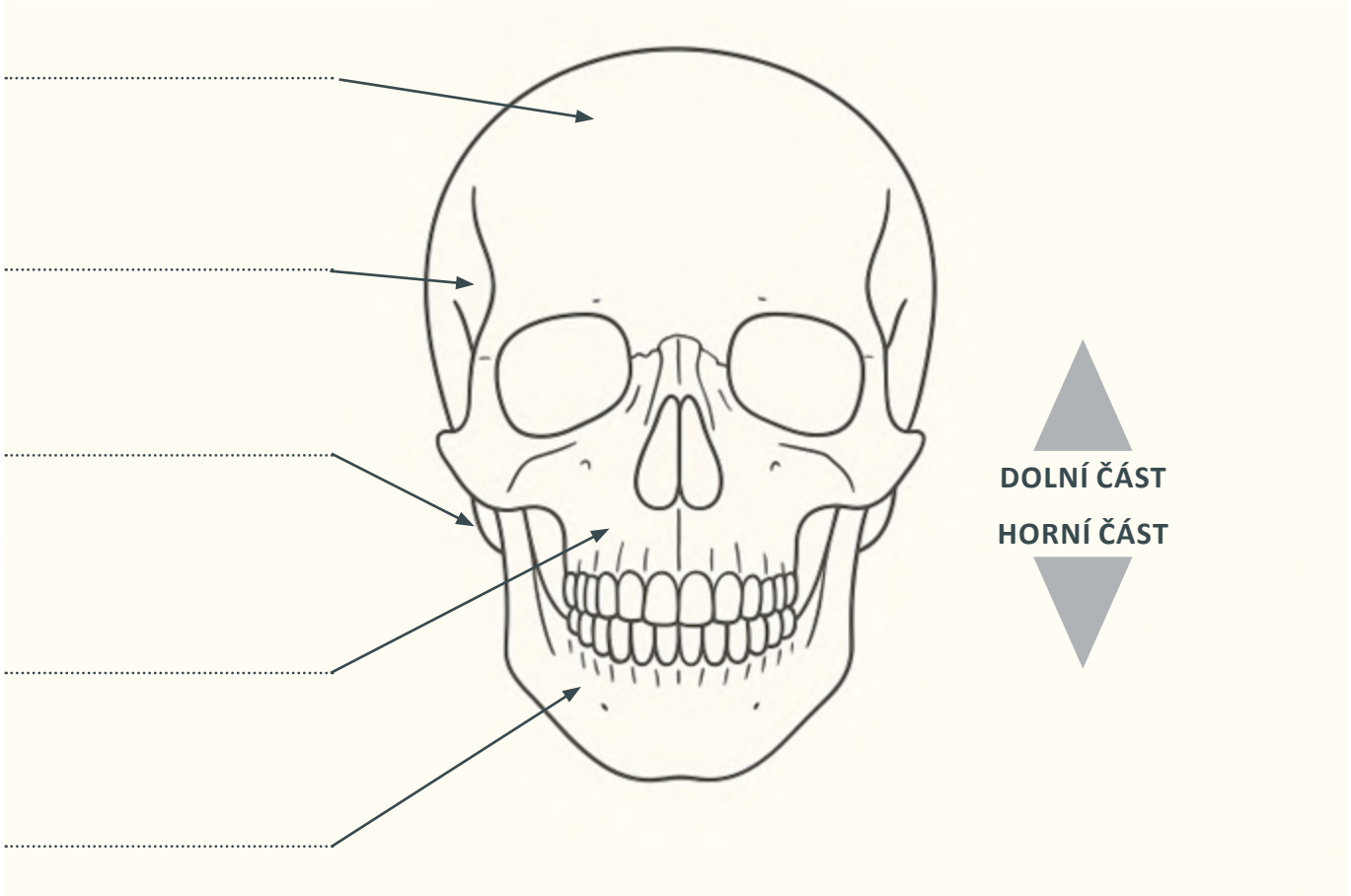

Úkol 2: Zapište dvojice odborných latinských termínů a jejich českých ekvivalentů.

Cranium	
Maxilla	
Mandibula	

TEXT 4: LÉKAŘ HOVOŘÍ S PACIENTEM

Lékař: „Pane Černý, nyní si pohovoříme konkrétně o vašem zákroku.“
Pacient: „Dobře, pane doktore. Přiznám se, že mám strach.“
Lékař: „Samozřejmě. To je pochopitelné. Nebojte se mě kdykoliv zastavit a zeptat se, kdyby bylo něco nejasné.“
Pacient: „Dobře, dobře. Budu zhluboka dýchat a snad neomdlím.“
Lékař: „Určitě ne. Není se čeho bát. Pojďme se na to podívat. Tady na snímku vidíte, že stolička vlevo dole je zkažená. Bude nutná extrakce, to znamená vytržení.“
Pacient: „Ale, pane doktore, vždyť vypadá dobře!“
Lékař: „Díváte se na horní část zubu, pane Černý, na korunku. Podívejte se na krček a kořen. Vidíte?“
Pacient: „Ano, už tomu rozumím.“
Lékař: „**Kořeny stoliček** nebo též **molárů**, jak je odborně nazýváme, jsou hluboké. Tím vás nechci nijak strašit. Před zákrokem provedeme umrtvení a samotná extrakce zubu pak proběhne bez větších obtíží. Zákrok naplánujeme na příští týden, co říkáte?“
Pacient: „Myslím, že nemám na výběr, pane doktore. Tedy souhlasím.“
Lékař: „Výborně. Sestřička vás objedná. Kromě té nešťastné stoličky jsem s vámi chtěl ještě mluvit o tom, že se vám začínají odhalovat **krčky**. Bylo by dobré zlepšit techniku čištění zubů. Doporučuji navštívit dentální hygienistku, která vám poradí, jak na to, aby vaše zuby byly co nejzdravější, a to nejen krčky, ale i **sklovina** a **dásně**. Jako bonus budete mít zuby krásně bílé.“
Pacient: „To zní rozumně. Děkuji, pane doktore. Uvidíme se tedy příští týden a na tu dentální hygienu se také objednám.“

Úkol 1: Doplňte názvy částí zubu do obrázku níže.

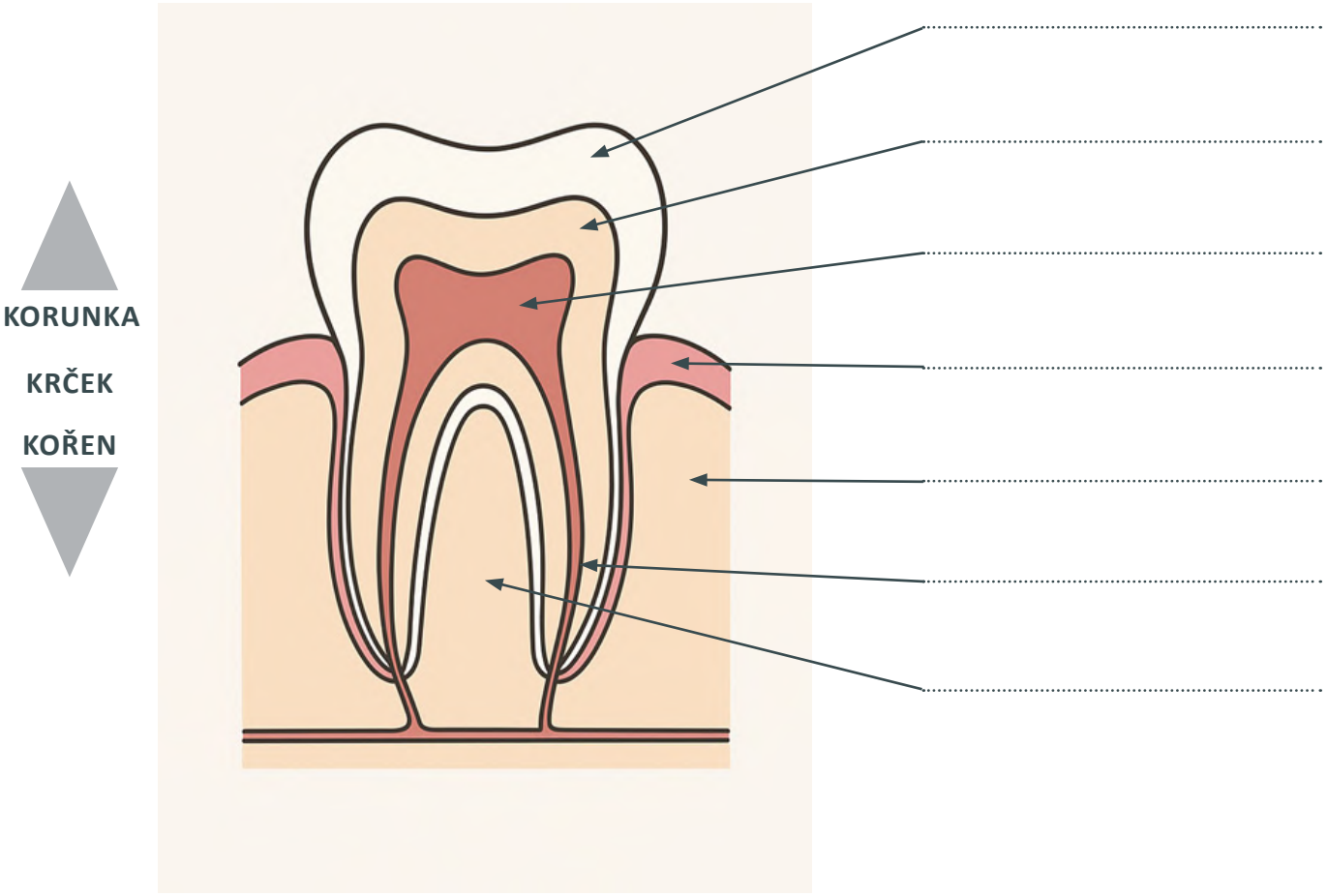

Úkol 2: Pročtěte si text č. 4 ještě jednou. Které části zubu lékař v textu nezmiňuje? Zapište je níže a doplňte i do obrázku v úkolu 1.

Úkol 3: K odborným termínům doplňte české ekvivalenty. Pokud si nemůžete vzpomenout, použijte nápovědu v rámečku dole.

Dentice	
Maxilla	
Mandibula	
Parodont	
Gingiva	
Dens	
Corona dentis	
Dentes permanentes	
Collum	
Radix	
Alveolus	
Dentes decidui	

soubor všech zubů, horní čelist, zub, dolní čelist, závěsný aparát zubu a dáseň, korunka, krček, zubní lůžko, stálý chrup, dáseň, kořen, mléčné/dočasné zuby

GRAMATIKA: PŘIPOMEŇTE SI GENITIV SINGULÁRU

Úkol 1: Doplňte do vět správné tvary genitivu singuláru.

Ten dárek dostal od (mladší sestra Lucie).	
Bez (nový talentovaný kolega) ten úkol nesplníme.	
Procházeli jsme se podél (ta dlouhá řeka).	
Kromě (náš dobrý kamarád) přišli na oslavu narozenin všichni.	
Postavíme ten stůl doprostřed (obývací pokoj).	
Na začátku (listopad) pojedeme na dovolenou do hor.	
Podle (ta nová statistika) se výskyt pacientů s diabetem zvyšuje.	
Naše chata se nachází nedaleko (ten velký rybník).	
Z (jaký materiál) je ten zimní kabát?	
Pošta je u (obchodní centrum).	
Martin pojede na služební cestu v druhé polovině (březen).	
Na konci (rok) společně oslavíme Silvestr.	
Kolem (náš dům) vede pěkná lesní cesta.	
Bez (dobré vzdělání) se v životě neobejdeš.	

GRAMATIKA: GENITIV PLURÁLU

V této části gramatiky se naučíte tvořit formy genitivu plurálu substantiv (podstatných jmen), adjektiv (přídavných jmen) a demonstrativ (ukazovacích zájmen).

MUŽSKÝ ROD ŽIVOTNÝ A NEŽIVOTNÝ

U podstatných jmen rodu mužského životného i neživotného v genitivu plurálu používáme **koncovku – ů** bez ohledu na měkké či tvrdé zakončení nominativu singuláru daného slova.

Příklady:
Bez domů
Bez pomerančů
Bez pánů
Bez turistů
Bez kolegů
Bez mužů
Bez psychologů

Koncovka **adjektiv** v genitivu plurálu je **-ých** u tvrdých adjektiv, **-ích** u měkkých adjektiv. Pro lepší zapamatování těchto koncovek si můžeme pomoct otázkou **JAKÝCH?. →** inteligentních, moderních, nových, mladých, starých

Ukazovací zájmeno **ten** v genitivu plurálu při spojení se substantivy mužského rodu přechází do formy **těch**. Tato forma je platná pro životná i neživotná maskulina.

→ Bez těch mladých chlapců
→ Bez těch chytrých mediků
→ Bez těch talentovaných mužů
→ Bez těch vysokých domů
→ Bez těch sladkých pomerančů

ŽENSKÝ ROD

a) Nulová koncovka

Největší skupina feminin (podstatných jmen ženského rodu) je zakončena v nominativu singuláru na -a. K těmto slovům patří: žena, učitelka, kamarádka, manželka, sestra, doktorka a další.
V genitivu plurálu mají tato slova nulovou koncovku. Např.:
Bez žen
Bez učitel**e**k
Bez doktor**e**k
Bez sester
Bez manžel**e**k
Bez kamarád**e**k
Pozor: Všimněte si vkladného – e- (učitel**e**k)

b) Koncovka -í

Druhou největší skupinou feminin jsou slova zakončena v nom. sg. na -e. Sem patří i feminina cizího původu zakončená na -e (fobie, biopsie, …).
Např.: růže, nemocnice, ulice, sklenice, kolegyně, přítelkyně, sestřenice, ordinace, práce, deprese, skepse, sepse, injekce a další.
Typickou koncovkou genitivu plurálu i těchto podstatných jmen je -í.
→ Bez růží, restaurací, depresí, sepsí, injekcí, prací, přítelkyní, kolegyní

Koncovku -í v genitivu plurálu též připojujeme ke slovům ženského rodu zakončených na souhlásku, jako např.: píseň, báseň, láhev, tykev a další.
Bez písní, lahví, tykví
A také u slov ženského rodu na -ost – typu kost, radost, cnost, hloupost, moudrost v genitivu plurálu používáme koncovku **-í**.
Bez kostí, hloupostí, radostí

Pozor na slova typu ulice, sklenice, nemocnice, která jsou zakončená na -ice a jejich koncovka genitivu plurálu je nulová → bez ulic, sklenic, nemocnic.

Koncovka **adjektiv** v genitivu plurálu je -ý**ch** u tvrdých adjektiv, **-ích** u měkkých adjektiv. Pro lepší zapamatování těchto koncovek si můžeme pomoct otázkou J**AKÝCH?**. → inteligentních, moderních, nových, mladých, starých

JAKÝCH? – velkých, malých, nových, moderních, inteligentních
Bez mladých žen, bez moderních ulic, bez mladých dívek

Ukazovací zájmeno **ta** přechází do formy **těch**.
→ Bez těch mladých žen
→ Bez těch moderních ulic
→ Bez těch důležitých biopsií

STŘEDNÍ ROD

a) Nulová koncovka

Neutra (substantiva středního rodu) zakončená v nominativu singuláru na -o mají v genitivu plurálu nulovou koncovku. → Bez měst

Nulovou koncovku mají i neutra cizího původu zakončená na -um, před kterým stojí souhláska (např.: centrum, antibiotikum). → bez center, bez antibiotik

Názvy mláďat – kotě, štěně, kuře apod. – mají v genitivu plurálu také nulovou koncovku. → Bez kuřat

Do této skupiny slov řadíme i rajčata (bez rajčat), varlata (bez varlat), poupata (bez poupat).

b) Koncovka -í

Neutra zakončená v nominativu singuláru na **-e** mají v genitivu plurálu koncovku **-í**. → Bez polí

Koncovku-í mají v genitivu plurálu i neutra typu náměstí, dělání, plavání. → Bez nádraží

Koncovku -í mají dále v genitivu plurálu neutra cizího původu zakončená na -um, před kterým stojí samohláska (např.: muzeum, stipendium). → bez muzeí, stipendií

Pamatujte:

Bez dětí – v genitivu plurálu je důležitá délka í ve formě **dětí**.

Bez vajec – vejce, ačkoliv je v nominativu singuláru zakončeno na-e má v genitivu plurálu **nulovou koncovku**.

Koncovka adjektiv v genitivu plurálu ve spojení s neutry je stejná jako u předchozích rodů:-ých,-ích a opět si pomáháme otázkou JAKÝCH? → Malých, hezkých, velkých, moderních měst

Ukazovací zájmeno **to** přechází do formy **těch**.

→ Bez těch malých dětí
→ Bez těch nových měst
→ Bez těch krásných aut
→ Bez těch bílých koťat

GRAMATICKÉ ÚKOLY

Úkol 1: Zapište správné formy genitivu plurálu od uvedených příkladů v nominativu plurálu.

Ti zkušení mladí lékaři	
Ty sympatické mladé ženy	
Ty neposedné malé děti	
Ta roztomilá šedá koťata	
Ty potřebné biopsie	
Ta moderní drahá auta	
Ty vysoké panelové domy	
Ti talentovaní spisovatelé	
Ti vzdělaní univerzitní profesoři	
Ty nové pacientky	
Ti noví pacienti	
Ty pěkné barevné obrazy	
Ta historická divadla	
Ty dobré přítelkyně	
Ti spolehliví kolegové	
Ty náročné situace	
Ty rekonstruované kanceláře	

Úkol č. 2: Doplňte správné tvary genitivu plurálu do slovních spojení označujících množství.

Pět (metr) luxusní látky	
Dvanáct (talíř) čerstvé polévky	
Šest (sklenice) chlazeného piva	
Deset (kopeček) jahodové zmrzliny	
Sedm (hrnec) horké omáčky	
Šest (kousek) čokoládového dortu	
Dvacet (litr) bílého vína	
Osmnáct (rok) dobré práce	
Devět (kyblík) studené vody	
Třicet (láhev) dobrého koňaku	
Jedenáct (tabulka) hořké čokolády	
Dvacet pět (lekce) češtiny	
Šestnáct (hodina) jízdy autem	
Padesát (kilogram) českých jablek	

Úkol 3: Přepište vyznačené části vět v plurálu.

Bez kamaráda a kamarádky by to nebyla dobrá oslava.	
Musíme projít kolem **toho velkého domu** směrem k náměstí.	
Dostal jsem dopis od **zahraničního kolegy**.	
Známe se **z té zahraniční konference**.	
Během **krátkého výletu** jsme navštívili zajímavá místa v České republice.	
Kromě **hrníčku, talíře a lžičky** umyl všechno nádobí.	

GRAMATIKA: POSESIVNÍ VYJÁDŘENÍ

Posesivní, též přivlastňovací, vyjádření můžeme v češtině tvořit:

a) Genitiv
Čí je ten slovník? – Ten slovník je **Martiny.**
Čí je ta knížka? – Ta knížka je **mého kamaráda**.

b) Posesivní (přivlastňovací) adjektiva
Čí je ten slovník? – To je **Martinin** slovník.
Čí je ta knížka? – To je **kamarádova** knížka.

c) Posesivní (přivlastňovací) zájmena
Čí je ten slovník? – To je **její** slovník.
Čí je ta knížka? – To je **jeho** knížka.

Tvorba posesivních adjektiv v základním tvaru

Při tvorbě posesivních adjektiv musíme dívat pozor na gramatický rod předmětu.

Pokud je předmětem slovo mužského rodu (např. slovník), v adjektivu použijeme koncovku-ův pro mužská jména,-in pro ženská jména. → Martinův slovník, Petřin slovník

U předmětu ženského rodu (např. kniha) v adjektivu použijeme koncovku-ova pro mužská jména,-ina pro ženská jména. → Martinova kniha, Petřina kniha

U předmětu středního rodu (auto) v adjektivu použijeme koncovku-ovo pro mužská jména,-ino pro ženská jména. → Martinovo auto, Petřino auto

Plurálové formy přivlastnění tvoříme s pomocí koncovky **-ovy (-ovi)** v případě, že je předmět v plurálu a jméno v mužském rodě. Musíme dávat pozor na rod předmětu. Pokud je předmět rodu mužského neživotného nebo ženského rodu, píšeme k mužskému jménu koncovku **-ovy** (Martinovy problémy, Honzovy dcery + také Honzovy děti!). Pokud je předmět rodu mužského životného, píšeme k mužského jménu koncovku **-ovi** (Honzovi bratři, Martinovi synové). Pro plurálové předměty ve středním rodě používáme koncovku **-ova** (Honzova auta, Martinova předsevzetí).

U ženských jmen pracujeme s koncovkami **-iny**, **-ini**. Opět v závislosti na gramatickém rodu předmětu. (Janini bratři – mužský rod životný, ALE Janiny problémy – mužský rod neživotný). V případě, že je předmět ženského rodu, automaticky používáme koncovku -iny (Janiny knihy). Pro plurálový předmět ve středním rodě používáme koncovku **-ina** (Klářina auta).

Prostudujte si tabulku tvoření:

Mužský rod	Martin + slovník → Jana + slovník → Asperger + syndrom →	Martin**ův** slovník Jan**in** slovník Asperger**ův** syndrom
Ženský rod	Martin + manželka → Jana + sestra → Alzheimer + choroba →	Martin**ova** manželka Jan**ina** sestra Alzheimer**ova** choroba
Střední rod	Martin + slovo → Jana + dítě → Blumberg + znamení →	Martino**vo** slovo Jan**ino** dítě Bluemberg**ovo** znamení
Množné číslo	Martin + děti → Jana + problémy → Lékař + pacienti → Klára + květiny → Věra + bratři → Jana + auta → Pavel + slova →	Martin**ovy** děti Jan**iny** problémy Lékař**ovi** pacienti Klář**iny** květiny Věř**ini** bratři Jan**ina** auta Pavl**ova** slova

---

Úkol 1: Tvořte formy posesivních adjektiv (přivlastňovacích přídavných jmen).

Honza + pokoj →	
Jana + dům →	
Pacient + bolest →	
Pacientka + strach →	
Sestra + pracovní stůl →	
Učitel + kabinet →	
Pacient + obavy →	
Lékař + ordinace →	
Pavel + děti →	
Aneta + rodiče →	
Student + učebnice (PL) →	
Pracovník + skříňka →	
Karel + narozeniny →	
Bratr + výlet →	
Sestra + promoce →	
Teta + synové →	
Jarmila + auta →	
Pacient + snímky →	
Pacientka + otisky →	

Úkol 2: Zapište přivlastnění posesivním adjektivem.

Sešit je Martina. →	
Kniha je Jany. →	
Dům je strýce. →	
Láhev vody je Niny. →	
Otisky jsou pacienta. →	
Dokumenty jsou lékaře. →	
Diplom je studenta. →	
Syn je Pavla. →	
Papíry jsou Martiny. →	
Zubní pasta je Kláry. →	
Rentgenový snímek je Aleny. →	
Lékařská zpráva je Lenky. →	

Úkol 3: Doplňte genitiv singuláru do vět a tvořte s jeho pomocí přivlastnění.

Ten hrníček je (moje kamarádka Jana)**.**	
Neber si kuchařku (naše babička Ludmila)**.**	
Ten slovníček je (náš nový student Pavel)**.**	
Našel jsem kartu (ten nový pacient)**.**	

Úkol 4: Doplňte správné tvary posesivních zájmen.

a) Já
Ta kniha je _____. _____ mladší sestra už chodí do školy. _____ rodiče pracují v centru města. Vždycky mi pomohl _____ dobrý kamarád. Bez _____ kamarádky bych to nezvládl. _____ praktický lékař mi předepsal antibiotika. K _____ překvapení jsem všechny zkoušky zvládl na výbornou.

b) Ty
Kdo je _____ zubní lékař? _____ sestra Anna je moc milá. Viděl jsem _____ tatínka dnes ve městě. U _____ bratra jsem byl včera na návštěvě. Ta láhev šampaňského je pro _____ tatínka. _____ příteli gratuluji k úspěchu!

c) My
Bez _____ mapy bys tam nikdy nedošel. Přijdeš k _____ babičce zítra odpoledne? Nejsme si jisti _____ rozhodnutím. Půjčíme mu _____ nové auto. _____ psi jsou přátelští a hraví. Zavolej _____ ošetřujícímu lékaři. Přemýšlej o _____ nabídce.

d) On, ona
(ona) _____ sestra pracuje na poliklinice. (on) _____ bratr mi poradil, kde se v centru dobře najíst. Nevím, jestli (ona) _____ kamarádka také přijde. Kam odešel (on) _____ syn? Proč se tam díváš na (on) _____ manželku? Nepamatuji si, kde jsem zapomněl (ona) _____ knihu. (ona) _____ bolesti byly velmi silné a musela si vzít lék.

e) Oni, ony
Viděl jsem _____ včera (kamarády). Koupil jsem _____ na náměstí (hodinky). Našel jsem _____ doma ve sklepě (boty). Bez _____ nikam nejdu (bez kamarádů). Přišel jsem k _____ pozdě (k rodičům). U _____ se mi moc líbilo (u přátel). Pro _____ bych udělal cokoliv (pro děti).

ROZŠIŘUJÍCÍ MATERIÁL – Slovesné vazby s genitivem	
	Příklady:
Bát se + genitiv	Čeho se bojíš?
Mít strach z + genitiv	Z čeho máš největší strach?
Obávat se + genitiv	Čeho sis dneska během lekce češtiny všimnul?
Dočkat se + genitiv	Je něco, čeho se nemůžeš zbavit?
Zbavit se + genitiv	Čeho se nemůžeš dočkat?
Všimnout si + genitiv	Najedla jsem se polévky do sytosti.
Dotknout se + genitiv	Napila jsem se dobré kávy.
Napít se + genitiv	Obávám se závěrečných zkoušek.
Najíst se + genitiv	Všimla jsem si tvého nového kabátu.

KONVERZAČNÍ CVIČENÍ

Úkol 1: Otázky a odpovědi.

Vymyslete 5 otázek s genitivem a ptejte se svých kolegů a kolegyň.

Úkol 2: Popisujte a hádejte.

Popište svými slovy anatomickou část dutiny ústní nebo lebky hlavy a nenazývejte si. Kolegové a kolegyně se snaží uhodnout na základě popisu. Pokračuje ten, kdo uhodne jako první.

SLUČOVACÍ SPOJKY

Tato skupina spojek je vůbec nejčastější. Nejtypičtějším reprezentantem této skupiny je spojka a, dále spojka i. Jaký je mezi nimi rozdíl? Spojka a vyjadřuje prosté sloučení nějakých dvou věcí. Spojka i je přesnější, slučuje těsněji a důrazněji. Nejčastěji ji uvidíme, jak spojuje dvě slova. Třetí typickou spojkou je ani. Ta vyjadřuje slučování v záporu (např.: v tom úsměvu nebyla ani vděčnost ani sympatie). Jaké další spojky můžeme použít ke slučování? Jsou to třeba dvojčlenné spojky tak-jak, ani-ani, i-i, jednak-jednak. Pozorujte příkladové věty.

Neustále pozoroval jak lékaře, tak i sestřičku.
Ta situace nebude příjemná ani pro tebe, ani pro mě.
Ačkoliv si pacient pravidelně čistí zuby, našel jsem i zubní kámen i malý kaz.
Moje práce mi jednak dělá radost, jednak mi pomáhá uživit rodinu.

Úkol 1: Doplňte spojky do vět. V některých případech naleznete více variant.

1. Pacient _____ nepřišel na kontrolu, _____ nezavolal, aby se omluvil.
2. Stomatolog provedl _____ korekci zubního kazu, _____ doporučil ošetření u zubní hygienistky.
3. Ten rozhovor nebyl příjemný ___ pro lékaře, ___ pro pacienta.
4. Pacient postoupil ___ operační zákrok, ___ další potřebná vyšetření.
5. Nehledě na to, že pacient chodil na pravidelné prohlídky, měl __ zánět dásní __ dva kazy.

Úkol 2: Vymyslete vlastní příklady vět s užitím uvedených spojek.

Jednak – jednak:	
Jak – tak:	
Ani – ani:	
A:	
I:	

LEKCE 3

DĚTSKÉ ZUBNÍ LÉKAŘSTVÍ

DĚTSKÉ ZUBNÍ LÉKAŘSTVÍ

Úvodní text

Vítejte v naší ordinaci!

Jsme stomatologická ordinace v Jilmoví a zaměřujeme se na péči o malé pacienty. Návštěva zubaře může být stresující pro děti i jejich rodiče. Jsme tu pro vás, abychom vám dokázali, že i v zubní ordinaci se můžete cítit dobře.

Díky našemu citlivému přístupu k pacientům a kvalitní péči umíme efektivně předcházet zubnímu kazu. Naši specialisté vás naučí, jak o se o dětské zoubky správně starat. Když vznikne nějaký problém, nabízíme širokou škálu řešení, které přizpůsobíme podle potřeb a možností vašeho dítěte.

A jak to u nás probíhá? Nejdříve je nutné se telefonicky objednat. Při první návštěvě provedeme vyšetření a domluvíme se s vámi na nejlepším řešení. V praxi se nám osvědčilo, že připravené děti velmi dobře spolupracují. Proto si s dětmi ještě před první návštěvou naší ordinace popovídejte o tom, jak taková prohlídka zoubků vypadá. Můžete společně vyšetřit chrup oblíbenému plyšákovi. Zároveň spolu trénujte ukazování zoubků, jak hezky otevřít pusinku. Nedoporučujeme děti ujišťovat, že nic nebude bolet a nemusí se ničeho bát. Tyto fráze v dětech často naopak probouzí strach a úzkost.

Na první návštěvu se určitě dostavte s menším časovým předstihem. Dítě si tak může nejdříve zvyknout na nové prostředí. Po první návštěvě následují adaptační návštěvy, které ještě upevní zvykání na prostředí ordinace. Děti si většinou uvědomí, že taková návštěva u zubaře může být i zábavná. Obecně platí, že čím více času dětem věnujeme, tím jednodušší pro ně další návštěva zubaře bude.

V případě potřeby máme v naší ordinaci k dispozici i další možnosti, jak ošetření malým pacientům zpříjemnit a zjednodušit. Jedná se o krátkou sedaci rajským plynem v případě nutnosti extrahovat zub nebo provedení jiných menších úkonů. Možná je i premedikace na zklidnění před zákrokem, která pomůže dítěti zapomenout na nepříjemné zážitky.

Naším hlavním cílem je, aby děti přicházely i odcházely s úsměvem a zdravými zoubky.

Úkol 1: Odpovídejte na otázky.

1. Kde se nachází stomatologická ordinace?
2. Jaké služby nabízí specialisté v ordinaci?
3. Jakými způsoby se můžeme objednat na vyšetření?
4. Jak můžeme s dětmi provést domácí přípravu na vyšetření?
5. Co stomatologové rodičům nedoporučují dělat a proč?
6. K čemu slouží adaptační návštěvy?
7. Jaké kroky jsou možné podniknout před zákroky?

Úkol 2: Rozhodněte, zda je tvrzení pravdivé nebo nepravdivé.

1. Do stomatologické ordinace můžeme přijít bez objednání.
2. S dětmi je dobré se na prohlídku u zubaře připravit předem doma.
3. V ordinaci si zakládají na citlivém přístupu k pacientům.
4. V čekárně musíme dítě uklidňovat, aby se nebálo.
5. V této ordinaci nedoporučují premedikaci před zákrokem.
6. Na první návštěvu je nutné se dostavit přesně v dohodnutém čase.

Úkol 3: Opravte nepravdivá tvrzení na základě úvodního textu.

GRAMATIKA: OPAKUJEME DATIV SINGULÁRU

Úkol 1: Doplňte do vět správné formy dativu singuláru.

Na návštěvu k (náš milý kamarád Pavel) pojedeme příští týden. Proti (tvůj zajímavý nápad) nic nemám. Postavil se naproti (ten moderní vysoký panelový dům) a čekal na Janu. (Ty) věřím. Blahopřeji (tvoje sestra Lucie) k (úspěšné ukončení) studia. Ten svetr se hodí k (ty stylové modré džíny). Studenti protestovali proti (novela) školského zákona. Dávám přednost (dobré italské víno) před tvrdým alkoholem. Děkujeme (naše babička Ludmila) za krásný dárek. Ten dům patří (Janin mladší bratr Karel). (Kamila, Julie a Tomáš) se líbí ten nový film. Učitel se divil (špatný výsledek) testu toho talentovaného studenta. Kolegové se smáli (ta nová anekdota). Sestřenice Klára nerozuměla (anglická gramatika a příklad) z matematiky. Ráno jsem telefonovala (doktor), abych se objednala na vyšetření. Profesor odpověděl (student, studentka, asistent, docent a kolega) na všechny dotazy. Jídlo z rychlého občerstvení škodí (naše zdraví). Patrik se omluvil (kamarádka Helena a starší bratr Honza). Šli jsme směrem k (pošta a muzeum).

GRAMATIKA: DATIV PLURÁLU

V této části gramatiky se naučíte tvoři formy dativu plurálu substantiv, adjektiv a demonstrativ.

MUŽSKÝ ROD	Ty pěkné domy → k těm pěkným domům
	Ty sladké pomeranče → k těm sladkým pomerančům
	Ti moderní pánové → k těm moderním pánům
	K bratrům, turistům, kolegům, pacientům, mužům
V dativu plurálu není nutné rozlišovat životný a neživotný rod u maskulin. V mužském rodě používáme koncovku-ům u všech případů a to životných i neživotných, měkkých i tvrdých. Adjektiva tvrdá mají koncovku-ým, měkká pak koncovku-ím.	
ŽENSKÝ ROD	Ty mladé ženy → k těm mladým ženám **-ÁM**
	Ty pěkné růže → k těm pěkným růžím **-ÍM**
	Ty nové písně → k těm novým písním **-ÍM** (lahvím, básním)
	Ty zlomené kosti → k těm zlomeným kostem (věcem)
V dativu plurálu se v ženském rodě koncovka-y mění na-ám, koncovka-e se mění na-ím. U slov ženského rodu, která končí souhláskou je koncovka dativu plurálu-ím, kromě slov, která končí na-ost a-c (kost, hloupost, nutnost, věc, řeč apod.), kdy je koncovka dativu plurálu-em. U adjektiv tvrdých je užívána koncovka-ým u tvrdých a koncovka-ím u měkkých.	
STŘEDNÍ ROD	Ta krásná města → k těm krásným městům **-ŮM**
	Ta modrá moře → k těm modrým mořím **-ÍM**
	Ta žlutá kuřata → k těm žlutým kuřatům
	Ta moderní náměstí → k těm moderním náměstím
Ve středním rodě se setkáváme nejčastěji s koncovkou-ům. U slov typu moře, pole, náměstí, dělání, aj. používáme koncovku-ím. Adjektiva tvrdá mají v dativu plurálu koncovku-ým, měkká-ím. Výjimkou jsou DĚTI, kdy dativ plurálu je DĚTEM.	

Úkol 1: Přepište slovní spojení do dativu plurálu.

Nominativ singuláru	Dativ plurálu
Náš malý syn	
Váš nový pacient	
Milá sestřička	
Bílá korunka	
Postižená dáseň	
Inteligentní medik	
Aktuální rentgenový snímek	
Poškozený kořen	
Ten opravený špičák	
To zubní lůžko	
Nečekaná komplikace	
Urgentní zákrok	
Složitá situace	
Ochotný kolega	
Zodpovědný člověk	

Úkol 2: V textu vyznačte dativ singuláru (D-SG) a dativ plurálu (D-PL).

S naším malým synem jsme nedávno museli jít k zubnímu lékaři. Navzdory veškerým našim snahám, syna rozbolel zub a otekla mu pravá tvářička.

Už v čekárně syn začal panikařit, protože se bojí nejen zubařů, ale všech lékařů. Začal plakat, takže jsem si ho vzala k sobě na klín, abych ho trochu uklidnila.

Sama jsem se obávala, co přijde. Takové situace jsou náročné pro všechny – rodiče, děti i lékaře. Ku překvapení všech, syn se v ordinaci uklidnil a sám ochotně šel k panu zubaři.

Pomohla jsem malému nahoru do křesla a celou dobu ho držela za ruku. Nejsem si jistá, kdo se bál více, jestli on nebo já. Otevřel pusinku a pak doktor začal vyšetřovat. Jeho přístup se mi moc líbil. Všechno nám vysvětloval a komentoval.

Pochválil našeho Petříčka, jaké má hezké zoubky. Ujistil ho, že se jen podívá a zatím nebude dělat nic, co by Petříčka bolelo. „Tady nalevo naproti osmičce, máme malý zánět, sestři.“, promluvil směrem k sestřičce a ta informaci zapsala.

Byla jsem hrdá na syna, že je tak statečný. Možná statečnější než já. Když jsme odcházeli, poděkovala jsem panu doktorovi a ten dal Petříčkovi obrázek za odměnu.

Úkol 3: K uvedeným příkladům dativu plurálu zapište formu nominativu plurálu.

Nominativ singuláru	Dativ plurálu
Těm sympatickým lékařům	
Našim aktivním dětem	
Těm milým lidem	
Novým operačním nástrojům	
Vysokým rekonstruovaným budovám	
Preventivním vyšetřením	
Starým lékařským záznamům	
Poškozeným stoličkám	
Vyčištěným zubním kanálkům	
Citlivým místům	
Suchým popraskaným rtům	
Okousaným nehtům	
Nespolupracujícím pacientkám	
Zánětlivým onemocněním	
Zajímavým stomatologickým konferencím	

Úkol 4: Doplňte dativní předložky z nabídky.
k/ke, proti, díky, naproti, vůči, kvůli

Pacienta jsme poslali ___ specialistovi na další vyšetření. ____ rozsahu postižení musela být provedena extrakce zubu. _____ včasné diagnóze lékař pacientovi pomohl. Pošleme vás na RTG, jsou to dveře č. 15 hned _____ naší ordinaci. Kontakt na toho nového zubaře jsem získal ____ kamarádovi Petrovi. Pacient měl námitky ____ navrhovanému postupu léčby. ___ všem problémům, které řeším, mě ještě rozbolel zub. ____ panu doktorovi Hanákovi se mohu zase usmívat. Minulý týden mě bolela osmička vlevo a teď mě bolí ta _____ vpravo. Nemohl se soustředit na práci ____ silné bolesti hlavy.

MINULÝ ČAS V ČEŠTINĚ

V této podkapitole si společně připomeneme tvorbu minulého času v češtině se zaměřením na správný pořádek slov. Pro vytvoření věty v minulém čase je nutné použít sloveso BÝT jako pomocné. Za ním následuje hlavní – významové sloveso se správnou koncovku minulého příčestí -l, -la, -lo, -li, -ly. Pomocné sloveso BÝT je ve větě vždy na druhém místě. Všímejte si pořádku slov v následujících příkladech.

*Včera **jsem** šel do práce dřív. Musel **jsem** si ještě koupit svačinu a láhev vody. Přišel **jsem** do práce, převlékl **jsem se** a pozval **jsem** prvního pacienta. Vyšetřil **jsem** celkem pět pacientů.*

V případě, že je významové sloveso zvratné, je nutné zapsat SE, SI též na druhé místo, tedy společně s pomocným slovesem BÝT. Pořádek slov při vyjadřování minulosti si procvičte v následujících cvičeních.

Úkol 1: Doplňte správné formy slovesa BÝT do vět v minulosti.

Ty ___ včera nepřišel včas! Přivítali ___ na naší klinice kolegy z Německa (my). Odpoledne _____ ____ všichni sešli na poradu (my). Operoval ____ toho pacienta, pane doktore? Marečkovi ____ přišli na preventivní prohlídku. Nechtěl ____ jít na další operaci, ale musel _____. Už ____ tady byli všichni?

Úkol 2: Doplňte slovesa v minulém čase.

Mít – on: Martin _____ včera velmi úspěšný den.
Udělat – já: Minulý měsíc _____ úspěšně _____ zkoušku.
Provést – my: _____ všechna potřebná opatření.
Myslet si – vy: Co _____ o tom nálezu, pane doktore?
Vyvrtat – on: Lékař _____ pacientovi zub.
Propláchnout si – ona: Pacientka _____ ústa ústní vodou.
Komunikovat – ony: Sestřičky _____ s pacienty.
Být alergický – ty: _____ někdy na něco alergický?
Uchovávat – já: Vzorky _____ v lednici.
Doporučit – my: _____ všem pacientům navštívit dentální hygienistku.
Vědět – vy: Paní Horká, _____, jak drahé jsou dnes zubní implantáty?
Sdělit – já: _____ pacientce její diagnózu.

Úkol 3: Přepište slova tak, aby utvořila věty.

a) Já – být – doma – večer – včera – celý.
b) Opravdu – ty – souhlasit?
c) (my) – s – kolegové – podívat se – výsledky – na – vyšetření – společně.
d) (ty) – včera – odejít – kam – odpoledne?
e) Muset – doktor – zub – vytrhnout.
f) Pan Novotný – předem – objednat se?

PRAVOPIS: SLOVESA V MINULÉM ČASE

V češtině je nutné u sloves v minulém čase zohlednit osobu, která vykonávala či vykonala daný děj. Podle gramatické osoby pak následně určíme, zda bude v koncovce slovesa v minulosti-i,-y,-a.
Koncovky v minulém čase sloves se řídí následujícími pravidly:
Ženský rod: Studentky si dlouho povídaly.-y
Mužský rod neživotný: Domy byly vysoké a moderní.-y
Mužský rod životný: Profesoři diskutovali o důležitém tématu.-i
Střední rod: Slova byla zapsána. Štěňata si hrála na zahradě.-a
V případě kombinace jedné gramatické osoby s mužským rodem životným má mužský rod životný přednost a automaticky v přísudku věty (ve slovesu) v minulosti píšeme-i.
Např.:Studentky a studenti si v tichosti četli v knihovně. – i
Výjimečný případ představuje slovo děti. Např.: Děti si hrály.
Pokud je podmětem věty osoba DĚTI, automaticky ve slovesu (přísudku) píšeme-y.

Úkol 1: Zapište správně koncovky minulého času.

Právníci pracoval_ dlouho do noci. Lékařky se snažil_ uspořádat kartotéku. Děti přišl_ do školy. Kluci a holky vyráběl_ projekt do zeměpisu. Sestřičky vařil_ rychle kávu. Knihy po slevě stál_ 250 Kč. Manželé se hádal_, protože nevěděl_, jaké si mají koupit auto. Mobilní telefony byl_ vystaveny ve výloze. Kočky pil_ vodu z misky. Psi běhal_ po louce.

Úkol 2: Přepište text v minulém čase.

Pacientka přichází k pravidelné kontrole. Bolí ji sedmička vlevo dole. Otéká jí tvář a nemůže nic jíst. Bere si běžná analgetika, ale moc jí nepomáhají. Zkouší i ledovat, ale to zmírňuje bolest jen trochu. Stěžuje si i na bolest celé čelisti, která postupuje do hlavy. V noci nemůže kvůli bolestem spát. Sílu bolesti na stupnici od 0 (žádná bolest) do 10 (velmi silná bolest) popisuje jako 8-9.

SLOVNÍ ZÁSOBA: DEMINUTIVA

S dětskými pacienti nemůže hovořit stejně jako s dospělými. Pro úspěšnou komunikaci s dětmi je třeba často používat tzv. deminutiva – zdrobnělé tvary. Prostudujte si nejčastější zdrobněliny, které používáme při komunikaci s dětmi u zubního lékaře.

Zub – zoubek/zoubeček, zuby – zoubky, pusa – pusinka, rty – rtíky, prst – prstík/prstíček, prsty – prstíky, nehet – nehtík, nehty – nehtíky, tužka – tužtička, minuta – minutka, chvilka – chvilinka, moment – momentík/momentíček, jíst – papat, pít – bumbat, vitamín – vitamínek, vitamíny – vitamínky, cucat – cumlat

Jak deminutiva v češtině tvoříme?
Deminutivní slova tvoříme s pomocí
a) jednoduchých sufixů:-ek (dárek),-ík (košík),-ka (zídka),-ko (telátko),-átko (housátko)

b) složených sufixů:
-eček (domeček),-ečka (čárečka),-ečko/-éčko (vínečko/zrnéčko),-íček (keříček),-ička (rybička),-íčko/-ičko (čelíčko/očičko)

Výše uvedené sufixy použijeme ke změně základového slova (podstatného jména nejčastěji, ale můžeme se potkat i se zdrobnělými slovesy nebo přídavnými jmény). Sufix vybereme na základě gramatického rodu základového slova a také podle míry zdrobnění.
strom → stromek → stromeček
kniha → knížka → knížečka
ruka → ručka → ručička
list → lístek → lísteček

Pro mužský rod vybíráme ze sufixů:-ek,-ík,-eček,-íček
Pro ženský rod vybíráme ze sufixů:-ka,-ička,-ečka (může docházet ke změně souhlásky jako v příkladu kniha → knížka)
Pro střední rod vybíráme ze sufixů:-ítko,-átko,-íčko,-ečko

Příklady vět – nezapomeňte, že dětem vždy tykáme.
Koušeš tužtičku? Koušeš si nehtíky?
Dáváš si prstíky do pusinky?
Čistíš si pravidelně zoubky?
Otevři pusinku.
Neboj, bude to jen chvilinka (minutka).
Papáš vitamínky?
Cumláš si prstíčky?

Úkol 1: Přepište uvedená slova do zdrobnělých (deminutivních) forem.

Slovo základové	Deminutivum
Moment	
Chvíle	
Zub	
Bolest	
Minuta	
Hodina	
Jíst	
Prst	
Tužka	
Nehet	
Vitamín	
Pusa (ústa)	
Jazyk	
Cucat	
Pít	
Zvíře	
Plyšák	
Hrnek	
Talíř	
Mísa	
Láhev	
Papír	
Spát	

Úkol 2: Přepište věty tak, aby obsahovaly zdrobněliny (deminutiva).

Ten **zub** mě bolí. →
Vidíš ten vysoký **strom?** →
Podívej na toho krásného **koně**! →
Napiš mi to na **list** papíru. →
Zvedni **ruku**! →
Ta **kniha** je docela malá. →
Ten **pes** právě běžel za támhleten **keř**. →
Kde přesně tě bolí **noha**? →
Kolik **vody** denně vypije vaše dítě? →
Ta **mast** by měla pomoct. →
Dej si to jídlo na talíř! →
Namaluj mi **slunce** a **hvězdu**. →
Uhodil ses do **čela**? →
Máma tu bude celou dobu s tebou. →

KOMUNIKACE S DĚTSKÝM PACIENTEM A S RODIČI

Úkol 1: Přečtete si věty. Pokuste se věty přeformulovat tak, aby odpovídaly komunikaci s dětským pacientem. Označte ty věty, které nepoužijete v komunikaci s dítětem, ale s jeho rodičem či zákonným zástupcem.

1. Dobrý den!
2. Posaďte se.
3. Co vás trápí?
4. Ukažte mi prstem centrum bolesti.
5. Progreduje bolest do krku, čelisti nebo do hlavy?
6. Jaká analgetika doma užíváte?
7. V kartě udáváte alergii na penicilin.
8. Máte ještě nějaké další alergie?
9. Pamatujete si svoje rodné číslo?
10. Jakou máte zdravotní pojišťovnu?
11. Uděláme snímky a pak se domluvíme na dalším postupu.
12. Kdy naposledy jste užíval antibiotika?
13. Otevřete ústa a nepolykejte.
14. Bohužel, ten zub musí ven.
15. Teď vám to umrtvím.
16. Nelekejte se, teď to píchne.
17. Vypláchněte si ústa.

Úkol 2: Komunikace s rodiči dítěte. Přečtete věty a označte vhodně formulované repliky jako správné (ANO) a nevhodně formulované repliky jako nesprávné (NE). Svoje rozhodnutí okomentujte.

1. Paní Nováková, máte poměrně nevychované dítě. Neposedí chvíli v klidu.
2. Maminko, nemusíte se ničeho bát. Bude to jen malý zákrok.
3. Pane Novotný, jak starý je váš syn?
4. Nechoďte mi do ordinace. Sedněte si v čekárně a počkejte si, až vaše dítě vyšetřím.
5. Tatínku, pojďte se posadit taky vedle Alenky, aby se nebála.
6. Pane Černý, budeme muset Honzíkovi zoubek vytrhnout, ale nebude to komplikované. Nemusíte se obávat.
7. Maminko, to si děláte legraci, že vaše dítě používá tenhle kartáček!
8. Používání ústní vody zatím nedoporučuji.
9. Paní Jamborová, zkuste trochu kontrolovat, aby Honzík nejedl tolik sladkostí.
10. Pane Meduno, Martinka si kouše nehtíky, a to může mít vliv na správné postavení zubů.
11. Tatínku, byl jste statečný. Tady si vyberte obrázek.

PÍSEMNÉ CVIČENÍ

Úkol 1: Zamyslete se nad specifiky dětského zubního lékařství. Vyjádřete svými slovy rozdíly mezi ošetřováním dětského a dospělého pacienta. (cca 150 slov)

ROZŠIŘUJÍCÍ MATERIÁL – Slovesné vazby s dativem	
Rozumět + komu, čemu	Rozumím ti.
Dát + komu, čemu	Dám ti dárek.
Poslat + komu + co	Pošlu mamince dopis.
Říct/říkat + komu + co	Řeknu lékaři, aby přišel.; Řekni mu to.
Pomoct/pomáhat + komu, čemu	Pomůžu vám s tou těžkou taškou.
Věřit + komu, čemu	Věřím vám.
Smát se + komu, čemu	Já se vám nesměju.
Patřit + komu, čemu	Ta kniha patří mně.
Odporovat + komu, čemu	Tomu si dovoluji odporovat.
Čelit + komu, čemu	Musíme tomu problému čelit.
Líbit se + komu	Líbí se mi ten svetr.
Zdát se + komu	Zdál se mi zvláštní sen.
Stýskat se + komu + po kom	Stýská se mi po sestře.
Podařit se + komu + co	Podařilo se mi upéct dort.
Ukázat + komu, + co	Ukázal synovi náměstí a muzeum.
Vysvětlit + komu + co	Vysvětlil pacientovi postup léčby.

KONVERZAČNÍ CVIČENÍ

Úkol 1: Diskutujte ve dvojicích nebo malých skupinách. Používejte uvedené otázky s dativními konstrukcemi.

a) Čemu musí čelit lékaři v dnešní době a proč?
b) Co se vám líbí na vašem zaměstnání a proč?
c) Co určitě nemůžeme na prohlídce říkat dítěti?
d) Jak můžeme dítěti ukázat a vysvětlit správný postup čištění zubů?

Úkol 2: Povídejte si ve dvojicích. Popište svůj běžný pracovní den svému kolegovi/kolegyni. Poté si poslechněte jeho/její vyprávění. Zapište si poznámky. Na závěr se pokuste převyprávět, jak probíhal den vašeho kolegy/vaší kolegyně ostatním. Hovořte v minulém čase!

Poznámky:

DENTÁLNÍ HYGIENA

Úvodní text

Proč jít na dentální hygienu?

Většina lidí má profesionální dentální hygienu spojenou s bělením zubů a celkově spíše s estetikou, než se zdravím. Pojďme se spolu na dentální hygienu podívat z té nezprofanované stránky než jako na honbu za americkým úsměvem.

Ústa jako vstupní brána

Jak to s ústy vypadá, když nedodržujeme správnou dentální hygienu? Na zubech, dásních a celkově v ústech se drží zubní plak, tedy bakterie, které rozkládají cukry a vytváří kyselé prostředí. Působením kyselého prostředí dochází k naleptávání měkkých i tvrdých tkání v ústech a vzniká tak riziko zánětu dásní, parodontitidy a zubního kazu. Pokud odstranění zubního plaku zanedbáme, zmineralizuje a přemění se v zubní kámen, který navíc škodí mechanicky – např. utlačuje dásně, ucpává mezizubí a celkově znemožňuje vyčištění zubů, protože na ně velmi těsně naléhá a zubní kartáček ani jiná pomůcka domácí ústní hygieny takto uchycený kámen již neodstraní; případně zubní kámen mechanicky zabraňuje i správnému nasazení zubních náhrad.

Dentální hygiena a celkové zdraví

To, že ústy přijímáme potravu, tekutiny a často i dýcháme je samozřejmé. Představme si ale, jak „obohatíme“ svou potravu a přijímaný vzduch, když je vystavíme kontaktu s ústy, kde bakterie rozkládají cukry a vylučují sloučeniny síry; bují různé záněty a probíhají hnilobné procesy, které rozkládají i zubní sklovinu – tedy nejtvrdší část lidského těla.
Teď k tomu přidejme ten nejzávažnější problém: jakýkoli zánět, a tedy i zánět dásní je doprovázen silným překrvením zanícené tkáně, kde stěna epitelu (krycí tkáň) odděluje patogenní organismy a krevní řečiště. Tato zánětem zeslabená stěna je náchylná k porušení a zánět se tak snadno dostane do krve a roznese do celého těla. Nejde se pak divit, že nedostatečná dentální hygiena má vliv i na zdraví celého organizmu. Když máte zánět dásní, zdvojnásobuje se u Vás riziko osteoporózy, mrtvice i onemocnění koronárních tepen – tedy infarktu myokardu. Cukrovka a různá dýchací onemocnění se u Vás objeví s 2-5x větší pravděpodobností a zánět dásní také 4-7x zvyšuje riziko předčasného porodu.

Často kladené otázky

Bolí dentální hygiena?

Zpravidla nebolí. Někteří pacienti dokonce při dentální hygieně klimbnou. V případě citlivých zubů se může stát, že je dentální hygiena nepříjemná, ale ne bolestivá. Výjimkou mohou být případy pacientů, jejichž stav je velmi vážný a zubní kámen se usadil hluboko v dásňovém žlábku. Hygienistka se pak musí do těchto prostor dostat, což někdy může i bolet. V takovém případě se za pomoci doktora aplikuje svodná anestezie, u těžších případů může být pacient odeslán na parodontologii.

Jak zjistím, že mám zubní kámen?

Pokud jste profesionální dentální hygienu ještě nenavštívili, velmi pravděpodobně zubní kámen máte. Nicméně zjistíte to snadno pohledem na mezizubí. Každý zub roste samostatně a má tedy mít kolem sebe prostor. Jestli zuby tvoří jednolitou hmotu, neboli jsou spojeny v místě, kde vyrůstají z dásně, máte zubní kámen. Nejspolehlivější variantou je navštívit dentální hygienistku a nechat posouzení na odborníkovi.

Jak zjistím, že mám zánět dásní?

Jestli Vám krvácí dásně – ať už spontánně nebo při podráždění, máte zánět. Zdravá dáseň totiž běžně nekrvácí. Zánět dásně můžete také poznat podle barvy, lesku a struktury povrchu. Pokud je dáseň červená, lesklá, měkká a napjatá, značí to překrvenost a opět je to známka zánětu. Stejně jako u zubního kamene, uděláte nejlépe, když navštívíte dentální hygienistku a posouzení necháte na odborníkovi.

Zdroj textu: http://hygienistky.cz/clanky/proc-jit-na-dentalni-hygienu

Úkol 1: Odpovídejte na otázky podle textu.

Co si lidé představují pod pojmem „dentální hygiena“?
Co způsobuje kyselé prostředí v ústech?
Co způsobuje naleptávání měkkých i tvrdých tkání v ústech?
Jak vzniká zubní kámen?
Co způsobuje zubní kámen?
Čím je doprovázen každý zánět v těle?
Jmenujte onemocnění těla, která pravděpodobněji vzniknou při zanedbání dentální hygieny.
Na co se pacienti často ptají před absolvováním dentální hygieny?
Co znamená slovo „klimbnout“?

Úkol 2: Rozhodněte, zda je tvrzení pravdivé (ANO) či nikoliv (NE).

a. Každá běžná domácí pomůcka určená k čištění zubů efektivně odstraní zubní kámen.
b. Zubní kámen ucpává dásně.
c. Zubní kámen brání správnému nasazení zubních náhrad.
d. Ústy přijímáme potravu, tekutiny a vždycky i dýcháme.
e. Bakterie v ústech vylučují sloučeniny síry.
f. Zubní sklovina je nejtvrdší část lidského těla.
g. Nedostatečná dentální hygiena nemůže ovlivnit zdraví celého organismu.

Úkol 3: Odpovídejte na otázky pacienta. Vycházejte z textu i z vlastní zkušenosti.

- Jak pozná, že má zubní kámen?
- Jak pozná, že má zánět dásní?
- Co může očekávat od dentální hygieny?
- Kam může jít na profesionální dentální hygienu?

GRAMATIKA: VYJADŘOVÁNÍ BUDOUCNOSTI

V češtině můžeme budoucí děje vyjádřit dvěma způsoby: s pomocí sloves dokonavého vidu (perfektivní) – prostá budoucnost nebo s pomocí budoucích tvarů slovesa BÝT ve spojení s infinitivem nedokonavého slovesa (imperfektivní) – budoucí čas složený. Přítomný čas dokonavých sloves vyjadřuje budoucí děje jednorázového nebo krátkodobého charakteru. Pro vyjádření déle trvajících aktivit v budoucnosti volíme druhý typ tvory, tedy budoucí čas slovesa BÝT a imperfektivní sloveso v infinitivu. Pozorujte rozdíly:

Co uděláš? – Co budeš dělat?
Zavoláš mi? – Budeš mi volat?
Přijedete? – Budete přijíždět?

Pro správné formulování budoucích dějů je třeba dobře rozlišovat dokonavá a nedokonavá slovesa. Dokonavá (perfektivní) slovesa označují jednorázový děj. Mnohdy dokonavá slovesa poznáme podle toho, že mají prefix (předponu). Neplatí to však vždy. Nedokonavá (imperfektivní) slovesa označují dlouhodobý nebo opakující se děj. Mnohá nedokonavá slovesa nemají prefix (předponu), ale můžeme je poznat podle sufixu – ovat. Důležité je se vždy zeptat, zda aktivita probíhá dlouhodobě nebo jednorázově.

Nezapomeň:
Budu být doma celý den. → Budu doma celý den.
Budeme být v práci do večera. → Budeme v práci do večera.

Tabulka budoucích tvarů slovesa být:	
Já budu	My budeme
Ty budeš	Vy budete
On, ona bude	Oni budou

Úkol 1: Vyberte a označte slovesa dokonavého vidu.

Napsat, čistit, odmítat, přijmout, odesílat, zamyslet se, ověřovat, zvát, přemýšlet, odpovědět, vymyslet, udělat, číst, mít, umýt, vyzvednout, odvézt, chodit, projít se, zacvičit si, otestovat, dozvědět se, vymalovat, podepisovat, vytvořit, otevírat, zavřít, omlouvat se, postěžovat si, hádat se, vymlouvat se, ošetřit, zkonzultovat, vyplnit, doporučit, podstupovat, vyděsit se, sešít, odoperovat, komplikovat, ztratit, poslouchat, negovat, přiznat, omezit, odstranit, zabolet, ucítit, ohlásit, žádat, podávat, popisovat, zvyknout si

Úkol 2: Přepište věty v budoucím čase s nedokonavými slovesy.

Zavolám dalšího pacienta.	
Zapíšu informace do karty.	
Najdeme rodné číslo pacientky v databázi.	
Poradíme se s kolegy specialisty.	
Doporučíte jiný postup řešení.	
Objedná pacienty na kontrolu.	
Zkontaktuji rodiče nezletilého pacienta.	
Odevzdáš vypracovaný referát.	
Naučíme se svou prezentaci nazpaměť.	
Zúčastníte se mezinárodní konference.	
Zůstanu v ordinaci do odpoledne.	
Uvaříš si další šálek kávy.	
Vyčistí si pořádně zuby.	
Zeptám se sestřičky.	
Omezím kouření a konzumaci sladkého.	
Přepíše příjmení pacienty, která se vdala.	
Sepíšeme lékařskou zprávu.	
Předepíšu pacientovi jiný lék.	
Zjistíte osobní anamnézu.	
Upravíš ten text znovu.	

Úkol 3: Rozhodněte, která z dvojice vět je zapsaná správně. Jsou v některých případech možné obě varianty? Své tvrzení odůvodněte.

a) Zítra budu celý den pracovat na tom novém projektu. – Zítra celý den zapracuji na tom novém projektu.
b) Počkej chvilku, tu informaci si zapíšu. – Počkej chvilku, tu informaci si budu zapisovat.
c) Nepamatuji si její jméno. Vyhledám ho v databázi. – Nepamatuji si její jméno. Budu ho vyhledávat v databázi.
d) Prosím o strpení. Bude to chvíli trvat. – Prosím o strpení. Chvilku do potrvá.
e) Příští týden ordinujeme od 8.00 do 14.00. –Příští týden budeme ordinovat od 8.00 do 14.00.
f) Od pondělí předobjednáme pacienty na preventivní prohlídky. – Od pondělí budeme předobjednávat pacienty na preventivní prohlídky.
g) Od nového roku budu cvičit a pravidelně spát 8 hodin denně. – Od nového roku si zacvičím a vyspím se 8 hodin denně.
h) Uvaříš mi kávu, prosím? – Budeš mi vařit kávu, prosím?
i) Hned budu přicházet. –Hned přijdu.

Úkol 4: Zapište tvary s užitím dokonavých sloves.

a) Psát dopis →
b) Číst lékařskou zprávu →
c) Ptát se pacienta →
d) Omlouvat se →
e) Vysvětlovat další postup →
f) Ošetřovat zkažený zub →
g) Čistit kořenový kanálek →
h) Doporučovat fixní rovnátka →
i) Vyhledávat informace na internetu →
j) Dívat se pozorně →
k) Trhat zub →
l) Myslet na možné následky →
m) Chodit do práce →

Úkol 5: Slovní spojení ze cvičení 4 zapište ve správné formě do vět vyjadřujících budoucnost.

a) Ten dopis _____ zítra. (my)
b) Pacientka si určitě _____ informace o své diagnóze na internetu.
c) Lékař dnes _____ kořenové kanálky.
d) Počkejte chvíli, _____ pozorně ještě jednou. (já)
e) Až se uklidníš, _____ na možné následky svého chování.
f) Ten zub mi opravdu _____, pane doktore?
g) V kolik hodin zítra _____ do práce?
h) Myslím, že na základě těchto nových výsledků pacientovi _____ fixní rovnátka.
i) Zítra se panu profesorovi _____ za zpoždění s odevzdáním projektu.
j) Tak jsi udělal chybu! Jak dlouho ___ mi ještě _____?

Úkol 1: Představte si, že jste dentální hygienik/hygienička a přichází k vám nový pacient, který na zubní hygieně ještě nikdy nebyl. Připravte si věty v budoucím čase. Popisujte, jak bude vyšetření a následné ošetření probíhat, co budete dělat, co může pacient ucítit. Své připravené věty si vyzkoušejte v dialozích s kolegy/kolegyněmi, kdy jeden z vás hraje roli hygienika/hygienistky a druhý pacienta/pacientky.

Zapište si připravené věty v budoucím čase:

GRAMATIKA: KONDICIONÁL (PODMIŇOVACÍ ZPŮSOB)

V češtině používáme kondicionál neboli podmiňovací způsob k tvorbě rad, doporučení, vyslovení přání, konstatování reálné a nereálné podmínky.

TVORBA KONDICIONÁLU		
Gramatická osoba	**Podmiňovací forma slovesa BÝT**	**Významové sloveso s minulým příčestím -L, -LA, -LO, -LI, -LY**
Já	bych	dělal
Ty	bys	dělal/dělala
On	by	dělal
Ona		dělala
Ono/to		dělalo
My	bychom	dělali
Vy	byste	dělal/dělala/dělali/dělaly
Oni	by	dělali
Ony		dělaly
Ona		dělala

Důležité poznámky:

1. Forma „bysme“ se často objevuje v hovorové češtině a často ji uslyšíte, ale jedná se o nesprávný, nespisovný tvar v 1. osobě PL (my).
2. Podmiňovací forma slovesa BÝT má pozici na 2. místě ve větě společně se zvratným SE, SI (Koupil **bych si** nové boty. Šel **bych se** podívat do muzea.)
3. V 2. osobě sg. (TY) rozlišujeme gramatický rod – ženský a mužský.
4. V 2. osobě pl. (VY) rozlišujeme nejen gramatický rod – ženský a mužský – pro tvorbu formálních forem (vykání), ale také plurálovou formu (vy byste dělali), když promlouváme k větší skupině lidí.
5. Ve 3. osobě sg. i pl. rozlišujeme gramatický rok a musíme dávat pozor i na pravopis koncovky minulého příčestí (-li,-ly,-la).
6. Rozepsané formy typu „by jste“, „by jsme“, „by jsem“ jsou nesprávné!

Při formulování rad a doporučení pacientovi je vhodné používat kondicionál. Doporučení má měkčí a formálnější charakter. K formulaci rady a doporučení často používáme sloveso MÍT jako pomocné sloveso. Imperativ (rozkazovací způsob) je direktivní, nezvratný, nedává tedy možnost výběru a s jeho pomocí formulujeme spíše příkazy a zákazy.

Pozorujte rozdíl:
Měl byste používat měkký kartáček na zuby. X Používejte měkký kartáček na zuby!
Měla byste si čistit zuby i zubní nití. X Čistěte si zuby zubní nití!
Měli bychom si dávat pozor na příliš horké nápoje. X Dávejme si pozor na příliš horké nápoje!

Úkol 1: Doplňte do vět v podmiňovacím způsobu chybějící informace.

a) Já _____ byl moc rád, kdyby Martina přišla na návštěvu.
b) Potřeboval _____ mluvit s lékařem. (já)
c) Na kdy _____ se chtěl objednat? (vy)
d) Neradi _____ udělali chybu. (my)
e) Komu _____ ten dárek chtěl dát? (ty)
f) Nevím, na koho _____ se měl obrátit. (já)
g) Doporučila _____ vám tuto kliniku. (ona)
h) Tak radikální zákrok _____ zatím podstoupit nemusel, pane Černý. (vy)
i) Oni _____ se i objednali na prohlídku, kdyby měli správné telefonní číslo.
j) Jana ____ nikdy nešla na stomatologické vyšetření, aniž by si předem nevyčistila zuby.
k) Kdyby doktor Malý neměl komplikovaný případ, pozval ___ do ordinace dalšího pacienta.

Úkol 2: Rozhodněte, které věty jsou imperativní a které doporučení formulované v kondicionálu.

a) Čistěte si zuby tímto zubním kartáčkem.
b) Objednejte se na tomto telefonním čísle.
c) Měl byste si pořídit měkčí zubní kartáček.
d) Doporučil bych vám tuto zubní pastu.
e) Pořiďte si jinou zubní nit.
f) Zeptal bych se ve vaší pojišťovně na možný finanční příspěvek.
g) Tento prostředek na bělení zubů bych vám nedoporučoval.
h) Nepoužívejte ústní vodu.
i) Na kontrolu byste se měla dostavit příští měsíc.
j) Nevstupujte do ordinace bez vyzvání.
k) Dejte kartičku pojištěnce sestřičce.

Úkol 3: Zapište věty v podmiňovacím způsobu.

Chci se objednat na kontrolu.	
Koupím si nový zubní kartáček.	
Zeptáme se sestřičky.	
Přeji si změnit termín kontroly.	
Dám si černou kávu bez cukru.	
Podívají se na výsledky testů.	
Jana jde dnes k lékaři.	
Ty se tomu divíš?	
Kam dáváš klíče od bytu?	

Úkol 4: Dokončete věty v kondicionálu vyjadřující nereálnou podmínku.

Kdybych měl víc času, …	
Kdybych měl víc peněz, …	
Kdybych nezapomněl na maminčiny narozeniny, …	
Kdybych vyhrál v loterii, …	
Kdybychom se přestěhovali, …	
Kdybyste přišel dřív, …	
Kdyby šla Jana se mnou na kávu, …	
Kdyby se medici lépe připravili na zkoušku, …	
Kdybys přišel o chvíli dřív, …	
Kdybych si nekoupil novou knihu, …	
Kdybych nepil tolik kávy, …	
Kdybys přestal kouřit, …	
Kdybychom si více odpočali, …	

GRAMATIKA: PŘIPOMEŇTE SI AKUZATIV SINGULÁRU

Úkol 1: Odpovídejte na otázky a používejte akuzativ singuláru.

Co můžeme koupit v květinářství? – květina, květináč, pugét, malý dárek
Co můžeme koupit v obchodě s oděvy? – sukně, tričko, košile, kalhoty, sako, svetr, bunda
Co můžeme koupit v obchodě s obuví? – kožený pásek, peněženka, obuv
Co můžeme koupit v domácích potřebách? – hrníček, příbor, talíř, miska, vařečka, lepidlo
Co můžeme koupit v papírnictví? – barevný papír, pero, tužka, diář, guma, propiska, pravítko
Co můžeme koupit v supermarketu? – pečivo, sýr, limonáda, toaletní papír, zelenina
Co si objednáš v restauraci? – zeleninová polévka, řízek, bramborová kaše
Co vybereš za dárek kamarádovi ke svatbě? – poukaz, vtipný hrníček, přání, obálka s penězi

GRAMATIKA: AKUZATIV PLURÁLU

Akuzativ plurálu není obtížné si osvojit. V případě ženského, mužského neživotného a středního rodu formy nominativu plurálu odpovídají akuzativu plurálu. Pozorujte následující příklady.

ŽENSKÝ ROD

Ty mladé ženy stojí na zastávce. (Nom, PL) Vidím **ty mladé ženy** na zastávce. (Ak, PL)
Ty pěkné růže nejsou drahé. (Nom, PL) Mamince koupím **ty pěkné růže**. (Ak, PL)
Ty nové písně neznám. (Nom, PL) Naučili jsme se **ty nové písně** dnes ráno. (Ak, PL)
Ty zlomené kosti velmi bolí. (Nom, PL) Lékař na snímku našel **zlomené kosti**. (Ak, PL)

MUŽSKÝ ROD NEŽIVOTNÝ

T**y pěkné domy** jsou rekonstruované. (Nom, PL) Nedávno tu postavili **ty pěkné domy**. (Ak, PL)
Ty sladké pomeranče jsou drahé. (Nom, PL) Koupil jsem **ty sladké pomeranč**e. (Ak, PL)

STŘEDNÍ ROD

Ta krásná města tu stojí už staletí. (Nom, PL) Vloni jsem navštívil **ta krásná města**. (Ak, PL)
Ta modrá moře jsou kolem celého ostrova. (Nom, PL) Viděl jsi někdy **taková modrá moře**? (Ak, PL)
Ta žlutá kuřata mi připomínají Velikonoce. (Nom, PL) Koupíme si **ta žlutá kuřata**. (Ak, PL)
Ta moderní náměstí mě nezaujala. (Nom, PL) Obdivovali jsme **ta moderní náměstí**. (Ak, PL)

Větší pozornost je třeba věnovat mužskému rodu životnému, kde dochází ke změnám koncovek.

MUŽSKÝ ROD ŽIVOTNÝ	
Nominativ plurálu JSOU TAM:	**Akuzativ plurálu VIDÍM TAM:**
Ti mladí pánové	Ty mladé pány
Ti talentovaní medici	Ty talentované mediky
Ti sympatičtí muži	Ty sympatické muže
Starší bratři	Starší bratry
Přátelští kolegové	Přátelské kolegy
V mužském rodě životném dochází ke změnám koncovek z měkkých na tvrdé. Slova zakončena v nominativu singuláru na tvrdou souhlásku nebo na -a (pán, medik, bratr, kolega) přijímají koncovku -y (vidím pány, mediky, bratry, kolegy). Slova zakončení v nominativu singuláru na měkkou souhlásku (muž, prodavač, zloděj) přijímají koncovku -e (vidím muže, prodavače, zloděje). Tvrdá adjektiva (mladý, nový, hezký) přijímají koncovku -é (vidím mladé, nové, hezké). Měkká adjektiva (moderní, inteligentní) zůstávají ve stejné formě. Ukazovací zájmeno TEN v akuzativu plurálu přijímá koncovku -y (vidím TY mladé muže).	

Úkol 1: Mezi slovními spojeními vyhledejte akuzativ plurálu a označte je.

Mým přátelům, tvého kolegy, naše děti, oteklé dásně, horkým čajem, Pavle, sešity, tvé kamarádce, vašemu synovi, jejich studentům, mladé muže, rozumného vysvětlení, každému pacientovi, závažné problémy, akutní situace, rozsáhlý zánět, širokospektrá antibiotika, ti staří profesoři, ta mladá slečna, talentované mediky, velkou bolestí, kyselými citrony, malých zubních kazech, infikované rány, našemu příteli, bílých papírech, žluté zuby, vysokého domu

Úkol 2: Utvořte akuzativ plurálu od uvedených příkladů.

Nominativ singuláru	Akuzativ plurálu
Můj pracovitý kolega	
Náš nový pacient	
Sympatická žena	
Zánětlivé onemocnění	
Příjemné místo	
Studený nápoj	
Citlivý zub	
Poškozená sklovina	
Velký absces	
Stomatologický nástroj	
Urgentní zákrok	
Nová atestace	
Dlouhý pracovní den	
Špatný hygienický návyk	

Úkol 3: Zapište do vět správné tvary akuzativu singuláru a akuzativu plurálu.

a) FILM: Podíval by ses se mnou na _____?
b) NOVÝ TELEFON: Mám si koupit _____?
c) BÍLÝ LIST PAPÍRU: Napíšeš to na _____?
d) KAZ: Ošetřím pacientovi _____.
e) PACIENT: Vyšetřím _____.
f) PŘÍTEL: Zavoláme _____.
g) VĚDECKÝ ČASOPIS: Objednají si _____.
h) KONFERENCE: Přijdou na _____.
i) ŠÁLEK ČAJE: Uvařím si _____.
j) STERILIZOVANÝ NÁSTROJ: Připravím _____.
k) PRACOVNÍ STŮL: Uklidí _____.
l) INFORMAČNÍ E-MAIL: Napíšete _____.
m) POZVÁNKA NA VYŠETŘENÍ: Odešlete _____.

Úkol 4: Odpovídejte. Používejte prepozice (předložky) s akuzativem – na, pod, nad.
Kam položíš kartu pacienta? Kam se posadíš? Kam si odložíš boty? Kam si pověsíš diplom? Kam pošleš pacienta po vyšetření? Kam si dáš oběd? Kam položíš sterilní nástroje? Kam se podíváš, abys zjistil datum poslední kontroly pacienta? Kam odložíš mokrý deštník? Kam si pověsíš kabát? Kam dáš špinavý hrníček od kávy? Kam postavíš šálek s čajem? Kam vrátíš knihu, kterou jsi dočetl/a? Kam si v obýváku pověsíš obraz?

ROZŠIŘUJÍCÍ MATERIÁL – Slovesné vazby s akuzativem	
Vidět + akuzativ	Lékař uviděl zlepšení pacientova stavu.
Hledat + akuzativ	Sestřička hledá kartu pacienta.
Jít pro + akuzativ	Pacient šel pro doklady do auta.
Mít alergii na + akuzativ	Pacient má alergii na tetracykliny.
Být alergický na + akuzativ	Pacient je alergický na penicilin.
Spoléhat se na + akuzativ	Pacient spoléhá na pomoc lékaře.
Mít podezření na + akuzativ	Lékař má podezření na zánět dásní.
Navrhnout + akuzativ	Lékař navrhuje alternativní řešení.
Evakuovat + akuzativ	V případě požáru musíme evakuovat budovu.
Opustit + akuzativ	Manžel ji opustil po deseti letech manželství.
Extrahovat + akuzativ	Lékař musel extrahovat dva zuby.
Vyšetřit + akuzativ	Lékař vyšetřuje pacienta.
Omluvit + akuzativ	Sestřička omluvila pacienta, který nemohl přijít.
Vyplnit + akuzativ	Zubař musel vyplnit prostor po kazu výplní.
Vypláchnout + akuzativ	Na konci pracovní doby umyjeme a vypláchneme nástroje.
Vyčistit + akuzativ	Základem prevence je dobře si čistit zuby.
Sledovat + akuzativ	Lékaři sledovali stav pacienta po operaci.

Úkol 1:K odpovědím zapište odpovídající otázky. Používejte slovesné vazby a akuzativem.

	Omlouvám se za zpoždění.
	Vyplňuji formulář.
	Čistím si nové boty.
	Na sociálních sítích sleduji tu zajímavou zpěvačku.
	Nikoho tam nevidím.
	Spoléhám se na svého kamaráda.
	Mám alergii na lepek.
	Hledám nového kolegu.
	Jdu pro další šálek kávy.

LEKCE 5

DENTÁLNÍ PROHLÍDKA

Z POHLEDU PACIENTA

DENTÁLNÍ PROHLÍDKA Z POHLEDU PACIENTA

Úvodní text

Není to tak dávno, co jsem zpozorovala, že mi při čištění zubů krvácejí dásně. Pravidelná hygiena ústní dutiny se pro mě stala bolestivou procedurou. Důkladně jsem si prohlédla zuby a dásně v zrcadle, abych zjistila, kde je problém, ale vzhledem k tomu, že nejsem odborník, nezbylo mi nic jiného, než se odhodlat a objednat se na prohlídku k zubnímu lékaři.

Termín prohlídky jsem dostala až za měsíc. Stomatologové mají hodně plný diář. S čekáním na termín vyšetření jsem ale počítala. Můj případ není nijak extrémně akutní. Navíc, čas běží rychle a než jsem se nadála, byl tu předvečer vyšetření. Už doma jsem cítila nervozitu a na následující den jsem toho moc nenaspala. Každá návštěva na stomatologii je pro mě noční můra. Ráno jsem se oblékla, moc jsem nesnídala, důkladně jsem si vyčistila zuby a vyrazila z domu směrem na polikliniku.

V čekárně jsem se trochu uklidnila, protože všichni pacienti, kteří tam čekali, na tom byli úplně stejně jako já. Nervózní a nesví. Je to až zvláštní, že se všichni tak bojíme zubařů. Problémů se zuby a návštěvy stomatologa se děsíme dokonce víc než třeba chirurgů. Jeden starší muž v čekárně neklidně listoval časopisem. Vedle něj seděla žena ve středním věku. Jen se tupě dívala před sebe. Dále v čekárně byla ještě mladá rodina s malým dítětem, které plakalo a posmrkávalo. Rodiče se ho snažili uklidnit, ukazovali mu různé hračky a obrázky, které byly v čekárně k dispozici. Pomyslela jsem si, že bych také potřebovala uklidnit. Úplně stejně jako to malé dítě, které jde pravděpodobně na svou první prohlídku.

Netrvalo dlouho a sestřička mě pozvala do ordinace. Dala jsem jí svou kartičku pojištěnce a pokračovala od jejího stolu k panu doktorovi, který ještě něco dopisoval do karty předchozího pacienta. Vyzval mě, abych se posadila do křesla a požádal mě o minutku strpení. Dopsal větu a otočil se ke mně. „Tak, co vás trápí?“, zeptal se příjemným vyrovnaným hlasem. Aspoň jeden z nás je klidný. „Pane doktore, už nějakou dobu pozoruji, že mi krvácí dásně. Čistění zubů mě bolí a všimla jsem si, že se mi trochu odhalují krčky.“, odpověděla jsem a svírala v ruce kapesník. To je takový zvyk už od mládí. Maminka vždycky říkávala, že k zubaři si musím brát čistý kapesník. Je pravda, že se občas hodí. Nemusí mi lékař hned trhat zuby, ale občas člověk prostě slintá a je dobré si utřít bradu a upravit se.

„Dobře, podíváme se na to a uvidíme, co s tím provedeme“, řekl doktor a přisunul se na židli blíž ke křeslu. „Zakloňte hlavu, otevřete ústa a chvíli vydržte. Nebude to bolet.“, instruoval mě pan doktor. Kontroloval mi všechny zuby s pomocí sondy a zrcátka. „Hm, tady máte trochu zubního kamene, ale nic zásadního. To odstraníme lehce.“, pokračoval doktor. V mé hlavě se začal odehrávat chaos a panika. Zubní kámen! To ne! Vždycky je jeho odstranění tak nepříjemné! To pískání a ten divný pocit! „Opravdu máte trochu odhalené krčky. Chtělo by to zlepšit techniku čištění zubů.“, konstatoval a pokračoval v prohlídce. „Krvácení dásní ukazuje na zánět. Ve vašem případě se jedná o mírný zánět, takže vám doporučím lepší zubní pastu a se sestřičkou se domluvíte na termínu dentální hygieny kvůli technice čistění zubů.“ Panu doktorovi jsem všechno odkývala. Nechal mě, abych si trochu vydechla a připravil si nástroje na odstranění zubního kamene. „Tak se zase hezky zakloňte, otevřete ústa a odstraníme ten zubní kámen“, řekl a já ani nestihla protestovat. Pan doktor pracoval rychle a odborně. Vlastně to ani nebylo tak hrozné. Za chvilku byl s odstraňováním hotov. „Můžete si vypláchnout“, dovolil mi doktor a já si vypláchla ústa vodou.

Celá procedura trvala jen několik minut. „Jinak máte zuby v pořádku. Žádné zubní kazy. Takže sestřička vám dá termín na zubní hygienu, a kdybyste měla nějaké obtíže, tak si zavolejte a my vás objednáme na další vyšetření. Když potíže nebudou, uvidíme se až za rok na prevenci.“, ukončil vyšetření pan doktor. Já mu poděkovala, rozloučila se a šla za sestřičkou. Ta mě objednala na zubní hygienu, napsala mi na lístek zubní pastu, kterou teď budu používat, a mně spadl tak velký kámen ze srdce, že to snad muselo být slyšet až v čekárně.

Úkol 1: Odpovídejte na otázky.

S jakým problémem se pacientka obrátila na lékaře?
Jak se pacientka starala o své zuby?
Proč se pacientka prohlídky obávala?
Kdo čekal v čekárně?
Co dělal lékař, když pacientka vstoupila do ordinace?
Jaký zákrok byl pacientce proveden?
Proč měla pacientka v ruce připravený kapesník?
Co lékař pacientce doporučil?
Co znamená výraz „spadl mi kámen ze srdce“?

Úkol 2: Zamyslete nad tím, jaké instrukce dává stomatolog pacientovi při prohlídce. Instrukce zapište. Inspirujte se v úvodním textu a doplňte vlastní nápady.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

GRAMATIKA: IMPERATIV

V následujících gramatických poznámkách si připomeňte tvorbu imperativu – rozkazovacího způsobu v češtině. Imperativ nám pomáhá utvářet instrukce, ale i příkazy a zákazy. V případě použití imperativu nedáváme pacientovi možnost výběru, jako u doporučení a rad formulovaných s pomocí kondicionálu.

Pravidelné tvoření

Pro úspěšné vytvoření rozkazovacího způsobu v češtině musíme dobře ovládat časování sloves v přítomnosti. Při pravidelném tvoření vycházíme z formy 3. os. pl. (oni, ony, ona). Dále nás zajímá počet konsonant, které ve tvaru slova jsou po odstranění koncovky. Na základě toho se rozhodněme, jakou koncovku imperativu použít.

Krok 1: utvořit 3. os. pl. od infinitivu slovesa (vysvětlit → oni vysvětlí)
Krok 2: odtržení koncovky a počet souhlásek (konsonant) → vysvětl-í → TL → dvě souhlásky
Krok 3: aplikace správné koncovky imperativu → pro dvě souhlásky koncovky:-i,-ete,-eme
→ Vysvětli! Vysvětlete! Vysvětleme!
Všimněte si, že imprativ tvoříme pro osobu TY (2.os.sg.), VY (2.os.pl.) a MY (1.os.pl).

1 souhláska	2 souhlásky
Mluvit – oni mluví – V → mluv! Chodit – oni chodí – D → choď! Slyšet – oni slyší – Š → slyš! Vařit – oni vaří – Ř → vař!	Kreslit – oni kreslí – SL → Kresli! Myslet – oni myslí – SL → Mysli! Říct – oni řeknou – KN → řekni! Uklidnit se – oni se uklidní – DN → uklidni se!

Slovesa typu dělat, tancovat (1. konjugace -AT; 3. konjugace -OVAT)
U těchto sloves též tvoříme 3.os.pl., ze které dále vycházíme, např.:
Oni dělají → koncovka -ají → imperativ: dělej! – 1. konjugace
Oni tancují → koncovka -ují → imperativ: tancuj! – 3. konjugace

Přehled koncovek:

1 souhláska
– nulová koncovka pro 2.os.sg. (mluv!),
-te pro 2. os.pl. (mluvte!),
-me pro 1.os.pl. (mluvme!)

2 souhlásky
– koncovka-i pro 2.os.sg. (kresli!),
- koncovka-ete pro 2. os. pl. (krestele!),
- koncovka-eme pro 1.os.pl. (kresleme!)

Slovesa 1. konjugace na -AT
– koncovka-ej pro 2.os.sg. (dělej!),
- koncovka-ejte pro 2.os.pl. (dělejte!),
- koncovka-ejme pro 1.os.pl. (dělejme!)

Slovesa 3. konjugace na -OVAT
- koncovka-uj pro 2.os.sg. (tancuj!),
- koncovka-te pro 2.os.pl. (tancujte!),
- koncovka-me pro 1.os.pl. (tancujme!)

Nepravidelné tvary, které je třeba znát:	
Stát – stůj! Psát – piš! Jíst – jez! Jít – pojď! Být – buď!	Mít – měj! Sníst – sněz! Vědět – věz! Odpovědět – odpověz! Pomoct – pomoz!
Negativní imperativ vždy tvoříme od sloves nedokonavého vidu! Příklady: Nemluv! Nepij! Nejez! Nedělej! Nepiš! Nečti!	
Opisný imperativ, tedy rozkazy pro třetí osobu ON, ONA, ONO, ONI, ONY, ONA utváříme s pomocí AŤ. Tento typ imperativu používáme, když chceme, aby třetí osoba něco vykonala. Příklady: Martin tu není. Potřebujeme Martinovi něco říct. Ať Martin přijde! Marie nebere telefon. Potřebujeme se Marie na něco zeptat. Ať Marie zavolá zpět! Pacienti nemají termíny prohlídky. Lékař říká sestře: „Ať se pacienti objednají." Tento opisný imperativ tvoříme: AŤ + 3. osoba/jméno + významové sloveso v přítomnosti.	

Úkol 1: Utvořte formy imperativu od uvedených sloves níže.

Vypláchnout, mluvit, být, jíst, jít, pracovat, učit se, povídat, přemýšlet, studovat, chodit, odpovědět, vyhledat, opravit, vyvrtat, poslat, objednat se, podívat se, vyplnit, zaplombovat, vytrhnout, vyčistit, nasadit, skousnout, žvýkat

---

Úkol 2: Utvořte negativní imperativy od pozitivních imperativů.

Přečti si to! Počkej tady! Napiš si to! Promluv si s ním! Zopakuj mi to! Podej mi to! Připrav kávu! Sněz to! Vypij sklenici vody! Namaluj obrázek! Zazpívej písničku! Pomoz mi s tím! Podívej se tam! Kup mi limonádu! Zaplať kartou! Najdi to slovo ve slovníku! Pogratuluj kolegovi! Zavolej mamince! Posaď se! Lehni si! Zakloň hlavu! Uhni kousek doleva!

Úkol 3: Zakažte pacientovi:

kouřit, pít alkohol, jíst sladké, ponocovat, pít příliš mnoho kávy, stresovat se, jíst fast food, pracovat v noci.

.....

.....

.....

.....

.....

Úkol 4: Přepište rady a doporučení do přímého rozkazu.

a) Měl byste si pravidelně čistit zuby.
b) Měla byste používat mezizubní kartáček.
c) Měl byste si koupit lepší zubní pastu.
d) Neměl byste používat prostředky na bělení zubů.
e) Měla byste přijít na kontrolu za týden.
f) Měl bys používat ústní vodu.
g) Měla bys nosit rovnátka.
h) Neměl bys pít tolik kávy.
i) Měla byste se objednat u sestry.
j) Měl bys jít do lékárny.

Úkol 5: Zapište opisný imperativ. Složte věty z uvedených slov.

a) Martin – přijít – v 9 hodin.
b) Studenti – počkat – před budovou.
c) Lékaři – dostavit se – na poradu.
d) Jana – koupit si – tu dražší zubní pastu.
e) Rodiče – podepsat – informovaný souhlas.
f) Tvůj bratr – nepít – alkohol.
g) Medici – shromáždit se – v posluchárně.
h) Zdravotní sestry – přihlásit se – na školení.
i) Pavel – nechodit – do práce pozdě.

GRAMATIKA: VOKATIV, FORMÁLNÍ A NEFORMÁLNÍ OSLOVOVÁNÍ

V češtině používáme vokativ pro oslovení nebo zavolání na nějakou osobu.
Vokativ (5. pád) se v češtině aktivně používá v mluvené i psané formě komunikace.

Vokativ tvoříme:

ŽENSKÝ ROD

- Slova, jména zakončená na-A přijímají koncovku-O (Sestro!; Jano!, Kristýno!)
- Slova, jména zakončená na-E zůstávají beze změny (Lucie!, Julie!, Klaudie!)

Při formálním oslovení pacientky nebo starší kolegyně používáme „paní" → Paní Novotná!
V případě, že má žena akademický titul a my jej známe, musíme jej použít. → Paní doktorko! Paní inženýrko! Paní docentko! Paní profesorko!
V případě, že je žena svobodná a nemá akademický titul, volíme oslovení „paní". U velmi mladých dívek volíme oslovení „slečno".
V písemné komunikaci je běžné začít dopis nebo email oslovením: Vážená paní Nováková; Vážená paní doktorko; Vážená slečno Černá; Vážená paní profesorko.
V případě neformální písemné komunikace s přáteli a známými jsou běžná oslovení: Ahoj Jitko!; Milá Zdeno!

MUŽSKÝ ROD

- Slova, jména zakončení na tvrdou souhlásku přijímají koncovku-E (Michale!, Jaroslave!, Milane!, Martine!)

POZOR!
Jména zakončená na-EL typu Karel, Pavel, Havel → Pavle! Karle! Havle!
Jména zakončená na R typu Petr → Petře! (změna souhlásky!)

- Slova, jména zakončená na měkkou souhlásku přijímají koncovku-i (Muži!, Prodavači!, Bartoloměji!, Metoději!)
- Jména typu JIŘÍ zůstávají beze změny
- Příjmení zakončená na-K přijímají koncovku-U (Nováku! Slováku! Naňáku! Čermáku!)
- Jména a názvy profesí zakončená na-A typu kolega, turista, Honza přijímají koncovku-o stejně jako slova ženského rodu zakončená na-A → kolego!, Honzo!

Při formální komunikaci volíme oslovení „pane" →Pane Nováku!
V případě, že má muž akademický titul a my jej známe, musíme ho v oslovení použít → Pane profesore; pane docente; pane inženýre; pane doktore!
V mužském rodě nepoužíváme jiné oslovení pro ženatého nebo svobodného muže, vždy používáme „pane".
V písemné komunikaci je běžné začít dopis nebo email oslovením: Vážený pane Nováku; Vážený pane doktore; Vážený pane Černý; Vážený pane kolego.
V případě neformální písemné komunikace s přáteli a známými jsou běžná oslovení: Ahoj Pavle!; Milý Honzo!

S jakými akademickými tituly se v češtině setkáváme?
Bc. – bakalář, bakalářka (píše se, ale často se nečte a v oslovení nepoužívá)
Dis. – diplomovaný specialista (píše se, ale často se nečte a v oslovení nepoužívá)
Mgr. – magistr, magistra
Ing. – inženýr, inženýrka
doc. – docent, docentka
MUDr. – doktor, doktorka (lékařská fakulta)
JUDr. –doktor, doktorka (právnická fakulta)
MVDr. – doktor, doktorka (veterinární fakulta)
Ph.D. – doktor, doktorka (filozofická fakulta, psáno za jménem)
PhDr. – doktor, doktorka (filozofická fakulta, psáno před jménem)
prof. – profesor, profesorka
CSc. – kandidát věd (píše se, ale často se nečte a v oslovení nepoužívá)

Úkol 1: Zapište správné formy vokativu.

Pan Novotný	
Jana Svobodová	
Sestra Králová	
Slečna Janáková	
Kolega Milan	
Pan profesor	
Docent Karlík	
Simona Dlouhá	
Inženýr Malý	
Doktor Slovák	
Pan Čermák	
Lucie a Jiřina	
Pavel a Julie	

Úkol 2: Jak oslovíte tyto lidi? Pamatujte, že k oslovení používáte nejvyšší akademický titul.

Ing. Radek Němeček	
Mgr. Josef Novák, Ph.D.	
MUDr. Karel Plesnivý	
JUDr. Marie Novotná	
Mgr. Alice Králová	
JUDr. Jana Nová	
doc. PhDr. Marek Nový, CSc.	
prof. PhDr. Jan Křížek, CSc.	
Bc. Andrea Nováková	
Mgr. et Mgr. Lucie Krásová	
Bc. Kristýna Horká, Dis.	

Úkol 3: Zapište, zda se jedná o formální či neformální písemnou komunikaci. Svoje rozhodnutí zdůvodněte. V jakém vztahu mohou být osoby v jednotlivých komunikačních situacích (přátelé, rodina, kolegové, aj.)?

Typ komunikace	Text sdělení	Formální (F) X neformální (N)	Vztah osob
SMS zpráva	Ahoj, Kláro! Jak se máš? Těším se na naše setkání příští čtvrtek. Bohužel nemůžu přijít do kavárny v 16 hodin, ale trochu později. Nevadí ti to? Díky moc! Jana		
E-mail	Milá Jiřino, mnohokrát děkuji za krásné přání k narozeninám, které mi udělalo velkou radost. Doufám, že se ti daří dobře. Posílám srdečné pozdravy. Anna		
SMS zpráva	Vážený pane Malý, připomínáme Váš termín preventivní prohlídky dne 15.9. v 8.30 hodin. MUDr. Jan Kolář		
Blahopřání	Náš Jindra dnes narozeniny slaví, tak hodně štěstí, zdraví! Ať tě život baví! Máme tě rádi! S láskou tvoji kamarádi		
E-mail	Vážená paní profesorko, dovolujeme si Vás pozvat na každoroční lékařskou konferenci, která se letos koná v Praze dne 6.5. Detailní program konference naleznete v příloze. Prosíme o potvrzení Vaší účasti. S pozdravem Realizační tým		
Pohlednice	Milý Honzo, srdečně tě zdravím z dovolené v Alpách. Příjemné prožití letních dnů přeje Alice		
Blahopřání	Vážený doktore Křižíku, při příležitosti Vašich narozenin Vám jménem celého kolektivu přeji hodně štěstí, pevné zdraví a mnoho osobních i pracovních úspěchů.		

Úkol 4: Doplňte do textů správné tvary vokativu a imperativu.

a) V čekárně
Sestra: (Pan Novotný), jste na řadě. (Jít) prosím dál.
Pacient: (Sestřička), zapomněl jsem si kartičku pojištěnce.
Sestra: Dobře, (pan Novotný), znáte svoje rodné číslo?
Pacient: Ano, mohu vám ho nadiktovat.

b) V ordinaci
Lékař: (Pan inženýr), máte nějaké problémy? Bolí Vás něco?
Pacient: Ne, (pan doktor), nic mě nebolí.
Lékař: Dobře. (Otevřít) ústa. Podíváme se na to.

c) V čekárně
Matka: (Honzík), tak (neplakat). Pan doktor se jen podívá na zoubky.
Honzík: (Maminka), já se ale bojím.
Matka: (Nebát se). Bude to jen chvilička. (Otřít si) slzy.

d) V ordinaci:
Lékař: (Pan Novák), kdy jste byl naposledy na kontrole?
Pacient: To už bude pár let, (pan doktor).
Lékař: Na snímcích vidím tři kazy. (Otevřít) ústa. (Nepolykat).
Pacient: Je to vážné?
Lékař: Není to katastrofa, ale musíme to opravit. (Zaklonit) hlavu. (Vydržet) chvíli.
Pacient: Můžu si vypláchnout pusu?
Lékař: Ano, (vypláchnout si).
Pacient: Budeme to řešit všechno najednou a teď hned, (pan doktor)?
Lékař: Zabere to víc času. (Objednat se) u sestřičky. Opravíme to postupně.
Pacient: Děkuji. (Sestřička), mám se prý u vás objednat.

SPOJKY: POUŽÍVÁNÍ SPOJKY ŽE

Spojka ŽE uvozuje vedlejší větu, která často obsahuje vysvětlení, myšlenku, vyjádření důvodu nebo uvozuje přímou řeč. V některých případech slouží pro zdůraznění informace.

Vysvětlení, myšlenka, sdělení	Myslím, že máš pravdu.
Vyjádření důvodu	Byl nadšený, že přijede jeho starý známý. (protože přijede)
Přímá řeč	Na to mi odpověděla, že nikam nepůjde.
Zdůraznění	Nepůjdeš v tom děravém kabátu k doktorovi, že ne? –Jasně, že ne.

Prostudujte si přehled častých sloves ve větě hlavní, kdy ve větě vedlejší následuje spojka ŽE.

Říct	Říkám vám, že jiné řešení problému není.
Sdělit	Musíme pacientovi sdělit, že se jeho stav zhoršil.
Informovat	Lékařka informovala rodinu, že tatínek zůstane den v nemocnici na pozorování.
Myslet (si)	Myslím si, že vaše technika čištění zubů je správná.
Domnívat se	Domníváme se, že byste měl navštívit zubní hygienistku.
Vědět	Vím, že dodržujete všechny zásady správné péče o chrup.
Tvrdit	Nikdo netvrdí, že se stav pacienta nemůže zlepšit.
Doufat	Upřímně doufáme, že další operace nebude nutná.
Bát se	Pacient se bojí, že mu lékař vytrhne zub.
Být přesvědčený	Sestřička je přesvědčená, že kartu pacienta měla připravenou na stole.
Být si jistý	Lékař si je jistý, že pacientka nepoužívá zubní pastu, kterou jí doporučil.
Předpokládat	Předpokládám, že vaše dítě bude do budoucna potřebovat rovnátka.

Úkol 1: Doplňte vhodná slovesa do vět.

Včera večer mi _____, že se k zubaři už dávno objednala.
Malý Honzík _____, že mu lékař bude dělat něco bolestivého.
Maminka _____, že stomatolog navrhnul to nejlepší řešení.
_____, že všichni pacienti byli dostatečně poučeni o důležitosti správné péče o zuby.
Chcete mi _____, že budu potřebovat implantát?
Lékaři _____sestřičky, že bude upravena ordinační doba v úterý a ve čtvrtek.

Úkol 2: Rozhodněte, kde zapíšete spojku ŽE a kde nedoplníte nic.

Přemýšlím nad tím, ___ si koupím jiný zubní kartáček. Ještě to zkonzultuji se svým zubařem. Naposledy mi na prohlídce říkal, ___ mám trochu odhalené krčky. Nemyslím si, ___ je to nějak závažný problém, ale ___ občas mi malinko krvácejí dásně, když si čistím zuby. Uvidíme, jak se bude vyvíjet dál. Určitě ___ nechci nějaké velké problémy s dásněmi, které by mohly být příčinou pro další následné problémy s ústní dutinou. Vydělávám docela dobré peníze, ale umím si představit, ___ investuji do hezké dovolené, a ___ ne do nějaké operace zubů. Nehledě na to, ___ se takových zákroků šíleně bojím. Vlastně ani nevím ___ proč. Už jako malé dítě jsem se vždy bál. Nejspíš ___ to je nějaký vzorec chování, který jsem si odnesl z naší rodiny, kde se zubaře všichni báli jako čert kříže. Když nad tím dnes jako dospělý a rozumný člověk přemýšlím, tak vlastně není, čeho se bát. Stomatologové jsou profesionálové, kteří ___ vědí, co dělají. Nežijeme ve středověku, ___ kdy by hned vytrhali několik zubů při sebemenším problému. Existují také různé formy anestezie a analgetika, ___ která pomohou od bolesti.

VYJADŘOVÁNÍ PŘÍČINY

Pro vyjádření příčiny nějakého děje v češtině používáme nejčastěji následující spojky: protože, poněvadž, jelikož, neboť. Z těchto spojek má protože nejčastější využití a neutrální charakter. Spojky poněvadž, jelikož jsou formálnější. Mnohdy na ně narazíme v odborném nebo publicistickém textu. Knižní charakter má pak spojka neboť, ale stále je aktivně užívaná.

Příklady vět:
Martin nepřišel do práce, protože ho silně bolí zub a má oteklou tvář.
Začal jsem chodit na pravidelnou dentální hygienu, poněvadž mi to důrazně doporučil můj lékař.
Pacientovi jsme navrhli různé alternativy řešení jeho zdravotního problému, jelikož nesouhlasí s operací.
Lékařské konference se zúčastnili všichni specialisté z naší kliniky, neboť je důležité sledovat moderní trendy v medicíně.

Další výrazy, které můžeme použít pro vyjádření příčiny jsou: *když; vždyť; proto, že.*

Příklady vět:
Když se vám tento termín prohlídky nehodí, odložme to až na příští měsíc.
Není čeho se bát, vždyť je to jen preventivní kontrola. (→ vysvětlující charakter)
Pacient musel podstoupit zákrok proto, že nedodržoval rady lékaře.

Úkol 1: Doplňte do vět spojky.

a) Tak už neplač, _____ jsem ti říkal, že to nebude bolet.
b) _____ dnes nepřijdete, další termín vám dáme nejdřív za dva měsíce.
c) Musel jsem jít na několik stomatologických zákroků _____ jsem potřeboval vyčistit zubní kanálky a vytrhnout osmičku.
d) _____ pacientka přišla pozdě, musela v čekárně hodinu čekat.
e) Dlouho jsem se tomu bránil, ale nakonec jsem šel k zubaři, _____ se můj stav jen horšil.

Úkol 2: Spojte věty jednoduché v souvětí. Používejte různé příčinné spojky.

a) Stav pacientky se nezlepšoval. Nedodržovala doporučení lékaře.
b) Pan Novák nebyl lékařem přijat. Pan Novák si spletl termín prohlídky.
c) Kateřina si stěžovala na bolest zubu. Vypila studenou limonádu příliš rychle.
d) Mám skvrny na zubech. Piju hodně kávy a jsem kuřák.
e) Necítím se dobře. Už týden mě bolí zub a beru léky na bolest.

Úkol 1: Odpovídejte na otázky.

a) Jaké mají pacienti největší obavy před návštěvou zubního lékaře?
b) Jakých se pacienti dopouštějí chyb při péči o zuby?
c) Jak často by měl pacient chodit na preventivní prohlídky k zubaři?
d) Jaká jsou nejčastější onemocnění a postižení ústní dutiny, která stomatologové s pacienty řeší?

Úkol 2: Práce ve dvojici. Diskutujte s kolegou/kolegyní a zapište jednotlivé body preventivní prohlídky, aby šly logicky za sebou.

vypláchnout si ústa, poradit se s lékařem, přijít včas, popsat aktuální obtíže, počkat na výzvu sestry, předat kartičku pojištěnce, rozloučit se, otevřít ústa, posadit se, objednat se na kontrolu

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....
6. .....
7. .....
8. .....
9. .....
10. .....

Úkol 3: Trénink empatické komunikace. Do vaší ordinace přichází nový pacient. Vidíte, že je velmi nervózní a dělá se mu špatně od žaludku. Připravte si krátký monolog k novému pacientovi, ve kterém:

- Představíte se mu
- Zeptáte se na jeho obavy a jejich důvody
- Ujistíte ho, že nemá důvod se prohlídky obávat
- Popíšete mu krok za krokem průběh prohlídky
- Oceníte pacientovu spolupráci

PÍSEMNÉ CVIČENÍ

Úkol 1: Pořádáte oslavu svých narozenin a chcete pozvat přátele. Napište neformální e-mail kamarádovi/kamarádce o délce 100 slov. Váš e-mail musí obsahovat:

- Oslovení
- Úvod, proč píšete
- Informace o místě konání oslavy
- Čas začátku oslavy a předpokládaný konec oslavy
- Co by měl/a kamarád/ka přinést s sebou
- Uvést, že si nepřejete peníze v obálce jako dárek
- Rozloučení

Od:	Lampa321@email.cz
Komu:	Pernicek12@post.cz
Předmět emailu:	
Text e-mailu:	

Úkol 2: Objevil/a jste inzerát na kurz pro stomatologické pracovníky na nástěnce v čekárně na vašem pracovišti. Informační leták je ale roztržený a vy potřebujete informace o kurzu. Napište formální e-mail organizátorům kurzu o délce 100-120 slov. Váš e-mail musí obsahovat:

- Formální oslovení
- Důvod, proč píšete
- Relevantní otázky (čas kurzu, místo konání, cena kurzu)
- Poděkování
- Rozloučení

Od:	stomatolog50@email.cz
Komu:	Kurzy-akreditovane@post.cz
Předmět emailu:	
Text e-mailu:	

LEKCE 6

OPAKOVÁNÍ

OPAKOVÁNÍ

Úkol 1: Vyčasujte slovesa v přítomném čase ve všech osobách.

vyčistit, otevřít, vypláchnout, vrtat, vytrhnout, zavřít, dezinfikovat, psát, zavírat, ošetřit, sešít

Já					
Ty					
On, ona					
My					
Vy					
Oni					

Já					
Ty					
On, ona					
My					
Vy					
Oni					

Úkol 2: Doplňte tabulku plurálových forem.

	Nominativ pl	**Genitiv pl**	**Dativ pl**	**Akuzativ pl**
Medik				
Vyšetření				
Lékař				
Sestřička				
Pacient				
Kolega				
Termín				
Kritérium				
Téma				
Centrum				
Rajče				
Místo				

Úkol 3: Uveďte české ekvivalenty k latinským názvům.

dentice	
collum	
radix	
alveolus	
dentes decidui	
dentin	
email	
maxilla	
gingiva	
corona dentes	
dens	

Úkol 4: Utvořte imperativ od uvedených sloves (2.os.og., 2.os.pl.).

Polykat	
Mluvit	
Polknout	
Dívat se	
Soustředit se	
Vypláchnout	
Otevřít	
Zavřít	
Říct	
Poslouchat	
Udělat	
Vysvětlit	
Mít	
Jít	
Jíst	
Diagnostikovat	

Úkol 5: Přepište věty opisným imperativem.
Příklad: Martine, přijď včas! – Ať Martin přijde včas.

a) Jano, kup mi nový zubní kartáček.
b) Kláro, uvař tatínkovi čaj.
c) Honzíku, neplač.
d) Pane Nováku, pojďte dál.
e) Pane doktore, podepište se.
f) Sestro Novotná, zaregistrujte pacienta.
g) Slečno Bláhová, objednejte se na kontrolu.
h) Pane inženýre, nezapomeňte si vzít kartičku pojištěnce.
i) Paní Jírová, podepište informovaný souhlas.

Úkol 6: Odpovídejte na otázky a používejte posesivní adjektiva.
Např.: Čí je ten slovník? – Martin – Martinův

Čí je ta kniha? – Jana –	
Čí je ta karta – pacient –	
Čí je to pero? – Petra –	
Čí je to dítě? – sestra –	
Čí je to auto? – bratr –	
Čí je ten počítač? – kamarád –	
Čí je ten stůl? – Klára –	

Úkol 7: Utvořte deminutiva od uvedených podstatných jmen.

Zub, zuby, rty, prst, vitamín, moment, chvíle, nehet, minuta, jablko, slovo, karta, věc, jazyk

---

Úkol 8: Doplňte správné tvary výrazů uvedených v závorkách. U příkladů označených PL uveďte plurál.

Dnes ráno jsem musela k (zubní lékař). U (moje dobrá kamarádka) jsme si včera dali kávu. Neumím si den představit bez (ranní čaj) a (dobrý zdravý oběd). Přednášky se zúčastnili (český medik, americký lékař, naše zdravotní sestra, zkušená asistentka, dobrý asistent – PL). Manžel přinesl (manželka) pugét (červená růže – PL). Nevěřím (ten mladý zubař), protože ještě nemá dostatek (zkušenost – PL). Bez (dobrý lékař, dobrá lékařka, specialista – PL) by naše oddělení nemohlo dobře fungovat. Naďa byla na návštěvě u (sestra – PL). Na exkurzi ve Vídni jsme prošli několik (historická ulice – PL). Váš zdravotní stav se nezlepší bez (pravidelná konzumace) (vitamín – PL) a (pravidelné pohyb). Nejsem si jistý dalším postupem, a proto si zajdu pro (rada) ke (kolega specialista – PL). Budova nemocnice se nachází vedle (ten vysoký dům). Musíte jít rovně podél (panelák – PL) a pak zahnout doprava k (lékárna). Přejděte přes přechod a naproti (supermarket) uvidíte (nová poliklinika).

Úkol 9: Doplňte vidové dvojice sloves.

Nedokonavý vid (imperfektivní)	Dokonavý vid (perfektivní)
	Přijít
Vrtat	
Vyplachovat	
	Zacementovat
	Ošetřit
Vyplňovat	
Objednávat (se)	
	Předělat
Čistit	
	Použít
	Najít
Hledat	
Potvrzovat	

Úkol 10: Zapište správně slovesné vazby. Např.: zajímat se o + koho co. Doplňujte genitiv, dativ a akuzativ.

1	Rozumět	+	
2	Bát se	+	
3	Smát se	+	
4	Dočkat se	+	
5	Starat se o	+	
6	Gratulovat (blahopřát)	+	
7	Mít strach z	+	
8	Pečovat o	+	
9	Odporovat	+	
10	Stýskat se	+	
11	Najíst se	+	
12	Napít se	+	
13	Podpořit	+	
14	Líbit se	+	

Úkol 11: **U každé slovesné vazby ze cvičení č. 8 uveďte alespoň jeden příklad věty.**

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	

Úkol 12: Popište anatomii zubu.

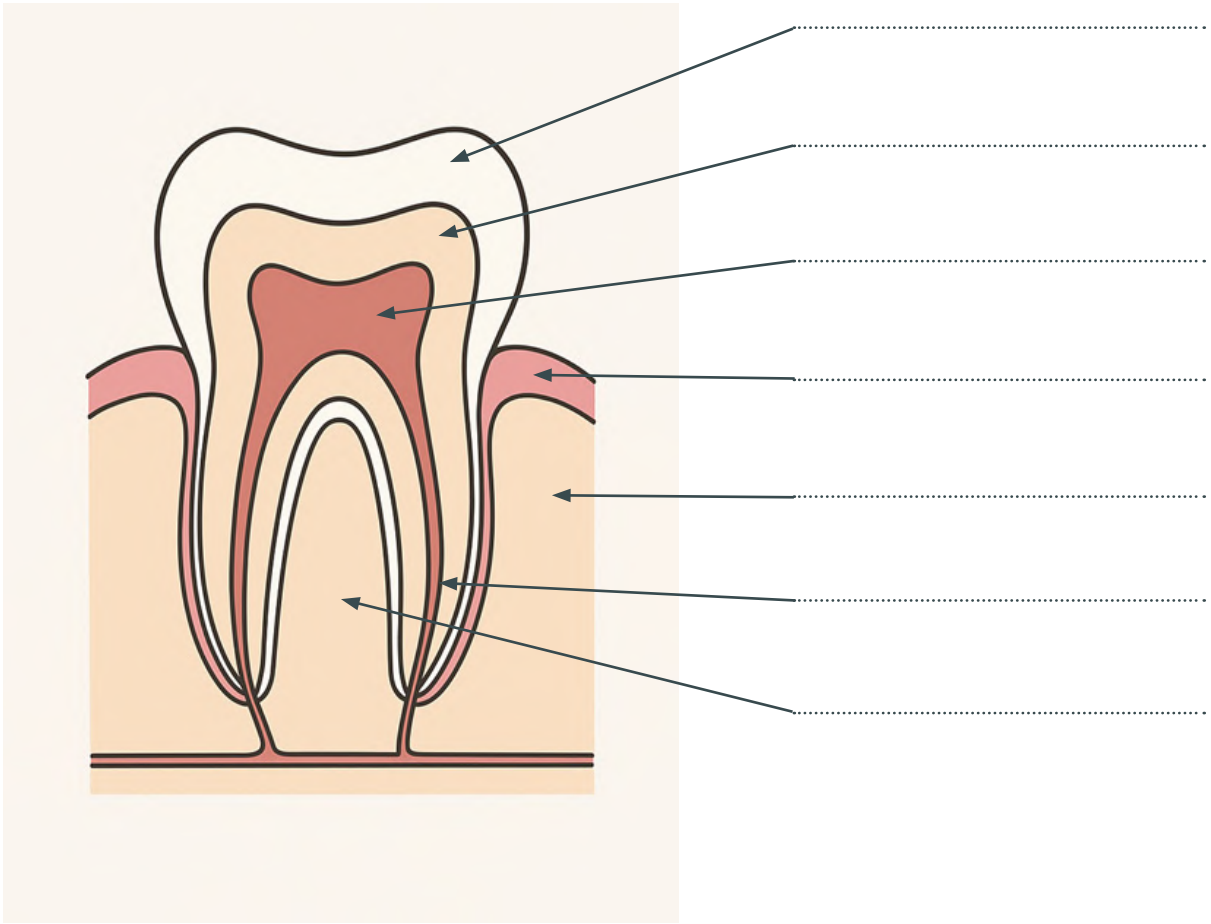

Úkol 13: Pojmenujte jednotlivé zuby správnými českými názvy. Zapište do obrázku.

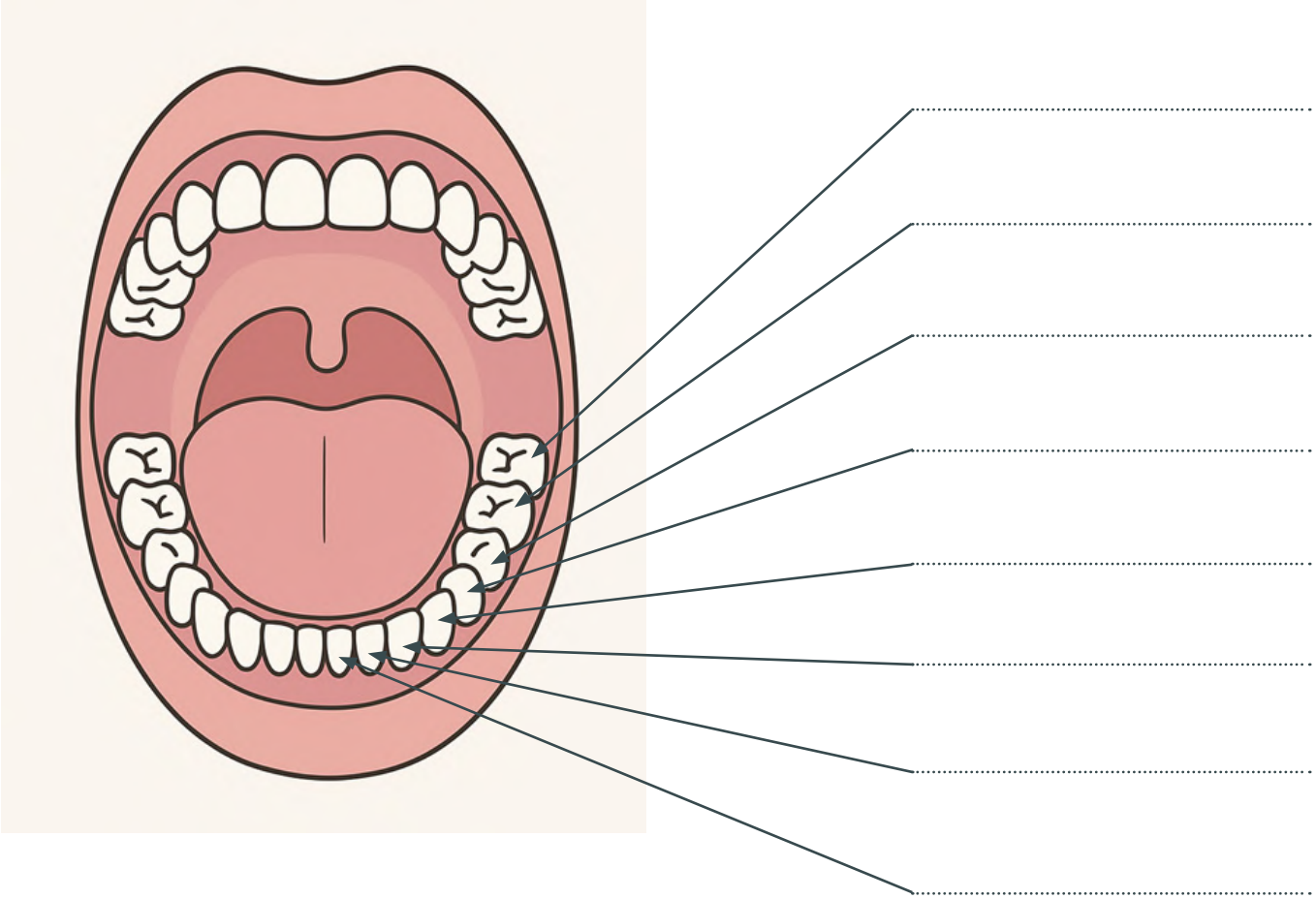

Úkol 14: Vlastními slovy krátce popište odlišnosti mezi komunikací s dospělým pacientem a komunikací s dítětem. Svou odpověď zapište – cca 80 slov.

Úkol 15: Doplňte do vět správné tvary sloves v minulém čase. Věnujte pozornost správnému pravopisu koncovek a pozice zvratného se/si ve větě.

a) Jana (udělat) všechny domácí úkoly a pak (jít) na procházku do parku.	
b) Martin (přečíst si) zajímavý článek na internetu a (říct) o něm kamarádovi.	
c) Studenti (napsat) seminární práci, kterou (okomentovat a zhodnotit) učitelé.	
d) Klára a Pavel (vzít se) minulý rok v lednu a letos (narodit se) jejich dcera.	
e) Anežka a její bratr Michal (připravit) narozeninové překvapení pro maminku.	
f) Manželé Dvořákovi (přijít) společně na preventivní prohlídku.	
g) Před operací se odborníci (radit) o nejlepším postupu a následné léčbě.	
h) Kamarádi, jak (mít se) na dovolené?	
i) Já (pracovat) na tomto projektu celé týdny.	
j) Proč (přijít), Petře a Zdeno?	
k) Ty (ztratit) brýle?	
l) Ondřej (zapomenout) na výročí svatby.	
m) Já (přijít) domů, pak (umýt si) ruce a večer (číst si) zajímavou knihu o psychologii.	
n) Marie a Gabriela (navštívit) muzeum, divadlo, a nakonec (dát si) večeři v restauraci.	
o) Dentální hygienistka (vysvětlit) pacientovi správnou techniku čistění zubů.	
p) Zdravotní sestra (poslat) pacientovi e-recept na telefonní číslo.	
q) Lékaři (radit se), a nakonec (rozhodnout) o provedení zákroku.	
r) Manželé Dvořákovi vždy (chodit) k jednomu zubnímu lékaři.	
s) Pacienti (ztratit se) v nové budově nemocnice, když (hledat) interní oddělení.	

Úkol 16: Doplňte správné formy slovesa do vět v podmiňovacím způsobu.

a) Martin _____ drahý zubní kartáček. KOUPIT SI
b) Alena a Mirek ____ se _____ zaregistrovat k novému stomatologovi. CHTÍT
c) My _____ odbornou konzultaci. POTŘEBOVAT
d) Co _____, pane Černý? POTŘEBOVAT
e) Co (ty) _____ studovat po střední škole? CHTÍT
f) Já _____ stomatologii. STUDOVAT
g) Děti _____ v neznámém prostředí. BÁT SE
h) Kam _____? Posaď se! Ještě si dáme čaj. CHODIT – TY
i) _____ o té zajímavé nabídce. PŘEMÝŠLET – MY
j) Jan _____ déle, kdyby nemusel vyzvednout dítě ze školky. PRACOVAT
k) Jana _____ do práce hned po mateřské dovolené. NASTOUPIT
l) Medikům _____ na pitevně špatně. UDĚLAT SE

Úkol 17: Zapište správné formy vokativu.

a)

Kolega Milan	
Pan profesor	
Docent Karlík	
Simona Dlouhá	
Inženýr Malý	

b)

Mgr. Josef Novák, Ph.D.	
MUDr. Karel Plesnivý	
JUDr. Marie Novotná	
Mgr. Alice Králová	
Bc. Kristýna Horká, Dis.	

Úkol 18: Doplňte do textu vhodné spojky.

a) Nakoupili jsme všechny potřebné věci pro sebe ____ pro Honzovy rodiče.
b) Vypracoval jsem projekt dřív, _____ jsem chtěl mít více volného času.
c) My spíme pravidelně 8 hodin denně, _____ si chceme odpočnout _____ nabrat sílu na další den.
d) Slečno Kyselá, budete chtít _____ termín preventivní prohlídky, _____ dentální hygieny?
e) Pacient doma pocítil bolest v oblasti operovaného zubu, _____ přestala působit analgetika.
f) _____ se ti nelíbí přístup tvého lékaře, zaregistruj se jinde.
g) Není čeho se obávat, _____ na to nejsi sám _____ já budu celou dobu s tebou.
h) Myslím si, _____ tato nová metoda ve stomatologii je _____ efektivní, _____ méně invazivní než ta stará.
i) Jsem přesvědčen, _____ spolu budeme dobře vycházet.
j) Těším se na další spolupráci s kolegou Vlnitým, _____ je to opravdu odborník.

Úkol 19: Přepište věty v budoucím čase prostém.

Budu se učit novým metodám ve stomatologii.
Budu číst tyto zajímavé publikace z oboru medicíny.
Budeme si domlouvat schůzky s těmi zkušenými specialisty.
Budeme se dívat na dokumentární filmy.
Budete pracovat na tom projektu společně?
Budete si čistit zuby?
Budete si umývat ruce?
Bude se Jana učit názvy stomatologických nástrojů?
Budeš dnes trochu odpočívat?
Budeme psát články do odborného časopisu.
Budu koncentrovat pozornost na rady našeho primáře.
Budeš chodit do tělocvičny na florbal?
Budete vrtat osmičku vlevo dole.
Karel bude nastupovat do nové práce.
Profesor bude vysvětlovat nové téma.
Lékař bude podepisovat lékařské zprávy.

Úkol 20: Odpovídejte na otázky. Své odpovědi zapište.

O čem budete informovat rodiče nezletilého pacienta?	
Komu pogratulujete k narozeninám?	
Na koho se můžete spolehnout?	
Co zapíšete do karty pacienta?	
Kdo může pracovat v nemocnici?	
Co musí podepsat pacient před zákrokem?	
Na co může být pacient alergický?	
Bez čeho by zákrok mohl být příliš bolestivý?	
Čí narozeniny budete slavit v rodině?	
Kam položíte sterilní nástroje?	
Komu půjčíte odborný časopis pro stomatology?	
Komu připravíte kávu?	
Jakou kartičku potřebujete vidět před vyšetřením pacienta?	
Co dáte dítěti za statečnost při prohlídce?	
Jak vzniká zubní kámen?	
Jak se nazývají česky corona dentes, dentes permanentes, radix, email?	
Komu napíšete email s výsledky vyšetření?	
Co řeknete pacientovi na závěr prohlídky?	
Čeho se pacienti obávají při vyšetření u stomatologa?	
Co musí pacient vyplnit při registraci u nového lékaře?	
Čemu by se měl vyhýbat pacient s citlivými zuby?	
Co navrhnete pacientovi, který má pigmentové skvrny na zubech?	
Co poradíte rodičům jako domácí přípravu před prohlídkou na stomatologii?	

KLÍČ

LEKCE 1: STOMATOLOGIE JAKO LÉKAŘSKÝ OBOR

Úkoly k textu

Úkol 1: Odpovídejte na otázky na základě úvodního textu.

1. Čím se zabývá stomatologie jako obor?
Prevencí, diagnostikou, léčením, výzkumem, onemocněním a vývojovými poruchami zubů, chrupu a všech tkání dutiny ústní, stejně tak i orgánů a tkání topograficky s ní souvisejících

2. Popište cíle stomatologie.
Hlavním cílem stomatologie je zabezpečení adekvátní úrovně orálního zdraví všech věkových skupin obyvatelstva.

3. Z čeho/ Z jakých dokumentů koncepčně stomatologie vychází?
Koncepčně vychází ze současných vědeckých poznatků a z mezinárodně uznávaných programů zvyšování kvality zdraví – zejména z dokumentů Světové zdravotnické organizace (WHO).

4. Jmenujte obory stomatologie.
Stomatochirurgie, stomatologická protetika, parodontologie, pedostomatologie, ortodoncie (čelistní ortopedie) a záchovná stomatologie

5. Na co se koncentruje záchovná stomatologie?
Prevence zubního kazu a kariologie, tedy léčba a zachování postiženého zubu

6. Čím je specifická dětská stomatologie oproti léčení dospělých?
Zvláštností tohoto oboru oproti stomatologii pro dospělé je vyvíjející se orofaciální soustava a s tím spojené odlišné nazírání na přístup léčení dětského pacienta a též odlišnosti v terapeutických postupech.

7. Jmenujte možná onemocnění parodontu.
Zánět dásní, zánět ostatních částí parodontu – závěsného aparátu zubů

8. Který z oborů stomatologie je vázán na nemocniční péči?
Maxi-faciální chirurgie

Úkol 2: Přiřaďte k sobě dvojice – správný název oboru a jeho popis.

Ortodoncie	Zabývá se vrozenými a vývojovými vadami chrupu a orofaciální soustavy.
Parodontologie	Zaměřuje se na léčení zánětů dásní a závěsného aparátu zubů.
Protetická stomatologie	Řeší náhrady ztrát jednotlivých zubů nebo skupin zubů.
Stomatologická chirurgie	Tento obor se mimo jiné podílí na rozvoji dentální implantologie.
Záchovná stomatologie	Soustředí se na léčbu postižení tvrdých zubních tkání a onemocnění zubní dřeně.

GRAMATIKA: NOMINATIV PLURÁLU

Úkol 2: Od uvedených příkladů v jednotném čísle utvořte formy množného čísla.
Zkušení stomatologové, tito noví pacienti, mladí medici, ty příjemné studentky, ty odborné knihy, pěkné kanceláře, bílé košile, ty pracovní smlouvy, pracovní dny, ty papírové kalendáře, nové diáře, uspokojivé výsledky, veselé písně, nalomené kosti, postižené klouby, těžké infekce, rozsáhlé záněty, ta širokospektrá antibiotika, ta účinná analgetika, těžké diagnózy, laboratorní analýzy, preventivní prohlídky, ty zubní kazy, měkká patra, vysoké skříně, nemocniční budovy, ty vyděšené dívky, plnící pera, zdravá jídla, ti neznámí dárci, noví vedoucí, ti talentovaní studenti, špatné zprávy, dobré konce, ta čerstvá másla, aktuální rentgenové snímky, horké kávy, studené nápoje, zmrzlinové poháry, zubní kartáčky, zubní nitě, vysoké ceny, bílé korunky, důležitá jednání, operační sály, zdravotní sestřičky, ti odborní asistenti, ta telefonní čísla, ta čerstvá rajčata, malé děti, vstupní vyšetření

Úkol 3: Určete gramatický rod uvedených slov v tabulce. Zapište od uvedených slov nominativ plurálu.

Příklad	GRAMATICKÝ ROD	NOMINATIV PLURÁLU
Anamnéza	F	ANAMNÉZY
Krize	F	KRIZE
Spektrum	N	SPEKTRA
Problém	M	PROBLÉMY
Téma	N	TÉMATA
Analgetikum	N	ANALGETIKA
Anestezie	F	ANASTEZIE
Kolega	M	KOLEGOVÉ

Úkol č. 4: K uvedeným substantivům zapište vhodná adjektiva. Dbejte na správné koncovky nominativu plurálu.
TALENTOVANÍ medici
INTELIGENTNÍ kolegové
ZAJÍMAVÁ témata
MODERNÍ nástroje
KOMPLIKOVANÉ případy
REGISTROVANÍ pacienti
ÚSPĚŠNÍ studenti
NOVÉ ordinace
ZDRAVOTNÍ sestřičky

Úkol 5: Přečtěte si následující e-mail. Do vět doplňte správné tvary nominativu plurálu.
Milá Marto!

Delší dobu jsme si nepsaly, tak jsem se rozhodla poslat ti email, ať víš, jak se mi daří. Možná si pamatuješ, že jsem musela jít ke stomatologovi. Moje (problém) PROBLÉMY se nevyřešily. Naopak se stupňují. Už mě nebolí jen jeden zub, ale hned tři (stolička) STOLIČKY. Můj zubař si už se mnou nevěděl rady. (Kamarád) KAMARÁDI mi poradili dobrou stomatologickou kliniku v Olomouci. Hned jsem se tam objednala. Představ si, že dva (stomatolog) STOMATOLOGOVÉ se přišli podívat, s jakými obtížemi přicházím. (Snímek) SNÍMKY a (otisk) OTISKY nedopadly nejlépe. Čekají mě nyní dva (zákrok) ZÁKROKY. Vůbec z toho nemám radost. Také to bude stát dost peněz. Nemůžu už ale bolesti vydržet a jsem ochotná podstoupit cokoliv, aby se mi konečně ulevilo. Tak na mě mysli, prosím. Zase napíšu.

Jarmila

SLOVNÍ ZÁSOBA

Úkol 1: Doplňte slovní spojení na základě textu v úkolu č. 5.
- Jít ke stomatologovi (k zubaři)
- Vyřešit (nevyřešit) problém
- Bolí mě zub
- Nevěděl si se mnou rady
- Poradili mi dobrou kliniku
- Objednat se k stomatologovi (k zubaři)
- Objednat se (kam?) tam (na kliniku, do nemocnice)
- Čekají mě zákroky
- Nemám z toho radost
- Bude to stát dost peněz
- Nemůžu už bolesti vydržet
- Podstoupím cokoliv (jakýkoliv zákrok)

Úkol 2: Vysvětlete a popište vlastními slovy.
Např.: Stolička – velký zub, které se nachází v zadní části ústní dutiny (na konci zubní řady)
a) Stomatologická klinika – specializované pracoviště, kde se odborníci zabývají péčí o ústní dutinu a chrup, zákroky v ústní dutině
b) Stomatolog – lékař zabývající se oborem stomatologie, péčí o chrup a ústní dutinu
c) Snímek – výsledek RTG vyšetření
d) Otisk – přesná stopa chrupu po skousnutí měkké hmoty
e) Zákrok – úkon prováděný pacientovi

GRAMATIKA: NOMINATIV PLURÁLU

Úkol 1: Doplňte do vět slovesa v přítomném čase.
a) Obvykle (já – vstávat) VSTÁVÁM v 6 hodin, ale zítra (já – vstát) VSTANU už v 5:15.
b) Kdy (začínat) ZAČÍNÁ naše druhá lekce češtiny?
c) Nerad (on – poslouchat) POSLOUCHÁ hlasitou hudbu.
d) Honzo, kam (ty – chodit) CHODÍŠ do fitness centra?
e) Jano, (já – omlouvat se) OMLOUVÁM SE, že jsem ti lhal.
f) Kam (vy – nést) NESETE ten velký balík?
g) Proč (my – jít) JDEME touhle ulicí?
h) Jirko, (otevřít – ty) OTEVŘEŠ okno?
i) Každé ráno (já – čistit si) SI ČISTÍM zuby, (já – mýt si) MYJU SI obličej a (já – česat si) ČEŠU SI vlasy.

Úkol 2: Napište věty z uvedených slov. Dbejte správného pořádku slov.
a) Martin – stomatologa – se – bojí – moc.
Martin se moc bojí stomatologa.
b) Na – kontrolu – pravidelnou – jdeš – k – zubaři – kdy?
Kdy jdeš na pravidelnou kontrolu k zubaři?
c) Já – zuby – čistím – denně – si – dvakrát.
Já si zuby čistím dvakrát denně.
d) Telefonovat – tady – vy – nesmíte.
Vy tady nesmíte telefonovat.
e) Děti – čistit – zuby – si – se – učí.
Děti se učí čistit si zuby.
f) Hledáš – tady – důležitého – něco?
Hledáš tady něco důležitého?
g) Pracuji – nyní – já – projektu – na – zajímavém.
Já nyní pracuji na zajímavém projektu.

Úkol 3: K uvedeným tvarům sloves v přítomném čase zapište infinitivy (základní tvary).

Posílám POSÍLAT, čtou ČÍST, vede VÉST, maže MAZAT, pláčete PLAKAT, ležíme LEŽET, přicházíš PŘICHÁZET, umím UMĚT, hledají HLEDAT, žádáme ŽÁDAT, zapomíná ZAPOMÍNAT, usínám USÍNAT, odpočívají ODPOČÍVAT, máte MÍT, říkáš ŘÍKAT, začínáme ZAČÍNAT, žiji ŽÍT, hrají HRÁT, rozumíte ROZUMĚT, víš VĚDĚT, píšeš PSÁT, směji se SMÁT SE, spíme SPÁT, vezou VÉZT, žije ŽÍT, lžete LHÁT, jí JÍST, kontrolujeme KONTROLOVAT, vyplňujete VYPLŇOVAT, čekáš ČEKAT, bojí se BÁT SE, hlídají HLÍDAT, platíš PLATIT, vyšetřuje VYŠETŘOVAT, popisujeme POPISOVAT, pracuji PRACOVAT, učíte se UČIT SE, používají POUŽÍVAT, potřebujeme POTŘEBOVAT, chci CHTÍT, prosí PROSIT, omlouváš se OMLOUVAT SE, dokončují DOKONČOVAT

Úkol 4: Zapište vidové dvojice.

Dokonavé (perfektivní) sloveso	Nedokonavé (imperfektivní) sloveso
Otočit se	Otáčet se
Přinést	Nést
Vrátit se	Vracet se
Vzít	Brát
Ukázat	Ukazovat
Otevřít	Otevírat
Zavřít	Zavírat
Umýt se	Umývat se
Připravit	Připravovat
Zkontrolovat	Kontrolovat
Doporučit	Doporučovat

Úkol 6: Zapište, které činnosti vykonává lékař a které pacient.

Lékař – stomatolog	Pacient
vyšetřit (N: vyšetřovat) vrtat zub stanovit diagnózu udělat otisky zaplombovat cementovat zub používat sondu doporučit (N: doporučovat) zubní pastu kontrolovat RTG snímek uklidňovat čistit kanálek	Objednat se na kontrolu otevřít ústa bát se zákroku popisovat obtíže stěžovat si na bolest vypláchnout si ústa vodou ukazovat místo bolesti ptát se na další postup léčby

SPOJKY – ÚVOD DO TÉMATU

Úkol 1: Rozhodněte, zda jsou tvrzení pravdivá nebo nepravdivá.

1. Spojky v češtině jsou ohebný slovní druh. –NE
2. Spojky spojují pouze věty. –NE
3. Spojky jsou neplnovýznamové. –ANO
4. Hlavní dvě skupiny spojek jsou: podřadicí a souřadicí. –ANO
5. Spojka je vždy větným členem. – NE
6. Spojky jsou nejčastěji tvořeny více slovy. – NE
7. Vícečlenné spojky slouží k co nejpřesnějšímu vyjadřování. – ANO

LEKCE 2: ANATOMIE – ÚSTNÍ DUTINA, CHRUP, ZUB

Text 1

Úkol 1: Části dutiny ústní zmíněné v textu 1 doplňte správně do obrázku.

Poznámka pro vyučující: popisy obrázků jsou uvedeny detailně, aby lektor nemusel termíny vyhledávat.

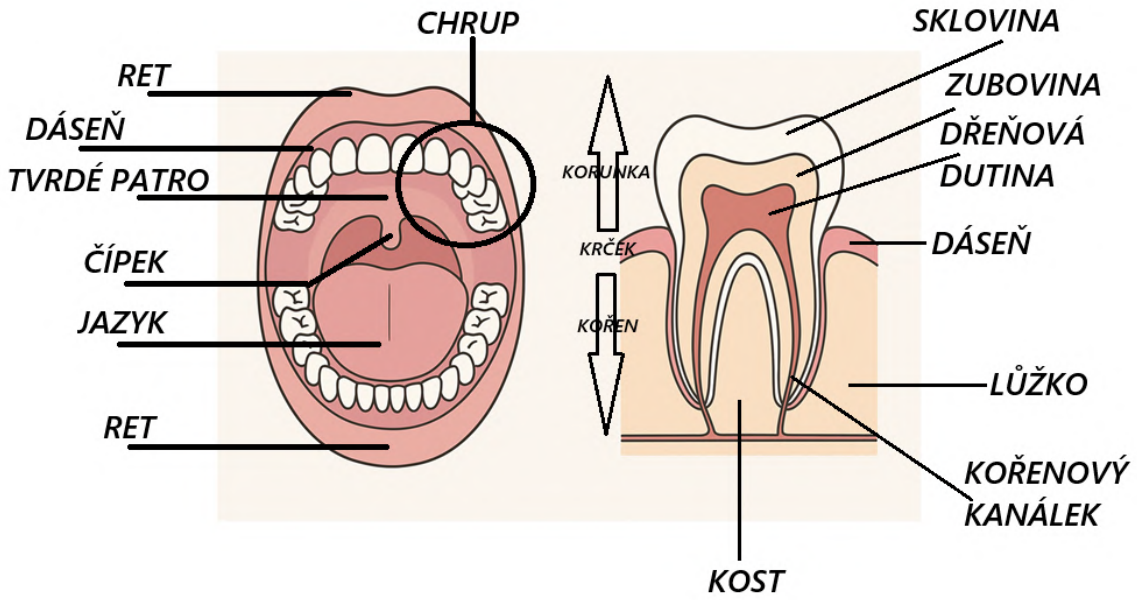

Úkol 2: K anatomickým částem ústní dutiny uvedeným v češtině doplňte jejich latinské ekvivalenty. Pokud si nemůžete vzpomenout, pracujte s odbornou literaturou.

Ret, rty (PL) – labium, labia oris (PL)
Zub, zuby (PL) – dentes (PL)
Sklovina – enamelum
Jazyk – lingua
Dáseň – gingiva
Krček – collum dentis
Ústa (ústní dutina) – os, (cavitas oris)

Text 2

Úkol 1: Na základě dědečkova popisu doplňte názvy jednotlivých zubů do obrázku níže.

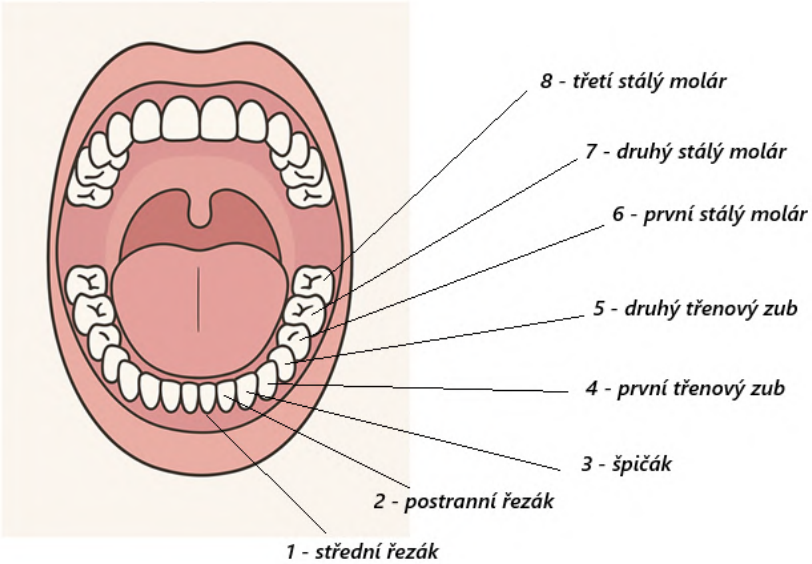

Text 3

Úkol 1: Na základě úryvku z lekce anatomie doplňte do obrázku anatomické části kostry lebky – obličejové části.

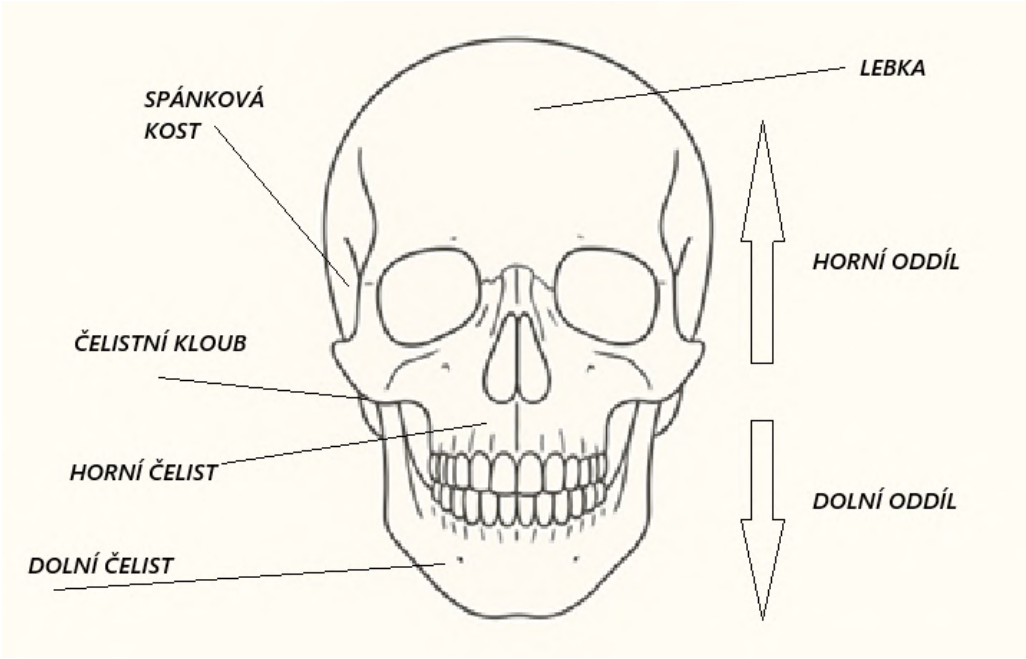

Úkol 2: Zapište dvojice odborných latinských termínů a jejich českých ekvivalentů.

Cranium – lebka
Maxilla – horní čelist
Mandibula – dolní čelist

Text 4

Úkol 1: Doplňte názvy částí zubu do obrázku níže.

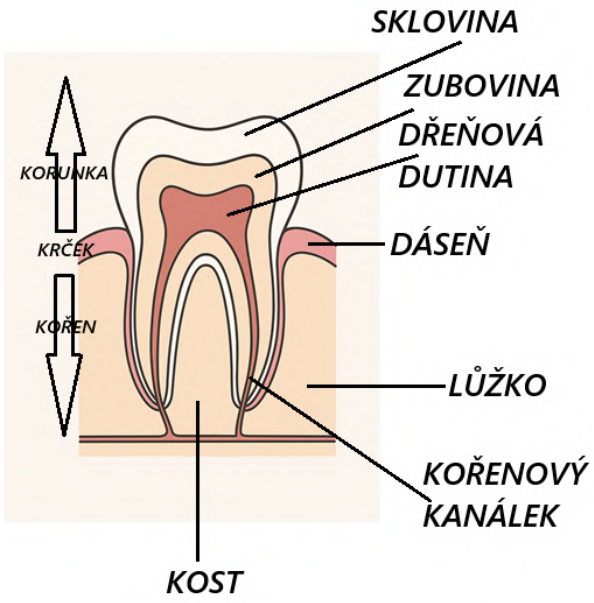

Úkol 2: Pročtěte si text č. 4 ještě jednou. Které části zubu lékař v textu nezmiňuje? Zapište je níže a doplňte i do obrázku v úkolu 1.

Zubovina, nervové a krevní zásobení, dřeň a dřeňová dutina, lůžko

Úkol 3: K odborným termínům doplňte české ekvivalenty. Pokud si nemůžete vzpomenout, použijte nápovědu v rámečku dole.

1. Dentice – soubor všech zubů
2. Maxilla – horní čelist
3. Mandibula –dolní čelist
4. Parodont – závěsný aparát zubu a dáseň
5. Gingiva – dáseň
6. Dens – zub
7. Corona dentis – korunka zubu
8. Dentes permanentes – stálé zuby, stálý chrup
9. Collum – krček zubu
10. Radix – kořen zubu
11. Alveolus – zubní lůžko
12. Dentes decidui – dočasné (mléčné) zuby

GRAMATIKA – PŘIPOMEŇTE SI GENITIV SINGULÁRU

Úkol 1: Doplňte do vět správné tvary genitivu singuláru.

Ten dárek dostal od (mladší sestra Lucie). – mladší sestry Lucie
Bez (nový talentovaný kolega) ten úkol nesplníme. – nového talentovaného kolegy
Procházeli jsme se podél (ta dlouhá řeka). – té dlouhé řeky
Kromě (náš dobrý kamarád) přišli na oslavu narozenin všichni. – našeho dobrého kamaráda
Postavíme ten stůl doprostřed (obývací pokoj). – obývacího pokoje
Na začátku (listopad) pojedeme na dovolenou do hor. – listopadu
Podle (ta nová statistika) se výskyt pacientů s diabetem zvyšuje. – té nové statistiky
Naše chata se nachází nedaleko (ten velký rybník). – toho velkého rybníku (rybníka)
Z (jaký materiál) je ten zimní kabát? – jakého materiálu
Pošta je u (obchodní centrum). – obchodního centra
Martin pojede na služební cestu v druhé polovině (březen). – března
Na konci (rok) společně oslavíme Silvestr. – roku
Kolem (náš dům) vede pěkná lesní cesta. – našeho domu
Bez (dobré vzdělání) se v životě neobejdeš. – dobrého vzdělání

GRAMATIKA – GENITIV PLURÁLU

Úkol 1: Zapište správné formy genitivu plurálu od uvedených příkladů v nominativu plurálu.

Ti zkušení mladí lékaři – těch zkušených mladých lékařů
Ty sympatické mladé ženy – těch sympatických mladých žen
Ty neposedné malé děti – těch neposedných malých dětí
Ta roztomilá šedá koťata – těch roztomilých šedých koťat
Ty potřebné biopsie – těch potřebných biopsií
Ta moderní drahá auta – těch moderních drahých aut
Ty vysoké panelové domy – těch vysokých panelových domů
Ti talentovaní spisovatelé – těch talentovaných spisovatelů
Ti vzdělaní univerzitní profesoři – těch vzdělaných univerzitních profesorů
Ty nové pacientky – těch nových pacientek
Ti noví pacienti – těch nových pacientů
Ty pěkné barevné obrazy – těch pěkných barevných obrazů
Ta historická divadla – těch historických divadel
Ty dobré přítelkyně – těch dobrých přítelkyní
Ti spolehliví kolegové – těch spolehlivých kolegů
Ty náročné situace – těch náročných situací
Ty rekonstruované kanceláře – těch rekonstruovaných kanceláří

Úkol č. 2: Doplňte správné tvary genitivu plurálu do slovních spojení označujících množství.

a) Pět (metr) luxusní látky – metrů
b) Dvanáct (talíř) čerstvé polévky – talířů
c) Šest (sklenice) chlazeného piva – sklenic
d) Deset (kopeček) jahodové zmrzliny – kopečků
e) Sedm (hrnec) horké omáčky – hrnců
f) Šest (kousek) čokoládového dortu – kousků
g) Dvacet (litr) bílého vína – litrů
h) Osmnáct (rok) dobré práce – roků (let)
i) Devět (kyblík) studené vody – kyblíků
j) Třicet (láhev) dobrého koňaku – láhví
k) Jedenáct (tabulka) hořké čokolády – tabulek
l) Dvacet pět (lekce) češtiny – lekcí
m) Šestnáct (hodina) jízdy autem – hodin
n) Padesát (kilogram) českých jablek – kilogramů

Úkol 3: Přepište vyznačené části vět v plurálu.

Bez kamaráda a kamarádky by to nebyla dobrá oslava. – bez kamarádů a kamarádek
Musíme projít kolem toho velkého domu směrem k náměstí. – těch velkých domů
Dostal jsem dopis od zahraničního kolegy. – zahraničních kolegů
Známe se z té zahraniční konference. – těch zahraničních konferencí
Během krátkého výletu jsme navštívili zajímavá místa v České republice. – krátkých výletů
Kromě hrníčku, talíře a lžičky umyl všechno nádobí. – hrníčků, talířů a lžiček

GRAMATIKA – POSESIVNÍ VYJÁDŘENÍ

Úkol 1: Tvořte formy posesivních adjektiv (přivlastňovacích přídavných jmen).

Honza + pokoj → Honzův pokoj
Jana + dům → Janin dům
Pacient + bolest → pacientova bolest
Pacientka + strach → pacientčin strach
Sestra + pracovní stůl → sestřin pracovní stůl
Učitel + kabinet → učitelův kabinet
Pacient + obavy → pacientovy obavy
Lékař + ordinace → lékařova ordinace
Pavel + děti → Pavlovy děti
Aneta + rodiče → Anetini rodiče
Student + učebnice (PL) → studentovy učebnice
Pracovník + skříňka → pracovníkova skříňka
Karel + narozeniny →Karlovy narozeniny
Bratr + výlet → bratrův výlet
Sestra + promoce → sestřina promoce
Teta + synové → tetini synové
Jarmila + auta → Jarmilino auto
Pacient + snímky → pacientovy snímky
Pacientka + otisky → pacientčiny otisky

Úkol 2: Zapište přivlastnění posesivním adjektivem.

Sešit je Martina. → Martinův sešit
Kniha je Jany. → Janina kniha
Dům je strýce. → strýcův dům
Láhev vody je Niny. → Ninina láhev vody
Otisky jsou pacienta. → pacientovy otisky
Dokumenty jsou lékaře. → lékařovy dokumenty
Diplom je studenta. → studentův diplom
Syn je Pavla. → Pavlův syn
Papíry jsou Martiny. → Martininy papíry
Zubní pasta je Kláry. → Klářina zubní pasta
Rentgenový snímek je Aleny. → Alenin rentgenový snímek
Lékařská zpráva je Lenky. → Lenčina lékařská zpráva

Úkol 3: Doplňte genitiv singuláru do vět a tvořte s jeho pomocí přivlastnění.

Ten hrníček je (moje kamarádka Jana). – mojí (mé) kamarádky Jany
Neber si kuchařku (naše babička Ludmila). – naší babičky Ludmily
Ten slovníček je (náš nový student Pavel). – našeho nového studenta Pavla
Našel jsem kartu (ten nový pacient). – toho nového pacienta

Úkol 4: Doplňte správné tvary posesivních zájmen.

Já

Ta kniha je MOJE. MOJE mladší sestra už chodí do školy. MOJI rodiče pracují v centru města. Vždycky mi pomohl MŮJ dobrý kamarád. Bez MÉ (MOJÍ) kamarádky bych to nezvládl. MŮJ praktický lékař mi předepsal antibiotika. K MÉMU překvapení jsem všechny zkoušky zvládl na výbornou.

Ty

Kdo je TVŮJ zubní lékař? TVOJE sestra Anna je moc milá. Viděl jsem TVÉHO tatínka dnes ve městě. U TVÉHO bratra jsem byl včera na návštěvě. Ta láhev šampaňského je pro TVÉHO tatínka. TVÉMU příteli gratuluji k úspěchu!

My

Bez NAŠÍ mapy bys tam nikdy nedošel. Přijdeš k NAŠÍ babičce zítra odpoledne? Nejsme si jisti NAŠÍM rozhodnutím. Půjčíme mu NAŠE nové auto. NAŠI psi jsou přátelští a hraví. Zavolej NAŠEMU ošetřujícímu lékaři. Přemýšlej o NAŠÍ nabídce.

On, ona

(ona) JEJÍ sestra pracuje na poliklinice. (on) JEHO bratr mi poradil, kde se v centru dobře najíst. Nevím, jestli (ona) JEJÍ kamarádka také přijde. Kam odešel (on) JEHO syn? Proč se tam díváš na (on) JEHO manželku? Nepamatuji si, kde jsem zapomněl (ona) JEJÍ knihu. (ona) JEJÍ bolesti byly velmi silné a musela si vzít lék.

Oni, ony

Viděl jsem JE včera (kamarády). Koupil jsem JE na náměstí (hodinky). Našel jsem JE doma ve sklepě (boty). Bez NICH nikam nejdu (bez kamarádů). Přišel jsem k NIM pozdě (k rodičům). U NICH se mi moc líbilo (u přátel). Pro NĚ bych udělal cokoliv (pro děti).

SLUČOVACÍ SPOJKY

Úkol 1: Doplňte spojky do vět. V některých případech naleznete více variant.

1. Pacient JEDNAK nepřišel na kontrolu, JEDNAK nezavolal, aby se omluvil. /
   Pacient ANI nepřišel na kontrolu, ANI nezavolal, aby se omluvil.
2. Stomatolog provedl JAK korekci zubního kazu, TAK doporučil ošetření u zubní hygienistky.
3. Ten rozhovor nebyl příjemný ANI pro lékaře, ANI pro pacienta.
4. Pacient postoupil JAK operační zákrok, TAK další potřebná vyšetření. /
   Pacient postoupil JEDNAK operační zákrok, JEDNAK další potřebná vyšetření.
5. Nehledě na to, že pacient chodil na pravidelné prohlídky, měl i zánět dásní i dva kazy.

LEKCE 3: DĚTSKÉ ZUBNÍ LÉKAŘSTVÍ

Úkoly k úvodnímu textu

Úkol 1: Odpovídejte na otázky.

1. Kde se nachází stomatologická ordinace? – v Jilmoví
2. Jaké služby nabízí specialisté v ordinaci? – citlivý přístup, kvalitní péče, edukace
3. Jakými způsoby se můžeme objednat na vyšetření? – telefonicky
4. Jak můžeme s dětmi provést domácí přípravu na vyšetření? – popovídat si, vyšetřit zoubky oblíbenému plyšákovi, trénovat ukazování zoubků a otevírání pusinky
5. Co stomatologové rodičům nedoporučují dělat a proč? –ujišťovat, že nic nebude bolet a nemusí se ničeho bát, protože to naopak vyvolává strach
6. K čemu slouží adaptační návštěvy? – pro zvykání na prostředí ordinace a snížení stresu
7. Jaké kroky jsou možné podniknout před zákroky? – sedace rajským plynem, premedikace

Úkol 2: Rozhodněte, zda je tvrzení pravdivé nebo nepravdivé.

1. Do stomatologické ordinace můžeme přijít bez objednání. –NE
2. S dětmi je dobré se na prohlídku u zubaře připravit předem doma. – ANO
3. V ordinaci si zakládají na citlivém přístupu k pacientům. – ANO
4. V čekárně musíme dítě uklidňovat, aby se nebálo. – NE
5. V této ordinaci nedoporučují premedikaci před zákrokem. – NE
6. Na první návštěvu je nutné se dostavit přesně v dohodnutém čase. – NE

Úkol 3: Opravte nepravdivá tvrzení na základě úvodního textu.

Číslo 1: Je nutné se telefonicky objednat.
Číslo 4: Neměli bychom dítě uklidňovat a slibovat mu, že nic nebude bolet, protože to podněcuje strach.
Číslo 5: Naopak, premedikaci dělají jako jednu z možností usnadnění průběhu zákroku.
Číslo 6: Na první návštěvu bychom s dítětem měli přijít dříve, aby si zvyklo na nové prostředí.

GRAMATIKA – OPAKUJEME DATIV SINGULÁRU

Úkol 1: Doplňte do vět správné formy dativu singuláru.

Na návštěvu k (náš milý kamarád Pavel → našemu milému kamarádovi Pavlovi) pojedeme příští týden. Proti (tvůj zajímavý nápad → tvému zajímavému nápadu) nic nemám. Postavil se naproti (ten moderní vysoký panelový dům → tomu modernímu vysokému panelovému domu) a čekal na Janu. (Ty → tobě) věřím. Blahopřeji (tvoje sestra Lucie → tvé/tvojí sestře Lucii) k (úspěšné ukončení → úspěšnému ukončení) studia. Ten svetr se hodí k (ty stylové modré džíny → těm stylovým modrým džínům). Studenti protestovali proti (novela → novele) školského zákona. Dávám přednost (dobré italské víno → dobrému italskému vínu) před tvrdým alkoholem. Děkujeme (naše babička Ludmila → naší babičce Ludmile) za krásný dárek. Ten dům patří (Janin mladší bratr Karel → Janinu mladšímu bratrovi Karlovi). (Kamila, Julie a Tomáš → Kamile, Julii a Tomášovi) se líbí ten nový film. Učitel se divil (špatný výsledek → špatnému výsledku) testu toho talentovaného studenta. Kolegové se smáli (ta nová anekdota → té nové anekdotě). Sestřenice Klára nerozuměla (anglická gramatika a příklad → anglické gramatice a příkladu) z matematiky. Ráno jsem telefonovala (doktor → doktorovi), abych se objednala na vyšetření. Profesor odpověděl (student, studentka, asistent, docent a kolega → studentovi, studentce, asistentovi, docentovi a kolegovi) na všechny dotazy. Jídlo z rychlého občerstvení škodí (naše zdraví → našemu zdraví). Patrik se omluvil (kamarádka Helena a starší bratr Honza → kamarádce Heleně a staršímu bratrovi Honzovi). Šli jsme směrem k (pošta a muzeum → poště a muzeu).

GRAMATIKA – DATIV PLURÁLU

Úkol 1: Přepište slovní spojení do dativu plurálu.

Náš malý syn	Našim malým synům
Váš nový pacient	Vašim novým pacientům
Milá sestřička	Milým sestřičkám
Bílá korunka	Bílým korunkám
Postižená dáseň	Postiženým dásním
Inteligentní medik	Inteligentním medikům
Aktuální rentgenový snímek	Aktuálním rentgenovým snímkům
Poškozený kořen	Poškozeným kořenům
Ten opravený špičák	Těm opraveným špičákům
To zubní lůžko	Těm zubním lůžkům
Nečekaná komplikace	Nečekaným komplikacím
Urgentní zákrok	Urgentním zákrokům
Složitá situace	Složitým situacím
Ochotný kolega	Ochotným kolegům
Zodpovědný člověk	Zodpovědným lidem

Úkol 2: V textu vyznačte dativ singuláru (D-SG) a dativ plurálu (D-PL).

S naším malým synem jsme nedávno museli jít k zubnímu lékaři. D-SG
Navzdory veškerým našim snahám D-PL, syna rozbolel zub a otekla mu pravá tvářička.
Už v čekárně syn začal panikařit, protože se bojí nejen zubařů, ale všech lékařů. Začal plakat, takže jsem si ho vzala k sobě D-SG na klín, abych ho trochu uklidnila.
Sama jsem se obávala, co přijde. Takové situace jsou náročné pro všechny – rodiče, děti i lékaře. Ku překvapení všech D-SG, syn se v ordinaci uklidnil a sám ochotně šel k panu zubaři D-SG.
Pomohla jsem malému nahoru do křesla a celou dobu ho držela za ruku. Nejsem si jistá, kdo se bál více, jestli on nebo já. Otevřel pusinku a pak doktor začal vyšetřovat. Jeho přístup se mi moc líbil. Všechno nám D-PL vysvětloval a komentoval.
Pochválil našeho Petříčka, jaké má hezké zoubky. Ujistil ho, že se jen podívá a zatím nebude dělat nic, co by Petříčka bolelo. „Tady nalevo naproti osmičce D-SG, máme malý zánět, sestři.“, promluvil směrem k sestřičce D-SG a ta informaci zapsala.
Byla jsem hrdá na syna, že je tak statečný. Možná statečnější než já. Když jsme odcházeli, poděkovala jsem panu doktorovi D-SG a ten dal Petříčkovi D-SG obrázek za odměnu.

Úkol 3: K uvedeným příkladům dativu plurálu zapište formu nominativu plurálu.

Dativ plurálu	Nominativ plurálu
Těm sympatickým lékařům	Ti sympatičtí lékaři
Našim aktivním dětem	Naše aktivní děti
Těm milým lidem	Ti milí lidé (lidi)
Novým operačním nástrojům	Nové operační nástroje
Vysokým rekonstruovaným budovám	Vysoké rekonstruované budovy
Preventivním vyšetřením	Preventivní vyšetření
Starým lékařským záznamům	Staré lékařské záznamy
Poškozeným stoličkám	Poškozené stoličky
Vyčištěným zubním kanálkům	Vyčištěné zubní kanálky
Citlivým místům	Citlivá místa
Suchým popraskaným rtům	Suché popraskané rty
Okousaným nehtům	Okousané nehty
Nespolupracujícím pacientkám	Nespolupracující pacientky
Zánětlivým onemocněním	Zánětlivá onemocnění
Zajímavým stomatologickým konferencím	Zajímavé stomatologické konference

Úkol 4: Doplňte dativní předložky z nabídky.

Pacienta jsme poslali K/KE specialistovi na další vyšetření. KVŮLI rozsahu postižení musela být provedena extrakce zubu. DÍKY včasné diagnóze lékař pacientovi pomohl. Pošleme vás na RTG, jsou to dveře č. 15 hned NAPROTI naší ordinaci. Kontakt na toho nového zubaře jsem získal DÍKY kamarádovi Petrovi. Pacient měl námitky PROTI/VŮČI navrhovanému postupu léčby. KE všem problémům, které řeším, mě ještě rozbolel zub. DÍKY panu doktorovi Hanákovi se mohu zase usmívat. Minulý týden mě bolela osmička vlevo a teď mě bolí ta NAPROTI vpravo. Nemohl se soustředit na práci KVŮLI silné bolesti hlavy.

MINULÝ ČAS V ČEŠTINĚ

Úkol 1: Doplňte správné formy slovesa BÝT do vět v minulosti.

Ty JSI včera nepřišel včas! Přivítali JSME na naší klinice kolegy z Německa. Odpoledne JSME SE všichni sešli na poradu. Operovat JSTE toho pacienta, pane doktore? Marečkovi přišli na preventivní prohlídku. Nechtěl JSEM jít na další operaci, ale musel JSEM. Už JSTE tady byli všichni?

Úkol 2: Doplňte slovesa v minulém čase.

Mít – on: Martin měl včera velmi úspěšný den.
Udělat – já: Minulý měsíc jsem úspěšně udělal/udělala zkoušku.
Provést – my: Provedli jsme všechna potřebná opatření.
Myslet si – vy: Co jste si myslel o tom nálezu, pane doktore?
Vyvrtat – on: Lékař vyvrtal pacientovi zub.
Propláchnout – ona: Pacientka se propláchla ústa ústní vodou.
Komunikovat – ony: Sestřičky komunikovaly s pacienty.
Být alergický – ty: Byl jsi někdy na něco alergický?
Uchovávat – já: Vzorky jsem uchovával v lednici.
Doporučit – my: Doporučili jsme všem pacientům navštívit dentální hygienistku.
Vědět – vy: Paní Horká, věděla jste, jak drahé jsou dnes zubní implantáty?
Sdělit – já: Sdělil / Sdělila jsem pacientce její diagnózu.

Úkol 3: Přepište slova tak, aby utvořila věty.
a) Já jsem byl včera celý večer doma.
b) Ty jsi opravdu souhlasil?
c) Podívali jsme se na výsledky vyšetření společně s kolegy.
d) Kam jsi včera odpoledne odešel?
e) Doktor musel vytrhnout zub.
f) Pane Novotný, objednal jste se předem?

PRAVOPIS – SLOVESA V MINULÉM ČASE

Úkol 1: Zapište správně koncovky minulého času.
Právníci pracovali dlouho do noci. Lékařky se snažily uspořádat kartotéku. Děti přišly do školy. Kluci a holky vyráběli projekt do zeměpisu. Sestřičky vařily rychle kávu. Knihy po slevě stály 250 Kč. Manželé se hádali, protože nevěděli, jaké si mají koupit auto. Mobilní telefony byly vystaveny ve výloze. Kočky pily vodu z misky. Psi běhali po louce.

Úkol 2: Přepište text v minulém čase.
Původní text: Pacientka přichází k pravidelné kontrole. Bolí ji sedmička vlevo dole. Otéká jí tvář a nemůže nic jíst. Bere si běžná analgetika, ale moc jí nepomáhají. Zkouší i ledovat, ale to zmírňuje bolest jen trochu. Stěžuje si i na bolest celé čelisti, která postupuje do hlavy. V noci nemůže kvůli bolestem spát. Sílu bolesti na stupnici od 0 (žádná bolest) do 10 (velmi silná bolest) popisuje jako 8-9.
Přepis v minulém čase: Pacientka přicházela k pravidelné kontrole. Bolela ji sedmička vlevo dole. Otékala jí tvář a nemohla nic jíst. Brala si běžná analgetika, ale moc jí nepomáhala. Zkoušela i ledovat, ale to zmírňovalo bolest jen trochu. Stěžovala si i na bolest celé čelisti, která postupovala do hlavy. V noci nemohla kvůli bolestem spát. Sílu bolesti na stupnici od 0 do 10 popisovala jako 8-9.

SLOVNÍ ZÁSOBA – DEMINUTIVA

Úkol 1: Přepište uvedená slova do zdrobnělých (deminutivních) forem.

Slovo základové	deminutivum
Moment	Momentík, momentíček
Chvíle	Chvilka, chvilička
Zub	Zoubek, zoubeček
Bolest	Bolístka
Minuta	Minutka
Hodina	Hodinka
Jíst	Papat
Prst	Prstík, prstíček
Tužka	Tužtička
Nehet	Nehtík
Vitamín	Vitamínek
Pusa (ústa)	Pusinka
Jazyk	Jazýček
Cucat	Cumlat
Pít	Bumbat
Zvíře	Zvířátko
Plyšák	Plyšáček
Hrnek	Hrníček
Talíř	Talířek
Mísa	Miska, mistička
Láhev	Lahvička
Papír	Papírek
Spát	Spinkat

Úkol 2: Přepište věty tak, aby obsahovaly zdrobněliny (deminutiva).

Ten zub mě bolí. → Ten zoubek/zoubeček mě bolí.
Vidíš ten vysoký strom? → Vidíš ten vysoký stromek/stromeček?
Podívej na toho krásného koně! → Podívej na toho krásného koníka/koníčka!
Napiš mi to na list papíru. → Napiš mi to na lístek/lísteček papíru.
Zvedni ruku! → Zvedni ručku/ručičku!
Ta kniha je docela malá. → Ta knížka je docela malá.
Ten pes právě běžel za támhleten keř. → Ten pejsek právě běžel za támhleten keřík/keříček.
Kde přesně tě bolí noha? → Kde přesně tě bolí nožka/nožička?
Kolik vody denně vypije vaše dítě? → Kolik vodičky denně vypije vaše dítě?
Ta mast by měla pomoct. → Ta mastička by měla pomoct.
Dej si to jídlo na talíř! → Dej si to jídlo na talířek!
Namaluj mi slunce a hvězdu. → Namaluj mi sluníčko a hvězdičku.
Uhodil ses do čela? → Uhodil ses do čelíčka?

KOMUNIKACE S DĚTSKÝM PACIENTEM A S RODIČI

Úkol 1: Přečtete si věty. Pokuste se věty přeformulovat tak, aby odpovídaly komunikaci s dětským pacientem. Označte ty věty, které nepoužijete v komunikaci s dítětem, ale s jeho rodičem či zákonným zástupcem.

1. Dobrý den! → Ahoj!
2. Posaďte se. → Posaď se!
3. Co vás trápí? → Co tě trápí?
4. Ukažte mi prstem centrum bolesti. → Ukaž mi prstíkem, kde to bolí.
5. Progreduje bolest do krku, čelisti nebo do hlavy? → Bolí tě i krk a hlavička?
6. Jaká analgetika doma užíváte? → otázka pro rodiče nebo zákonného zástupce
7. V kartě udáváte alergii na penicilin. → pro rodiče nebo zákonného zástupce
8. Máte ještě nějaké další alergie? → pro rodiče nebo zákonného zástupce
9. Pamatujete si svoje rodné číslo? → pro rodiče nebo zákonného zástupce
10. Jakou máte zdravotní pojišťovnu? → pro rodiče nebo zákonného zástupce
11. Uděláme snímky a pak se domluvíme na dalším postupu. → pro rodiče nebo zákonného zástupce
12. Kdy naposledy jste užíval antibiotika? → pro rodiče nebo zákonného zástupce
13. Otevřete ústa a nepolykejte. → Otevři pusinku a nepolykej.
14. Bohužel, ten zub musí ven. → pro rodiče nebo zákonného zástupce
15. Teď vám to umrtvím. → Teď to trošku štípne / píchne/ zabolí.
16. Nelekejte se, teď to píchne. → Nelekej se, teď to trochu píchne.
17. Vypláchněte si ústa. → Vypláchni si pusinku.

Úkol 2: Komunikace s rodiči dítěte. Přečtete věty a označte vhodně formulované repliky jako správné (ANO) a nevhodně formulované repliky jako nesprávné (NE). Svoje rozhodnutí okomentujte.

1. Paní Nováková, máte poměrně nevychované dítě. Neposedí chvíli v klidu.
   → NE – nezdvořilá formulace
2. Maminko, nemusíte se ničeho bát. Bude to jen malý zákrok.
   → ANO – empatická komunikace s matkou
3. Pane Novotný, jak starý je váš syn?
   → ANO – běžně formulovaná otázka
4. Nechoďte mi do ordinace. Sedněte si v čekárně a počkejte si, až vaše dítě vyšetřím.
   → NE – nezdvořilá formulace, direktivní, necitlivá
5. Tatínku, pojďte se posadit taky vedle Alenky, aby se nebála.
   → ANO – empatická komunikace, podpora dítěte
6. Pane Černý, budeme muset Honzíkovi zoubek vytrhnout, ale nebude to komplikované. Nemusíte se obávat.
   → ANO – empatické vysvětlení postupu rodičům
7. Maminko, to si děláte legraci, že vaše dítě používá tenhle kartáček!
   → NE – krajně nevhodná formulace, sarkastická, může rodiče urazit
8. Používání ústní vody zatím nedoporučuji.
   → ANO – běžně formulovaná věta, bez emocionálního zabarvení, doporučení
9. Paní Jamborová, zkuste trochu kontrolovat, aby Honzík nejedl tolik sladkostí.
   → ANO – profesionální komentář, decentní upozornění
10. Pane Meduno, Martinka si kouše nehtíky, a to může mít vliv na správné postavení zubů.
    → ANO – profesionální komentář, decentní upozornění
11. Tatínku, byl jste statečný. Tady si vyberte obrázek.
    → NE – obrázek nabízíme za odměnu dítěti, ne rodičům

LEKCE 4: DENTÁLNÍ HYGIENA

Úkoly k textu

Úkol 1: Odpovídejte na otázky podle textu.
Co si lidé představují pod pojmem „dentální hygiena“? – bělení zubů a estetiku
Co způsobuje kyselé prostředí v ústech? – zubní plak, bakterie
Co způsobuje naleptávání měkkých i tvrdých tkání v ústech? – působení kyselého prostředí
Jak vzniká zubní kámen? – mineralizuje zubní plak
Co způsobuje zubní kámen? – škodí mechanicky, utlačuje dásně, ucpává mezizubí
Čím je doprovázen každý zánět v těle? – překrvením zanícené tkáně
Jmenujte onemocnění těla, která pravděpodobněji vzniknou při zanedbání dentální hygieny.
- Osteoporóza, mrtvice, onemocnění koronárních tepen
Na co se pacienti často ptají před absolvováním dentální hygieny? – Ptají se na bolestivost provedení dentální hygieny, jak mohou zjistit přítomnost zubního kamene nebo zánětu dásní v ústech.
Co znamená slovo „klimbnout“? – usnout, na chvíli zavřít oči, zdřímnout si

Úkol 2: Rozhodněte, zda je tvrzení pravdivé (ANO) či nikoliv (NE).
a. Každá běžná domácí pomůcka určená k čištění zubů efektivně odstraní zubní kámen. NE
b. Zubní kámen ucpává dásně. NE
c. Zubní kámen brání správnému nasazení zubních náhrad. ANO
d. Ústy přijímáme potravu, tekutiny a vždycky i dýcháme. NE
e. Bakterie v ústech vylučují sloučeniny síry. ANO
f. Zubní sklovina je nejtvrdší část lidského těla. ANO
g. Nedostatečná dentální hygiena nemůže ovlivnit zdraví celého organismu. ANO

GRAMATIKA: VYJADŘOVÁNÍ BUDOUCNOSTI

Úkol 1: Vyberte a označte slovesa dokonavého vidu.
Napsat, čistit, odmítat, **přijmout**, odesílat, **zamyslet se**, ověřovat, zvát, přemýšlet, **odpovědět**, **vymyslet**, **udělat**, číst, mít, **umýt**, **vyzvednout**, **odvézt**, chodit, **projít se**, **zacvičit si**, o**testovat**, **dozvědět se**, **vymalovat,** podepisovat, **vytvořit**, otevírat, **zavřít**, omlouvat se, **postěžovat si**, hádat se, vymlouvat se, **ošetřit**, **zkonzultovat**, **vyplnit**, **doporučit**, podstupovat, **vyděsit se**, **sešít**, **odoperovat**, komplikovat, **ztratit**, poslouchat, negovat, **přiznat**, **omezit**, **odstranit**, **zabolet**, ucítit, **ohlásit**, žádat, podávat, popisovat, **zvyknout si**

Úkol 2: Přepište věty v budoucím čase s nedokonavými slovesy.

Zavolám dalšího pacienta.	Budu volat dalšího pacienta.
Zapíšu informace do karty.	Budu zapisovat informace do karty.
Najdeme rodné číslo pacientky v databázi.	Budeme hledat rodné číslo
Poradíme se s kolegy specialisty.	Budeme se radit s kolegy specialisty.
Doporučíte jiný postup řešení.	Budete doporučovat jiný postup řešení.
Objedná pacienty na kontrolu.	Bude objednávat pacienty na kontrolu.
Zkontaktuji rodiče nezletilého pacienta.	Budu kontaktovat rodiče nezletilého pacienta.
Odevzdáš vypracovaný referát.	Budeš odevzdávat vypracovaný referát.
Naučíme se svou prezentaci nazpaměť.	Budeme se učit svou prezentaci nazpaměť.
Zúčastníte se mezinárodní konference.	Budete se účastnit mezinárodní konference.
Zůstanu v ordinaci do odpoledne.	Budu zůstávat v ordinaci do odpoledne.
Uvaříš si další šálek kávy.	Budeš si vařit další šálek kávy.
Vyčistí si pořádně zuby.	Bude si čistit pořádně zuby.
Zeptám se sestřičky.	Budu se ptát sestřičky.
Omezím kouření a konzumaci sladkého.	Budu omezovat kouření a konzumaci sladkého.
Přepíše příjmení pacienty, která se vdala.	Bude přepisovat příjmení pacientky, která se vdala.
Sepíšeme lékařskou zprávu.	Budeme sepisovat lékařskou zprávu.
Předepíšu pacientovi jiný lék.	Budu předepisovat pacientovi jiný lék.
Zjistíte osobní anamnézu.	Budete zjišťovat osobní anamnézu.
Upravíš ten text znovu.	Budeš upravovat ten text znovu.

Úkol 3: Rozhodněte, která z dvojice vět je zapsaná správně. Jsou v některých případech možné obě varianty? Své tvrzení odůvodněte.

a) Zítra budu celý den pracovat na tom novém projektu. – Zítra celý den zapracuji na tom novém projektu.
b) Počkej chvilku, tu informaci si zapíšu. – Počkej chvilku, tu informaci si budu zapisovat.
c) Nepamatuji si její jméno. Vyhledám ho v databázi. – Nepamatuji si její jméno. Budu ho vyhledávat v databázi.
d) Prosím o strpení. Bude to chvíli trvat. – Prosím o strpení. Chvilku do potrvá.
e) Pří týden ordinujeme od 8.00 do 14.00. –Příští týden budeme ordinovat od 8.00 do 14.00.
f) Od pondělí předobjednáme pacienty na preventivní prohlídky. – Od pondělí budeme předobjednávat pacienty na preventivní prohlídky.
g) Od nového roku budu cvičit a pravidelně spát 8 hodin denně. – Od nového roku si zacvičím a vyspím se 8 hodin denně.
h) Uvaříš mi kávu, prosím? – Budeš mi vařit kávu, prosím?
i) Hned budu přicházet. –Hned přijdu.

Úkol 4: Zapište tvary s užitím dokonavých sloves.

a) Psát dopis → napsat dopis
b) Číst lékařskou zprávu → přečíst lékařskou zprávu
c) Ptát se pacienta → zeptat se pacienta
d) Omlouvat se → omluvit se
e) Vysvětlovat další postup → vysvětlit další postup
f) Ošetřovat zkažený zub → ošetřit zkažený zub
g) Čistit kořenový kanálek → vyčistit kořenový kanálek
h) Doporučovat fixní rovnátka → doporučit fixní rovnátka
i) Vyhledávat informace na internetu → vyhledat informace na internetu
j) Dívat se pozorně → podívat se pozorně
k) Trhat zub → vytrhnout zub
l) Myslet na možné následky → pomyslet na možné následky
m) Chodit do práce → přijít do práce

Úkol 5: Slovní spojení ze cvičení 4 zapište ve správné formě do vět vyjadřujících budoucnost.
a) Ten dopis napíšeme zítra. (my)
b) Pacientka si určitě bude vyhledávat informace o své diagnóze na internetu.
c) Lékař dnes bude čistit kořenové kanálky.
d) Počkejte chvíli, podívám se pozorně ještě jednou. (já)
e) Až se uklidníš, pomyslíš na možné následky svého chování.
f) Ten zub mi opravdu vytrhnete, pane doktore?
g) V kolik hodin zítra přijdeš do práce?
h) Myslím, že na základě těchto nových výsledků pacientovi doporučím fixní rovnátka.
i) Zítra se panu profesorovi omluvím a zpoždění s odevzdáním projektu.
j) Tak jsi udělal chybu! Jak dlouho se mi ještě budeš omlouvat?

GRAMATIKA:KONDICIONÁL (PODMIŇOVACÍ ZPŮSOB)

Úkol 1: Doplňte do vět v podmiňovacím způsobu chybějící informace.
a) Já bych byl moc rád, kdyby Martina přišla na návštěvu.
b) Potřeboval bych mluvit s lékařem.
c) Na kdy byste se chtěl objednat?
d) Neradi bychom udělali chybu.
e) Komu bys ten dárek chtěl dát?
f) Nevím, na koho bych se měl obrátit.
g) Doporučila by vám tuto kliniku.
h) Tak radikální zákrok byste zatím podstoupit nemusel, pane Černý.
i) Oni by se i objednali na prohlídku, kdyby měli správné telefonní číslo.
j) Jana by nikdy nešla na stomatologické vyšetření, aniž by si předem nevyčistila zuby.
k) Kdyby doktor Malý neměl komplikovaný případ, pozval by do ordinace dalšího pacienta.

Úkol 2: Rozhodněte, které věty jsou imperativní a které doporučení formulované v kondicionálu.
a) Čistěte si zuby tímto zubním kartáčkem. – imperativ
b) Objednejte se na tomto telefonním čísle. – imperativ
c) Měl byste si pořídit měkčí zubní kartáček. – kondicionál
d) Doporučil bych vám tuto zubní pastu. – kondicionál
e) Pořiďte si jinou zubní nit. – imperativ
f) Zeptal bych se ve vaší pojišťovně na možný finanční příspěvek. – kondicionál
g) Tento prostředek na bělení zubů bych vám nedoporučoval. – kondicionál
h) Nepoužívejte ústní vodu. – imperativ
i) Na kontrolu byste se měla dostavit příští měsíc. – kondicionál
j) Nevstupujte do ordinace bez vyzvání. – imperativ
k) Dejte kartičku pojištěnce sestřičce. – imperativ

Úkol 3: Zapište věty v podmiňovacím způsobu.
Chci se objednat na kontrolu. – Chtěl bych se objednat na kontrolu.
Koupím si nový zubní kartáček. – Koupila bych si nový zubní kartáček.
Zeptáme se sestřičky. – Zeptali bychom se sestřičky.
Přeji si změnit termín kontroly. – Přál bych si změnit termín kontroly.
Dám si černou kávu bez cukru. – Dal bych si černou kávu bez cukru.
Podívají se na výsledky testů. – Podívali by se na výsledky testů.
Jana jde dnes k lékaři. – Jana by šla dnes k lékaři.
Ty se tomu divíš? – Ty by ses tomu divil?
Kam dáváš klíče od bytu? – Kam bys dal klíče od bytu?

GRAMATIKA: PŘIPOMEŇTE SI AKUZATIV SINGULÁRU

Úkol 1: Odpovídejte na otázky a používejte akuzativ singuláru.
Co můžeme koupit v květinářství? – květinu, květináč, pugét, malý dárek
Co můžeme koupit v obchodě s oděvy? – sukni, tričko, košili, kalhoty, sako, svetr, bundu
Co můžeme koupit v obchodě s obuví? – kožený pásek, peněženku, obuv
Co můžeme koupit v domácích potřebách? – hrníček, příbor, talíř, misku, vařečku, lepidlo
Co můžeme koupit v papírnictví? – barevný papír, pero, tužku, diář, gumu, propisku, pravítko
Co můžeme koupit v supermarketu? – pečivo, sýr, limonádu, toaletní papír, zeleninu
Co si objednáš v restauraci? – zeleninovou polévku, řízek, bramborovou kaši
Co vybereš za dárek kamarádovi ke svatbě? – poukaz, vtipný hrníček, přání, obálku s penězi

GRAMATIKA: AKUZATIV PLURÁLU

Úkol 1: Mezi slovními spojeními vyhledejte akuzativ plurálu a označte je.
Mým přátelům, tvého kolegy, **naše děti**, **oteklé dásně**, horkým čajem, Pavle, **sešity**, své kamarádce, vašemu synovi, jejich studentům, **mladé muže**, rozumného vysvětlení, každému pacientovi, **závažné problémy**, **akutní situace**, rozsáhlý zánět, **širokospektrá antibiotika**, ti staří profesoři, ta mladá slečna, **talentované mediky**, velkou bolestí, kyselými citrony, malých zubních kazech, **infikované rány**, našemu příteli, bílých papírech, **žluté zuby**, vysokého domu

Úkol 2: Utvořte akuzativ plurálu od uvedených příkladů.

Nominativ singuláru	Akuzativ plurálu
Můj pracovitý kolega	Mé (moje) pracovité kolegy
Náš nový pacient	Naše nové pacienty
Sympatická žena	Sympatické ženy
Zánětlivé onemocnění	Zánětlivá onemocnění
Příjemné místo	Příjemná místa
Studený nápoj	Studené nápoje
Citlivý zub	Citlivé zuby
Poškozená sklovina	Poškozené skloviny
Velký absces	Velké abscesy
Stomatologický nástroj	Stomatologické nástroje
Urgentní zákrok	Urgentní zákroky
Nová atestace	Nové atestace
Dlouhý pracovní den	Dlouhé pracovní dny
Špatný hygienický návyk	Špatné hygienické návyky

Úkol 3: Zapište do vět správné tvary akuzativu singuláru a akuzativu plurálu.

a) Podíval by ses se mnou na film, na filmy?
b) Mám si koupit nový telefon, nové telefony?
c) Napíšeš to na bílý list papíru, bílé listy papíru?
d) Ošetřím pacientovi kaz, kazy.
e) Vyšetřím pacienta, pacienty.
f) Zavoláme přítele, přátele.
g) Objednají si nový časopis, nové časopisy.
h) Přijdou na konferenci, na konference.
i) Uvařím si šálek čaje, šálky čaje.
j) Připravím sterilizovaný nástroj, sterilizované nástroje.
k) Uklidí pracovní stůl, pracovní stoly.
l) Napíšete informační e-mail, informační emaily.
m) Odešlete pozvánku na vyšetření, pozvánky na vyšetření.

Úkol 4: Odpovídejte. Používejte prepozice (předložky) s akuzativem – na, pod, nad.

• Odpovědi jsou zde jako ukázka. Studenti mohou vymyslet i jiné varianty.

Kam položíš kartu pacienta? – na stůl
Kam se posadíš? – na židli, na lavici
Kam si odložíš boty? – pod věšák
Kam si pověsíš diplom? – na zeď, na stěnu, nad stůl
Kam pošleš pacienta po vyšetření? – na specializované oddělení/na oddělení/ na RTG
Kam si dáš oběd? – na talíř, na misku
Kam položíš sterilní nástroje? – na stůl
Kam se podíváš, abys zjistil datum poslední kontroly pacienta? – na zápis v kartě
Kam odložíš mokrý deštník? – na podlahu, na zem, pod topení
Kam si pověsíš kabát? – na věšák
Kam dáš špinavý hrníček od kávy? – na kuchyňskou linku
Kam postavíš šálek s čajem? – na pracovní stůl
Kam vrátíš knihu, kterou jsi dočetl/a? – na polici
Kam si v obýváku pověsíš obraz? – nad gauč, na stěnu, na zeď, nad stůl, nad skříňku

ROZŠIŘUJÍCÍ MATERIÁL – SLOVESNÉ VAZBY S AKUZATIVEM

Úkol 1: K odpovědím zapište odpovídající otázky. Používejte slovesné vazby a akuzativem.

Za co se omlouváš? – Omlouvám se za zpoždění.
Co vyplňuješ? – Vyplňuji formulář.
Co čistíš? – Čistím si nové boty.
Koho sleduješ? – Na sociálních sítích sleduji tu zajímavou zpěvačku.
Koho tam vidíš? – Nikoho tam nevidím.
Na koho se spoléháš? – Spoléhám se na svého kamaráda.
Na co máš alergii? – Mám alergii na lepek.
Koho hledáš? – Hledám nového kolegu.
Pro co jdeš? – Jdu pro další šálek kávy.

LEKCE 5: DENTÁLNÍ PROHLÍDKA Z POHLEDU PACIENTA

Úkoly k textu

Úkol 1: Odpovídejte na otázky.
S jakým problémem se pacientka obrátila na lékaře? – krvácení dásní
Jak se pacientka starala o své zuby? – pravidelně a pečlivě
Proč se pacientka prohlídky obávala? – celkově se bojí zubařů
Kdo čekal v čekárně? – jeden starší muž, žena ve středním věku, rodina s dítětem
Co dělal lékař, když pacientka vstoupila do ordinace? – dopisoval nějaké informace do karty předchozího pacienta
Jaký zákrok byl pacientce proveden? – prohlídka pomocí sondy, odstranění zubního kamene
Proč měla pacientka v ruce připravený kapesník? – pro případ, že by se potřebovala upravit (zastavit tekoucí krev, sliny)
Co lékař pacientce doporučil? – zlepšit techniku čistění zubů, používat lepší zubní pastu, navštívit dentální hygienu
Co znamená výraz „spadl mi kámen ze srdce“? – označuje pocit úlevy

Úkol 2: Zamyslete nad tím, jaké instrukce dává stomatolog pacientovi při prohlídce. Instrukce zapište. Inspirujte se v úvodním textu a doplňte vlastní nápady.
Zakloňte hlavu, otevřete ústa, chvíli vydržte – z textu
Možné vlastní: posaďte se, nepolykejte, ukažte mi zuby, skousněte, počkejte, vypláchněte si ústa, polkněte, nebojte se,

GRAMATIKA: IMPERATIV

Úkol 1: Utvořte formy imperativu od uvedených sloves níže.
Vypláchni, vypláchněte, vypláchněme
Mluv, mluvte, mluvme
Buď, buďte, buďme
Jez, jezte, jezme
Jdi, jděte, jděme – pojď, pojďte, pojďme
Pracuj, pracujte, pracujme
Uč se, učte se, učme se
Povídej, povídejte, povídejme
Přemýšlej, přemýšlejte, přemýšlejme
Studuj, studujte, studujme
Choď, choďte, choďme
Odpověz, odpovězte, odpovězme
Vyhledej, vyhledejte, vyhledejme
Opav, opravte, opravme
Vyvrtej, vyvrtejte, vyvrtejme
Pošli, pošlete, pošleme
Objednej se, objednejte se, objednejme se
Podívej se, podívejte se, podívejme se
Vyplň, vyplňte, vyplňme
Zaplombuj, zaplombujte, zaplombujme
Vytrhni, vytrhněte, vytrhněme
Vyčisti, vyčistěte, vyčistěme
Nasaď, nasaďte, nasaďme
Skousni, skousněte, skousněme
Žvýkej, žvýkejte, žvýkejme

Úkol 2: Utvořte negativní imperativy od pozitivních imperativů.

Nečti si to! Nečekej tady! Nemluv s ním! Neopakuj mi to! Nepodávej mi to! Nepřipravuj kávu! Nejez to! Nepij sklenici vody! Nemaluj obrázek! Nezpívej písničku! Nepomáhej mi s tím! Nedívej se tam! Nekupuj mi limonádu! Neplať kartou! Nehledej to slovo ve slovníku! Negratuluj kolegovi! Nevolej mamince! Nesedej si! Nelehej si! Nezakláněj hlavu! Neuhýbej doleva!

Úkol 3: Zakažte pacientovi: kouřit, pít alkohol, jíst sladké, ponocovat, pít příliš kávy, stresovat se, jíst fast food, pracovat v noci.

Nekuřte! Nepijte alkohol! Nejezte sladké! Neponocujte! Nepijte příliš mnoho kávy! Nestresujte se! Nejezte fast food! Nepracujte v noci!

Úkol 4: Přepište rady a doporučení do přímého rozkazu.

k) Měl byste si pravidelně čistit zuby. – Čistěte si pravidelně zuby!
l) Měla byste používat mezizubní kartáček. – Používejte mezizubní kartáček!
m) Měl byste si koupit lepší zubní pastu. – Kupte si lepší zubní pastu!
n) Neměl byste používat prostředky na bělení zubů. – Nepoužívejte prostředky na bělení zubů!
o) Měla byste přijít na kontrolu za týden. – Přijďte na kontrolu za týden!
p) Měl bys používat ústní vodu. – Používej ústní vodu!
q) Měla bys nosit rovnátka. – Nos rovnátka!
r) Neměl bys pít tolik kávy. – Nepij tolik kávy!
s) Měla byste se objednat u sestry. – Objednejte se u sestry!
t) Měl bys jít do lékárny. – Jdi do lékárny!

Úkol 5: Zapište opisný imperativ. Složte věty z uvedených slov.

Ať Martin přijde v 9 hodin.
Ať studenti počkají před budovou.
Ať se lékaři dostaví na poradu.
Ať si Jana koupí tu dražší zubní pastu.
Ať rodiče podepíší informovaný souhlas.
Ať tvůj bratr nepije alkohol.
Ať se medici shromáždí v posluchárně.
Ať se zdravotní sestry přihlásí na školení.
Ať Pavel nechodí do práce pozdě.

GRAMATIKA: VOKATIV, FORMÁLNÍ A NEFORMÁLNÍ OSLOVOVÁNÍ

Úkol 1: Zapište správné formy vokativu.

Pan Novotný	pane Novotný
Jana Svobodová	Jano Svobodová
Sestra Králová	sestro Králová
Slečna Janáková	slečno Janáková
Kolega Milan	kolego Milane
Pan profesor	pane profesore
Docent Karlík	docente Karlíku
Simona Dlouhá	Simono Dlouhá
Inženýr Malý	inženýre Malý
Doktor Slovák	doktore Slováku
Pan Čermák	pane Čermáku
Lucie a Jiřina	Lucie a Jiřino
Pavel a Julie	Pavle a Julie

Úkol 2: Jak oslovíte tyto lidi? Pamatujte, že k oslovení používáte nejvyšší akademický titul.

Mgr. Jaroslav Lenivý	pane magistře Lenivý
Ing. Radek Němeček	pane inženýre Němečku
Mgr. Josef Novák, Ph.D.	pane doktore Nováku
MUDr. Karel Plesnivý	pane doktore Plesnivý
JUDr. Marie Novotná	paní doktorko Novotná
Mgr. Alice Králová	paní magistro Králová
JUDr. Jana Nová	paní doktorko Nová
doc. PhDr. Marek Nový, CSc.	pane docente Nový
prof. PhDr. Jan Křížek, CSc.	pane profesore Křížku
Bc. Andrea Nováková	paní Andreo Nováková
Mgr. et Mgr. Lucie Krásová	paní magistro Krásová
Bc. Kristýna Horká Dis.	paní Kristýno Horká

Úkol 3: Zapište, zda se jedná o formální či neformální písemnou komunikaci. Svoje rozhodnutí zdůvodněte. V jakém vztahu mohou být osoby v jednotlivých komunikačních situacích (přátelé, rodina, kolegové, aj.)?

Typ komunikace	Text sdělení	Formální (F) X neformální (N)	Vztah osob
SMS zpráva	Ahoj, Kláro! Jak se máš? Těším se na naše setkání příští čtvrtek. Bohužel nemůžu přijít do kavárny v 16 hodin, ale trochu později. Nevadí ti to? Díky moc! Jana	N	přátelský
E-mail	Milá Jiřino, mnohokrát děkuji za krásné přání k narozeninám, které mi udělalo velkou radost. Doufám, že se ti daří dobře. Posílám srdečné pozdravy. Anna	N	přátelský
SMS zpráva	Vážený pane Malý, připomínáme Váš termín preventivní prohlídky dne 15.9. v 8.30 hodin. MUDr. Jan Kolář	F	Lékař – pacient
Blahopřání	Náš Jindra dnes narozeniny slaví, tak hodně štěstí, zdraví! Ať tě život baví! Máme tě rádi! S láskou tvoji kamarádi	N	Blízcí kamarádi, přátelé
E-mail	Vážená paní profesorko, dovolujeme si Vás pozvat na každoroční lékařskou konferenci, která se letos koná v Praze dne 6.5. Detailní program konference naleznete v příloze. Prosíme o potvrzení Vaší účasti. S pozdravem Realizační tým	F	Profesionální, akademický
Pohlednice	Milý Honzo, srdečně tě zdravím z dovolené v Alpách. Příjemné prožití letních dnů přeje Alice	N	Známí, přátelé, kolegové
Blahopřání	Vážený doktore Křižíku, při příležitosti Vašich narozenin Vám jménem celého kolektivu přeji hodně štěstí, pevné zdraví a mnoho osobních i pracovních úspěchů.	F	Profesionální, kolegové

Úkol 4: Doplňte do textů správné tvary vokativu a imperativu.

e) V čekárně

Sestra: Pane Novotný, jste na řadě. Pojďte prosím dál.
Pacient: Sestřičko, zapomněl jsem si kartičku pojištěnce.
Sestra: Dobře, pane Novotný, znáte svoje rodné číslo?
Pacient: Ano, mohu vám ho nadiktovat.

f) V ordinaci

Lékař: Pane inženýre, máte nějaké problémy? Bolí Vás něco?
Pacient: Ne, pane doktore, nic mě nebolí.
Lékař: Dobře. Otevřete ústa. Podíváme se na to.

g) V čekárně

Matka: Honzíku, tak neplač. Pan doktor se jen podívá na zoubky.
Honzík: Maminko, já se ale bojím.
Matka: Neboj se. Bude to jen chvilička. Otři si slzy.

h) V ordinaci:

Lékař: Pane Nováku, kdy jste byl naposledy na kontrole?
Pacient: To už bude pár let, pane doktore.
Lékař: Na snímcích vidím tři kazy. Otevřete ústa. Nepolykejte.
Pacient: Je to vážné?
Lékař: Není to katastrofa, ale musíme to opravit. Zakloňte hlavu. Vydržte chvíli.
Pacient: Můžu si vypláchnout pusu?
Lékař: Ano, vypláchněte si.
Pacient: Budeme to řešit všechno najednou a teď hned, pane doktore?
Lékař: Zabere to víc času. Objednejte se u sestřičky. Opravíme to postupně.
Pacient: Děkuji. Sestřičko, mám se prý u vás objednat.

SPOJKY: POUŽÍVÁNÍ SPOJKY ŽE

Úkol 1: Doplňte vhodná slovesa do vět.

Včera večer mi řekla, že se k zubaři už dávno objednala.
Malý Honzík se bojí, že mu lékař bude dělat něco bolestivého.
Maminka je přesvědčená, že stomatolog navrhnul to nejlepší řešení.
Myslím si, že všichni pacienti byli dostatečně poučeni o důležitosti správné péče o zuby.
Chcete mi říct, že budu potřebovat implantát?
Lékaři informovali sestřičky, že bude upravena ordinační doba v úterý a ve čtvrtek.

Úkol 2: Rozhodněte, kde zapíšete spojku ŽE a kde nedoplníte nic.

Přemýšlím nad tím, že si koupím jiný zubní kartáček. Ještě to zkonzultuji se svým zubařem. Naposledy mi na prohlídce říkal, že mám trochu odhalené krčky. Nemyslím si, že je to nějak závažný problém, ale občas mi malinko krvácejí dásně, když si čistím zuby. Uvidíme, jak se bude vyvíjet dál. Určitě nechci nějaké velké problémy s dásněmi, které by mohly být příčinou pro další následné problémy s ústní dutinou. Vydělávám docela dobré peníze, ale umím si představit, že investuji do hezké dovolené, a ne do nějaké operace zubů. Nehledě na to, že se takových zákroků šíleně bojím. Vlastně ani nevím proč. Už jako malé dítě jsem se vždy bál. Nejspíš to je nějaký vzorec chování, který jsem si odnesl z naší rodiny, kde se zubaře všichni báli jako čert kříže. Když nad tím dnes jako dospělý a rozumný člověk přemýšlím, tak vlastně není, čeho se bát. Stomatologové jsou profesionálové, kteří vědí, co dělají. Nežijeme ve středověku, kdy by hned vytrhali několik zubů při sebemenším problému. Existují také různé formy anestezie a analgetika, která pomohou od bolesti.

SPOJKY: VYJADŘOVÁNÍ PŘÍČINY

Úkol 1: Doplňte do vět spojky.

a) Tak už neplač, vždyť jsem ti říkal, že to nebude bolet.
b) Když dnes nepřijdete, další termín vám dáme nejdřív za dva měsíce.
c) Musel jsem jít na několik stomatologických zákroků proto, že/protože/jelikož/neboť jsem potřeboval vyčistit zubní kanálky a vytrhnout osmičku.
d) Poněvadž/protože/jelikož pacientka přišla pozdě, musela v čekárně hodinu čekat.
e) Dlouho jsem se tomu bránil, ale nakonec jsem šel k zubaři, protože/jelikož/neboť se můj stav jen horšil.

Úkol 2: Spojte věty jednoduché v jedno souvětí. Používejte různé příčinné spojky.

a) Stav pacientky se nezlepšoval. Nedodržovala doporučení lékaře.
Stav pacientky se nezlepšoval, protože nedodržovala doporučení lékaře.
b) Pan Novák nebyl lékařem přijat. Pan Novák si spletl termín prohlídky.
Pan Novák nebyl lékařem přijat, jelikož si spletl termín prohlídky.
c) Kateřina si stěžovala na bolest zubu. Vypila studenou limonádu příliš rychle.
Kateřina si stěžovala na bolest zubu, jelikož/protože vypila studenou limonádu příliš rychle.
d) Mám skvrny na zubech. Piju hodně kávy a jsem kuřák.
Mám skvrny na zubech, protože piju hodně kávy jsem kuřák.
e) Necítím se dobře. Už týden mě bolí zub a beru léky na bolest.
Necítím se dobře, neboť mě už týden bolí zub a beru léky na bolest.

KOMUNIKACE

Úkol 2: Práce ve dvojici. Diskutujte s kolegou/kolegyní a zapište jednotlivé body preventivní prohlídky, aby šly logicky za sebou.

1. Přijít včas
2. Předat kartičku pojištěnce
3. Počkat na výzvu sestry
4. Posadit se
5. Popsat aktuální obtíže
6. Otevřít ústa
7. Vypláchnout si ústa
8. Poradit se s lékařem
9. Objednat se na kontrolu
10. Rozloučit se

LEKCE 6: OPAKOVÁNÍ

Úkol 1: Vyčasujte slovesa v přítomném čase ve všech osobách.
vyčistit, otevřít, vypláchnout, vrtat, vytrhnout, zavřít, dezinfikovat, psát, zavírat, ošetřit, sešít

Já	Vyčistím	Otevřu	Vypláchnu	Vrtám	Zavřu
Ty	Vyčistíš	Otevřeš	Vypláchneš	Vrtáš	Zavřeš
On, ona	Vyčistí	Otevře	Vypláchne	Vrtá	Zavře
My	Vyčistíme	Otevřeme	Vypláchneme	Vrtáme	Zavřeme
Vy	Vyčistíte	Otevřete	Vypláchnete	Vrtáte	Zavřete
Oni	Vyčistí	Otevřou	Vypláchnou	Vrtají	Zavřou

Já	Dezinfikuji	Píšu	Zavírám	Ošetřím	Sešiji
Ty	Dezinfikuješ	Píšeš	Zavíráš	Ošetříš	Sešiješ
On, ona	Dezinfikuje	Píše	Zavírá	Ošetří	Sešije
My	Dezinfikujeme	Píšeme	Zavíráme	Ošetříme	Sešijeme
Vy	Dezinfikujete	Píšete	Zavíráte	Ošetříte	Sešijete
Oni	Dezinfikují	Píšou	Zavírají	Ošetří	Sešijí

Úkol 2: Doplňte tabulku plurálových forem.

	Nominativ pl	**Genitiv pl**	**Dativ pl**	**Akuzativ pl**
Medik	Medici	Mediků	Medikům	Mediky
Vyšetření	Vyšetření	Vyšetření	Vyšetřením	Vyšetření
Lékař	Lékaři	Lékařů	Lékařům	Lékaře
Sestřička	Sestřičky	Sestřiček	Sestřičkám	Sestřičky
Pacient	Pacienti	Pacientů	Pacientům	Pacienty
Kolega	Kolegové	Kolegů	Kolegům	Kolegy
Termín	Termíny	Termínů	Termínům	Termíny
Kritérium	Kritéria	Kritérií	Kritériím	Kritéria
Téma	Témata	Témat	Tématům	Témata
Centrum	Centra	Center	Centrům	Centra
Rajče	Rajčata	Rajčat	Rajčatům	Rajčata
Místo	Místa	Míst	Místům	Místa

Úkol 3: Uveďte české ekvivalenty k latinským názvům.

dentice	Soubor všech zubů, chrup
collum	Krček zubu
radix	Kořen zubu
alveolus	Zubní lůžko
dentes decidui	Mléčné zuby
dentin	Zubovina
email	Sklovina
maxilla	Horní čelist
gingiva	Dáseň
corona dentes	Korunka
dens	Zub

Úkol 4: Utvořte imperativ od uvedených sloves (2.os.og., 2.os.pl.).

Polykat – polykej, polykejte
Mluvit – mluv, mluvte
Polknout – polkni, polkněte
Dívat se – dívej se, dívejte se
Soustředit se – soustřeď se, soustřeďte se
Vypláchnout – vypláchni, vypláchněte
Otevřít – otevři, otevřete
Zavřít – zavři, zavřete
Říct – řekni, řekněte
Poslouchat – poslouchej, poslouchejte
Udělat – udělej, udělejte
Vysvětlit – vysvětli, vysvětlete
Mít – měj, mějte
Jít – jdi, jděte
Jíst – jez, jezte
Diagnostikovat – diagnostikuj, diagnostikujte

Úkol 5: Přepište věty opisným imperativem.

Příklad: Martine, přijď včas! – Ať Martin přijde včas.
a) Jano, kup mi nový zubní kartáček. – Ať si Jana koupí nový zubní kartáček.
b) Kláro, uvař tatínkovi čaj. – Ať Klára uvaří tatínkovi čaj.
c) Honzíku, neplač. – Ať Honzík nepláče.
d) Pane Nováku, pojďte dál. – Ať jde pan Novák dál.
e) Pane doktore, podepište se. – Ať se pan doktor podepíše.
f) Sestro Novotná, zaregistrujte pacienta. – Ať sestra Novotná zaregistruje pacienta.
g) Slečno Bláhová, objednejte se na kontrolu. – Ať se slečna Bláhová objedná na kontrolu.
h) Pane inženýre, nezapomeňte si vzít kartičku pojištěnce. – Ať si pan inženýr nezapomene vzít kartičku pojištěnce.
i) Paní Jírová, podepište informovaný souhlas. – Ať paní Jírová podepíše informovaný souhlas.

Úkol 6: Odpovídejte na otázky a používejte posesivní adjektiva.

Např.: Čí je ten slovník? – Martin – Martinův
Čí je ta kniha? – Jana – Janina kniha
Čí je ta karta – pacient – pacientova karta
Čí je to pero? – Petra – Petřino pero
Čí je to dítě? – sestra – sestřino dítě
Čí je to auto? – bratr – bratrovo auto
Čí je ten počítač? – kamarád – kamarádův počítač
Čí je ten stůl? – Klára – Klářin stůl

Úkol 7: Utvořte deminutiva od uvedených podstatných jmen.

Zub, zuby, rty, prst, vitamín, moment, chvíle, nehet, minuta, jablko, slovo, karta, věc, jazyk
Zoubek, zoubeček, zoubky, zoubečky, rtíky, prstík, vitamínek, momentík, momentíček, chvilka, chvilička, nehtík, minutka, jablíčko, slovíčko, kartička, věcička, jazýček

Úkol 8: Doplňte správné tvary výrazů uvedených v závorkách. U příkladů označených PL uveďte plurál.

Dnes ráno jsem musela k ZUBNÍMU LÉKAŘI. U MOJÍ DOBRÉ KAMARÁDKY jsme si včera dali kávu. Neumím si den představit bez RANNÍHO ČAJE a DOBRÉHO ZDRAVÉHO OBĚDA. Přednášky se zúčastnili ČEŠTÍ MEDICI, AMERIČTÍ LÉKAŘI, NAŠE ZDRAVOTNÍ SESTRY, ZKUŠENÉ ASISTENTKY, DOBŘÍ ASISTENTI. Manžel přinesl MANŽELCE pugét ČERVENÝCH RŮŽÍ. Nevěřím TOMU MLADÉMU ZUBAŘI, protože ještě nemá dostatek ZKUŠENOSTÍ. Bez DOBRÝCH LÉKAŘŮ, DOBRÝCH LÉKAŘEK A SPECIALISTŮ by naše oddělení nemohlo dobře fungovat. Naďa byla na návštěvě u SESTER. Na exkurzi ve Vídni jsme prošli několik HISTORICKÝCH ULIC. Váš zdravotní stav se nezlepší bez PRAVIDELNÉ KONZUMACE VITAMÍNŮ a PRAVIDELNÉHO POHYBU. Nejsem si jistý dalším postupem, a proto si zajdu pro RADU ke KOLEGŮM SPECIALISTŮM. Budova nemocnice se nachází vedle TOHO VYSOKÉHO DOMU. Musíte jít rovně podél PANELÁKŮ a pak zahnout doprava k LÉKÁRNĚ. Přejděte přes přechod a naproti SUPERMARKETU uvidíte NOVOU POLIKLINIKU.

Úkol 9: Doplňte vidové dvojice sloves.

Nedokonavý vid (imperfektivní)	Dokonavý vid (perfektivní)
JÍT	Přijít
Vrtat	VYVRTAT
Vyplachovat	VYPLÁCHNOUT
CEMENTOVAT	Zacementovat
OŠETŘOVAT	Ošetřit
Vyplňovat	VYPLNIT
Objednávat (se)	OBJEDNAT SE
PŘEDĚLÁVAT	Předělat
Čistit	VYČISTIT
POUŽÍVAT	Použít
NACHÁZET	Najít
Hledat	VYHLEDAT
Potvrzovat	POTVRDIT

Úkol 10: Zapište správně slovesné vazby. Např.: zajímat se o + koho co. Doplňujte genitiv, dativ a akuzativ.

1	Rozumět	+	KOMU ČEMU – DATIV
2	Bát se	+	KOHO ČEHO – GENITIV
3	Smát se	+	KOMU ČEMU – DATIV
4	Dočkat se	+	KOHO ČEHO – GENITIV
5	Starat se o	+	KOHO CO – AKUZATIV
6	Gratulovat (blahopřát)	+	KOMU ČEMU – DATIV
7	Mít strach z	+	KOHO ČEHO – GENITIV
8	Pečovat o	+	KOHO CO – AKUZATIV
9	Odporovat	+	KOMU ČEMU – DATIV
10	Stýskat se	+	KOMU ČEMU – DATIV
11	Najíst se	+	KOHO ČEHO – GENITIV
12	Napít se	+	KOHO ČEHO – GENITIV
13	Podpořit	+	KOHO CO – AKUZATIV
14	Líbit se	+	KOMU ČEMU – DATIV

Úkol 12: Popište anatomii zubu.

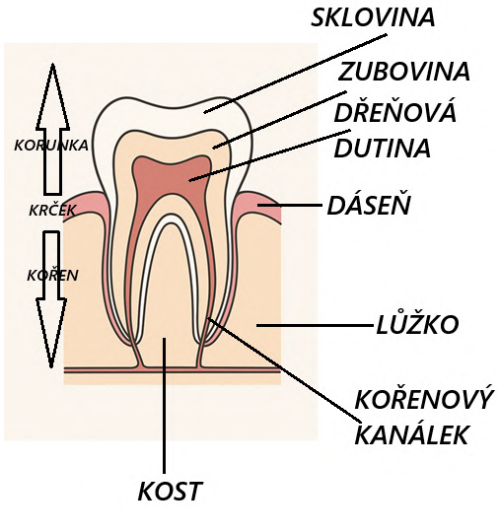

Úkol 13: Pojmenujte jednotlivé zuby správnými českými názvy. Zapište do obrázku.

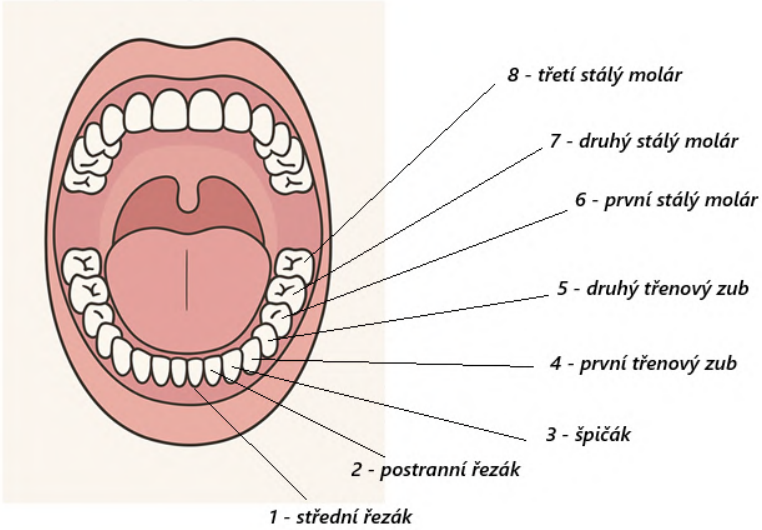

Úkol 15: Doplňte do vět správné tvary sloves v minulém čase. Věnujte pozornost správnému pravopisu koncovek a pozice zvratného se/si ve větě.

a) Jana UDĚLALA všechny domácí úkoly a pak ŠLA na procházku do parku.
b) Martin SI PŘEČETL zajímavý článek na internetu a ŘEKL o něm kamarádovi.
c) Studenti NAPSALI seminární práci, kterou OKOMENTOVALI A ZHODNOTILI učitelé.
d) Klára a Pavel SE VZALI minulý rok v lednu a letos SE NARODILA jejich dcera.
e) Anežka a její bratr Michal PŘIPRAVILI narozeninové překvapení pro maminku.
f) Manželé Dvořákovi PŘIŠLI společně na preventivní prohlídku.
g) Před operací se odborníci RADILI o nejlepším postupu a následné léčbě.
h) Kamarádi, jak JSTE SE MĚLI na dovolené?
i) Já JSEM PRACOVAL / PRACOVALA na tomto projektu celé týdny.
j) Proč JSTE PŘIŠLI, Petře a Zdeno?
k) Ty JSI ZTRATIL brýle?
l) Ondřej ZAPOMNĚL na výročí svatby.
m) Já JSEM PŘIŠEL domů, pak JSEM SI UMYL ruce a večer JSEM SI ČETL zajímavou knihu o psychologii.
n) Marie a Gabriela NAVŠTÍVILY muzeum, divadlo, a nakonec SI DALY večeři v restauraci.
o) Dentální hygienistka VYSVĚTLILA pacientovi správnou techniku čistění zubů.
p) Zdravotní sestra POSLALA pacientovi e-recept na telefonní číslo.
q) Lékaři SE RADILI, a nakonec ROZHODLI o provedení zákroku.
r) Manželé Dvořákovi vždy CHODILI k jednomu zubnímu lékaři.
s) Pacienti SE ZTRATILI v nové budově nemocnice, když HLEDALI interní oddělení.

Úkol 16: Doplňte správné formy slovesa do vět v podmiňovacím způsobu.

a) Martin by si koupil drahý zubní kartáček.
b) Alena a Mirek by se chtěli zaregistrovat k novému stomatologovi.
c) My bychom potřebovali odbornou konzultaci.
d) Co byste potřeboval, pane Černý?
e) Co bys chtěl studovat po střední škole?
f) Já bych studoval stomatologii.
g) Děti by se bály v neznámém prostředí.
h) Kam bys chodil? Posaď se! Ještě si dáme čaj.
i) Přemýšleli bychom o té zajímavé nabídce.
j) Jan by pracoval déle, kdyby nemusel vyzvednout dítě ze školky.
k) Jana by nastoupila do práce hned po mateřské dovolené.
l) Medikům by se udělalo na pitevně špatně.

Úkol 17: Zapište správné formy vokativu.

a) Kolego Milane, pane profesore, docente Karlíku, Simono Dlouhá, inženýre Malý
b) Doktore Nováku, doktore Plesnivý, doktorko Novotná, magistro Králová, paní Holá/ Kristýno Holá

Úkol 18: Doplňte do textu vhodné spojky.

a) Nakoupili jsme všechny potřebné věci pro sebe i pro Honzovy rodiče.
b) Vypracoval jsem projekt dřív, protože jsem chtěl mít více volného času.
c) My spíme pravidelně 8 hodin denně, jelikož si chceme odpočnout a nabrat sílu na další den.
d) Slečno Kyselá, budete chtít jak termín preventivní prohlídky, tak dentální hygieny?
e) Pacient doma pocítil bolest v oblasti operovaného zubu, neboť přestala působit analgetika.
f) Když se ti nelíbí přístup tvého lékaře, zaregistruj se jinde.
g) Není čeho se obávat, vždyť na to nejsi sám a já budu celou dobu s tebou.
h) Myslím si, že tato nová metoda ve stomatologii je jednak efektivní, jednak méně invazivní než ta stará. (jak efektivní, tak méně invazivní)
i) Jsem přesvědčen, že spolu budeme dobře vycházet.
j) Těším se na další spolupráci s kolegou Vlnitým, protože je to opravdu odborník.

Úkol 19: Přepište věty v budoucím čase prostém.

Budu se učit novým metodám ve stomatologii.
Naučím se novým metodám ve stomatologii.
Budu číst tyto zajímavé publikace z oboru medicíny.
Přečtu tyto zajímavé publikace z oboru medicíny.
Budeme si domlouvat schůzky s těmi zkušenými specialisty.
Domluvíme si schůzky s těmi zkušenými specialisty.
Budeme se dívat na dokumentární filmy.
Podíváme se na dokumentární filmy.
Budete pracovat na tom projektu společně?
Zapracujeme na tom projektu společně?
Budete si čistit zuby?
Vyčistíte si zuby?
Budete si umývat ruce?
Umyjete si ruce?
Bude se Jana učit názvy stomatologických nástrojů?
Naučí se Jana názvy stomatologických nástrojů?
Budeš dnes trochu odpočívat?
Odpočineš si dnes trochu?
Budeme psát články do odborného časopisu.
Napíšeme články do odborného časopisu.
Budu koncentrovat pozornost na rady našeho primáře.
Zkoncentruji pozornost na rady našeho primáře.
Budeš chodit do tělocvičny na florbal?
Zajdeš do tělocvičny na florbal?
Budete vrtat osmičku vlevo dole.
Vyvrtáte osmičku vlevo dole.
Karel bude nastupovat do nové práce.
Karel nastoupí do nové práce.
Profesor bude vysvětlovat nové téma.
Profesor vysvětlí nové téma.
Lékař bude podepisovat lékařské zprávy.
Lékař podepíše lékařské zprávy.

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

ALTADENT. (n.d.). Dětský zubař Brno – **Dětská zubní péče s úsměvem.** *https://www.detsky-zubar-brno.cz/*

Cvrček, V., et al. (2015). **Mluvnice současné češtiny 1.** Karolinum.

Paulíček, V. (2015, 16. října). **Proč jít na dentální hygienu?** Hygienistky.cz. https://hygienistky.cz/clanky/proc-jit-na-dentalni-hygienu
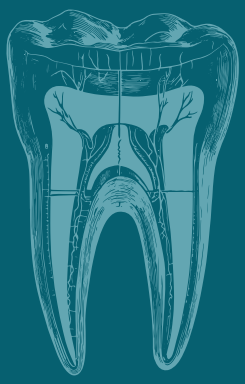
Ústav pro jazyk český AV ČR. (2008–2025). I**nternetová jazyková příručka.** https://prirucka.ujc.cas.cz/